Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta
katedra sociální geografie a regionálního rozvoje
Centrum pro výzkum měst a regionů (CVMR)

PŘÍPADOVÁ STUDIE REZIDENČNÍ SEGREGACE V PRAZE - LIBUŠI

Výzkumná zpráva

Smlouva č.j.: 39506/2011-94, Číslo v CES: 4928, Číslo úkolu: 3661/5166/68/94

řešitel
Doc. RNDr. Luděk Sýkora, Ph.D.

spoluřešitelé
Mgr. Bc. Tomáš Brabec
Mgr. Dita Čermáková, Ph.D.
Mgr. Klára Fiedlerová
Ho Thu Huong
Mgr. Petr Kučera
Mgr. Tereza Kušniráková
Mgr. Roman Matoušek

spolupracující
Mgr. Markéta Vyhnánková

Rozšířená verze
Únor 2012

Obsah

Úvod ... 4
Kontext: Městská část Praha – Libuš ... 5
Cizinci v Praze ... 10
Cizinci v MČ Praha-Libuš ... 14
Struktura cizinců ... 14
Migrace a lokality bydlení ... 16
Realitní trh ... 20
Ekonomické aktivity cizinců - areál Sapa ... 22
Doprava ... 25
Reprezentace cizinců v Praze-Libuši ... 26
Národní mediální diskurs ... 26
Lokální mediální diskurs ... 30
Sociální sítě a další formy komunikace ... 37
Komunální volby ... 40
Proměny obrazu Vietnamců v národních a lokálních médiích ... 41
Instituce a aktéři ovlivňující procesy integrace cizinců ... 47
Městská část Praha-Libuš ... 47
Občané městské části ... 48
Školy ... 49
Investoři, rozvojové aktivity ... 49
Saparia a. s. ... 49
Neziskový sektor ... 49
Občanská sdružení ... 50
Krajanské spolky ... 50
Vzdělávací instituce ... 51
Občanské iniciativy ... 51
Další aktivity podporující soužití českého a vietnamského obyvatelstva ... 51

Závěr 52
Zdroje 53
Literatura 53
Statistické zdroje: 53
Elektronické zdroje: 54
Seznam příloh 55
Přílohy 56

Úvod

Zadání a cíl úkolu

Ministerstvo pro místní rozvoj ve spolupráci s Ministerstvem vnitra (odborem azylové a migrační politiky) vybralo městskou část Praha-Libuš pro případovou studii rezidenční segregace a integrace cizinců se specifickým zaměřením na Vietnamce z důvodu významné koncentrace ekonomických aktivit vietnamských imigrantů v lokalitě Sapa a bydlení v okolních rezidenčních oblastech, významného zájmu medií, veřejnosti a politické reprezentace o tuto lokalitu a důraz kladený v mediálních a populárních reprezentacích na konfliktní situace v soužití původních obyvatel a imigrantů. V současnosti však chybí podrobnější a pokud možno objektivní zmapování situace v lokalitě. Dosavadní dostupné studie se zaměřily na otázky ekonomických aktivit cizinců v areálu Sapa (např. Drbohlav, Čermáková v tisku), ale už nikoliv na bydlení, segregaci a integraci v Praze-Libuši bydlících cizinců.

Cílem případové studie lokality sídliště v MČ Praha-Libuš z hlediska prostorové segregace cizinců bylo shromáždit základní vstupní informace o území městské části Praha-Libuš s důrazem na bydlení a další aktivity cizinců. Velká pozornost byla věnována reprezentaci cizinců v komunikačních médiích včetně sociálních sítí a identifikaci klíčových aktérů spojených s problematikou cizinců, jejich ekonomických a kulturních aktivit, bydlení, segregace a integrace.

Zpráva nejdříve představuje území městské části Praha-Libuš s důrazem na jeho rezidenční funkci, dále se věnuje vývoji bydlení cizinců v Praze a v zájmovém území, ekonomickým aktivitám cizinců v Praze-Libuši s důrazem na areál Sapa. Dále přináší přehled názorů a diskuzí o sledovaných otázkách v analýze reprezentace cizinců v národních a lokálních mediích a na sociálních sítích. Na závěr pak identifikuje aktéry, kteří se věnují otázkám integrace a segregace cizinců v Praze-Libuši. Přílohou studie je text identifikující kořeny vietnamského a českého myšlení a důsledky těchto kulturních odlišností v jednání, se specifickým zaměřením na situace spojené s každodenním soužitím a jednáním s úřady.

Postup prací

Práce probíhaly intenzivně v poměrně krátkém časovém období listopadu a prosince 2011. Shromážděna byla data o charakteristikách a vývoji počtu obyvatel v zájmovém území, a to jak z dat Českého statistického úřadu, tak z předchozích publikovaných studií (např. Drbohlav a kol. 2010). Shromážděny a analyzovány byly také články o cizincích v Praze-Libuši publikované v národních médiích, v lokálním časopise „U nás“, jehož vydavatelem je místní část Praha-Libuš, a další veřejně dohledatelné zdroje zejména internetové komunikace (diskuze apod.). Členové výzkumného týmu zároveň provedli předběžné terénní šetření v zájmovém území doplněné o rozhovory se starostou městské části Praha-Libuš Jiřím Koubkem a panem Jaroslavem Pickou, který dlouhodobě zdarma poskytuje v areálu Sapa poradenské služby. Cílem rozhovorů bylo ověřit některá zjištění z prováděných analýz a identifikovat problémy a otázky, které v kontextu zadání výzkumného úkolu považuje za prioritní starosta městské části a osobnost s výborným vhledem do situace v areálu Sapa a jeho okolí.

Kontext: Městská část Praha-Libuš

Zájmovým územím případové studie rezidenční segregace je městská část Praha-Libuš, která se nachází v jižní části Prahy, přibližně 10 kilometrů od středu města. Městská část je tvořena dvěma populačně shodně velkými katastry Libuš a Písnice s celkem devatenácti urbanistickými obvody.

První zmínky o obci Libuš pocházejí z roku 1321, kdy zdejší tvrz dobyli staroměstští měšťané, nicméně se předpokládá, že územní bylo osídleno daleko dříve (Škoda 2005). Název MČ Libuš není spojen, jak se často mylně odvozuje, od bájné české kněžny, ale od jména dávného majitele zdejší zemanské tvrze. Podle sčítání lidu v roce 1869 žilo v Libuši 248 obyvatel. V této době začíná docházet k velkým změnám, které byly vyvolané především rozvojem chovu hus určených nejen pro pražské trhy, ale i na vývoz do zahraničí. Libuš tímto přišla o svůj jasně venkovský ráz a stala se sídlem podnikatelů (Král 1946). Výrazně se také zvýšil počet obyvatel obce a populační růst, typický pro celý pražský region, pokračoval až do roku 1961, kdy začal na dvě desetiletí stagnovat.

Obec Libuš se stala součástí Prahy v roce 1968 (Písnice v roce 1974). V této době obyvatelé Libuše bydleli v nových rodinných domech a do práce dojížděli do jiných částí Prahy. Situace se začala měnit koncem sedmdesátých let, kdy zahájil činnost rozsáhlý masokombinát a mnoho lidí z jiných částí Prahy začalo dojíždět za prací do Libuše a Písnice. Na vývoj městské části měla ještě větší vliv rozsáhlá výstavba panelových sídlišť, která probíhala především v osmdesátých letech. Počet obyvatel městské části se mezi lety 1981 a 1991 více než zdvojnásobil (obrázek 2). V roce 1982 bylo postaveno první sídliště v dnešní ulici K Lukám, tehdy známé jako sídliště Vodních staveb, protože jeden dům sloužil jako ubytovna pro zaměstnance tohoto podniku. Poté následovala výstavba sídliště Písnice (ulice Na Okruhu, Výletní, Mezi Domy, Zahrádecká, Ke Kurtům), tehdy i nyní největšího sídlištního komplexu v současné městské části. K další výstavbě panelových domů dochází na sídlišti Vodních staveb (ulice Na Domovině). Po roce 1989 se už pouze dokončovaly rozestavěné projekty. Poslední panelový dům, který nalezneme v severozápadním okraji Libuše (ulice Mirotická a Zbudovská), byl zkolaudován v roce 1994, jako jeden z posledních nejen v Praze, ale i v celé republice (Škoda 2005).

Podle převažujícího typu zástavby můžeme městskou části rozdělit na tři typy území. Prvním typem jsou lokality, kde převažují rodinné domy. V severní části obvodu se jedná o starou Libuš, v jižní části obvodu pak starou Písnici, kde se nalézá nejvíce rodinných domů z celé městské části. Tyto dvě oblasti nejsou součástí našeho zájmového územní. Druhým typem je sídlištní zástavba, která je rozdělena do několika lokalit – populačně největší sídliště Písnice (nacházející se v blízkosti areálu Sapa), sídliště Vodních staveb a sídliště lokalizované v severozápadním okraji Libuše (ulice Mirotická, Zbudovská a Čimelická). Východní část katastru Libuše pak tvoří třetí typ zástavby - zóna bývalých průmyslových podniků, které jsou nyní částečně opuštěné a částečně využívané jako areály některých služeb nebo velkosklady (obrázek 1).

Takto vymezené oblasti se ovšem neodlišují jen podle druhu zástavby. Výrazné rozdíly nalezneme také podle socioekonomických charakteristik obyvatelstva. Sídlištní oblasti se v roce 2001, v době posledního sčítání lidu s dostupnými výsledky, vyznačovaly mladší věkovou strukturou, vyšší vzdělaností, menším podílem cizinců či relativně vyšší zaměstnaností v oborech „progresivního terciéru“ (peněžnictví, bankovnictví, poradenské činnosti, věda a výzkum), tedy charakteristikami poukazující na vyšší sociální status. Toto zjištění se zdá být v rozporu s informacemi z médií, kde jsou

sídliště v Libuši často spojována s vietnamskou komunitou, která se vyznačuje spíše nižším sociálním statusem. Jedná se ovšem o data 10 let stará a situace může být nyní odlišná.

Obrázek 1: Praha – Libuš: sídliště a areál Sapa

Zdroj: mapy.cz

Počet obyvatel Libuše v posledních dvaceti letech prakticky neustále vzrůstal (obrázek 2), a to jak vlivem kladného přirozeného, tak migračního přírůstku (obrázek 3). V devadesátých letech 20. století se v rámci pražských městských částí sjednalo spíše o výjimku, protože Praha jako celek byla, především z důvodu změny demografického (pokles porodnosti) a migračního (stěhování do zázemí města) chování populačně ztrátová. Vzrůst počtu obyvatel Prahy je patrný až v posledních deseti letech, a to především z důvodu oživení porodnosti a zvyšujícímu se počtu přistěhovalých, především ze zahraničí. V letech 2009 a 2010 se počet obyvatel snížil v důsledku odstěhování části cizinců, které nebylo kompenzováno přistěhováním nových obyvatel.

Výstavba panelových sídlišť na území MČ Praha-Libuš měla výrazný vliv nejen na zvýšení počtu, ale také na věkové složení obyvatel městské části. Jelikož se do sídlišť stěhovali především mladé rodiny či páry, došlo k výraznému omlazení populace. Sídliště patří k jednomu z nejpozději vystavěných v Praze. Průměrný věk obyvatel Libuše, který v roce 2010 dosahoval hodnoty 37,8 let (v Praze 41,6), byl proto jedním z nejnižších mezi pražskými městskými částmi. Vliv sídliště byl patrný v roce 2001 (obrázek 4), kdy městská část převyšovala celopražský průměr v počtech lidí z generace narozených v letech 1952-66 a jejich dětí, tedy generace z let 1982-91. Mezi lety 2001-2011 je i v Libuši patrný trend stárnutí populace, resp. zvyšování počtu osob starších 65 let (obrázky 4 a 5), nicméně i přesto si MČ Praha-Libuš zachovala výrazně mladší věkovou strukturu, a to především díky přistěhování osob nižších věkových kategorií.

Obrázek 2: Populační vývoj Prahy a MČ Praha-Libuš v letech 1961-2010

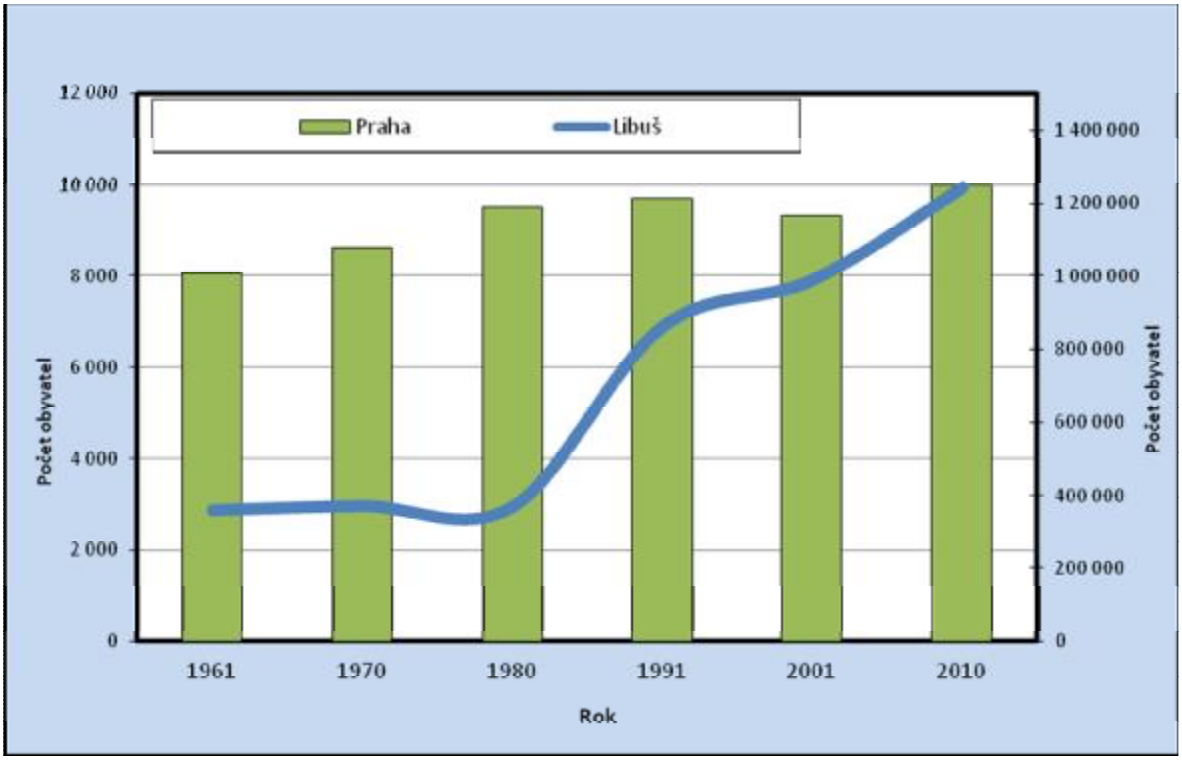

Zdroj: ČSÚ

Obrázek 3: Vývoj počtu obyvatel, hrubé míry přirozeného přírůstku a migračního salda v MČ Praha-Libuš v letech 1997-2010

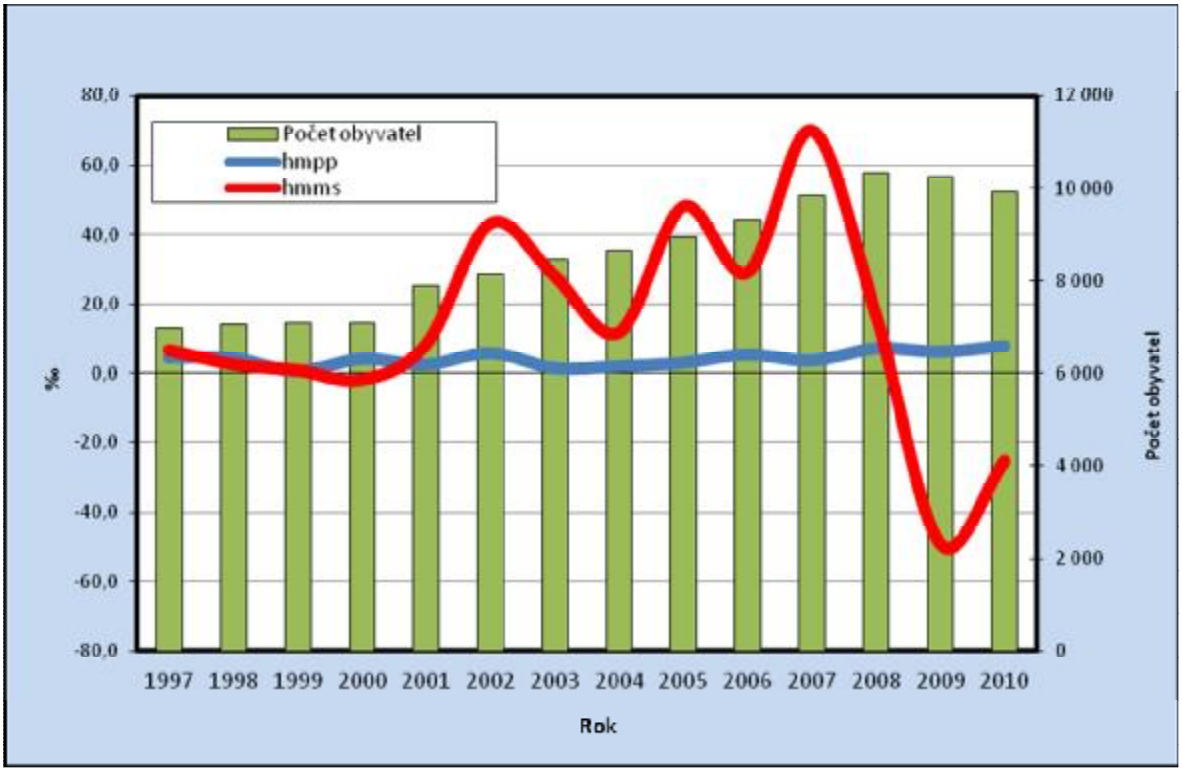

Vysvětlivky: hmpp – hrubá míra přirozeného přírůstku; hmms – hrubá míra migračního salda
Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Obrázek 4: Věková struktura v Praze a MČ Praha-Libuš v roce 2001 (k. 1. 3.)

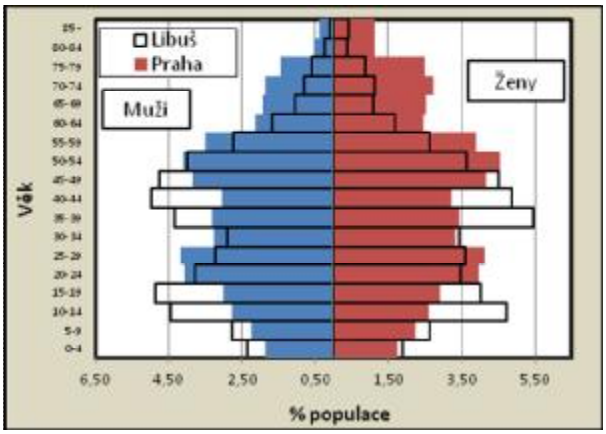

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Obrázek 5: Věková struktura v Praze a MČ Praha-Libuš v roce 2011 (k 31. 12.)

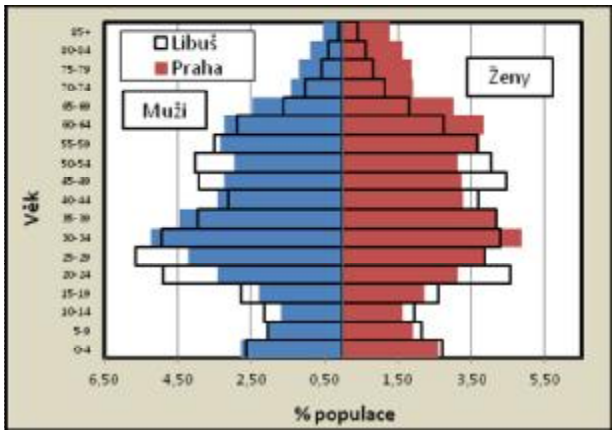

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Obrázek 6: Podíl vysokoškoláků v pražských katastrech v roce 2001

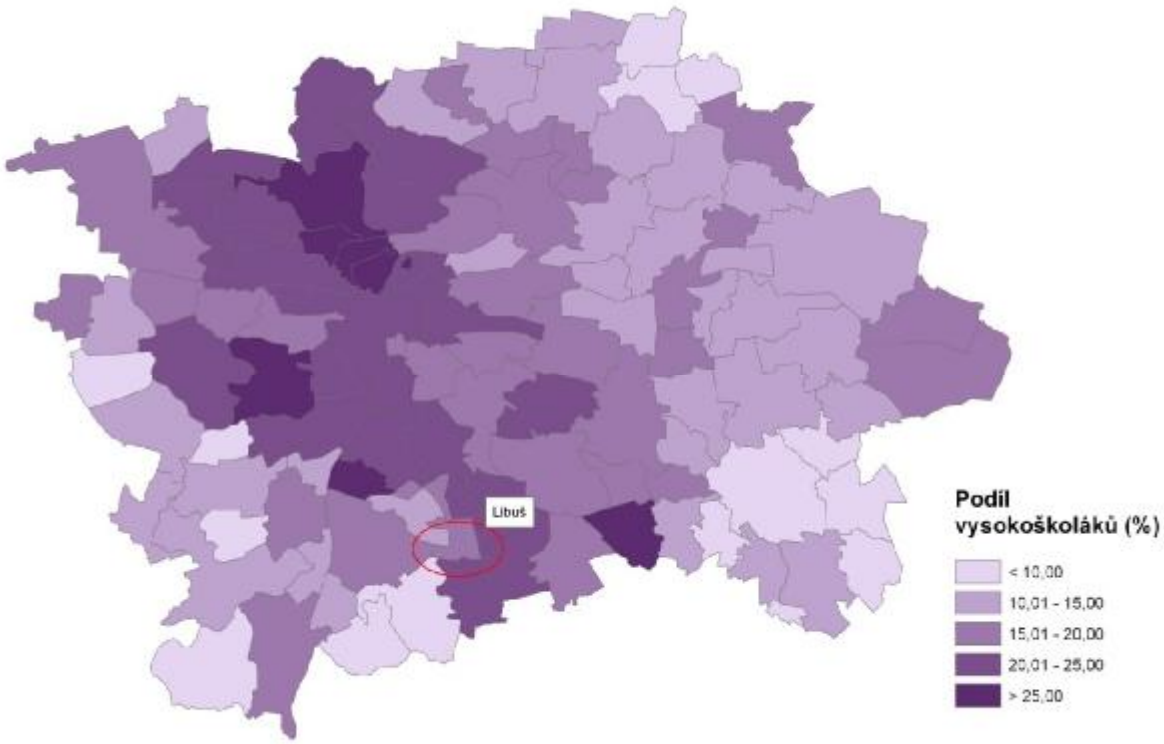

Zdroj: SLDB 2001

Tradiční ukazatel sociálního statusu se obvykle používá vzdělanostní struktura obyvatel a především podíl vysokoškolsky vzdělaných. Podle počtu vysokoškoláků se poté určují takzvané „čtvrtě s dobrou adresou“. Mezi ty tradiční patří především: Hradčany, Dejvice, Bubeneč nebo Střešovice (obrázek 6).

Další oblasti s vyšším statusem jsou centrum města nebo jižní Povltaví (Podolí, Hodkovičky, Lhotka). Největší přírůstky vysokoškoláků je možné také nalézt v oblastech nové výstavby. Mezi lety 1991 2001 to byly především katastry: Újezd, Nebušice, Jinonice, Trója a Kunratice.

Podle SLDB 2001 žilo v MČ Praha-Libuš 18,1 % obyvatel starších patnácti s vysokoškolským vzděláním. Toto číslo, které bylo zcela jistě podhodnoceno vyšším zastoupením osob ve věkové kategorii 15-25 let, je velmi blízké celopražskému průměru (18,8 %). Relativně vyšší podíly vysokoškoláků najdeme v Písnici (20,1 %), především díky sídlišti, kde se koncentrovalo více vzdělaných obyvatel. MČ Praha-Libuš v roce 2001 rozhodně nebyla oblastí, kde by se jednoznačně koncertovalo sociálně slabé či silné obyvatelstvo.

Cizinci v Praze

Počet cizinců v Česku eviduje Ředitelství služby cizinecké policie MV ČR. Údaje jsou předávány Českému statickému úřadu, který data každý měsíc publikuje. Volně dostupné jsou ale pouze agregované údaje za celou Prahu, občasně za správní obvody. Tyto údaje ovšem neumožňují přesnější pohled na podrobnou územní diferenciaci. Pro identifikaci a studium rezidenční segregace potřebujeme data na úrovni městských částí, základních sídelních jednotek či nejlépe samotných domů. Tyto údaje je možné získat ze sčítání lidu, nicméně poslední dostupné výsledky sčítání jsou již deset let staré a počet sečtených cizinců při SLDB 2001 byl jednoznačně podhodnocený. Udává se, že přibližně 50 % cizinců s dlouhodobým pobytem a 20 % cizinců s trvalým pobytem nebyli v tomto censu postiženi (Čermáková 2002). Předcházející výzkumy odhadují, že migrantů v nelegálním postavení, kteří nejsou statisticky podchyceni, může být stejně jako těch registrovaných (Drbohlav, Lachmanová 2008). V této části pracujeme s daty ze sčítání a agregovanými publikovanými daty. Zdrojem informací je pro nás analytická část Strategického plánu rozvoje městské části Praha-Libuš, který udává počet cizinců v městské části mezi léty 2004 až 2008 a z médií, kde byly citovány oficiální údaje.

Obrázek 7: Vývoj počtu cizinců v Česku, Praze a MČ Praha-Libuš v letech 1997 až 2010 (k 31. 12.)

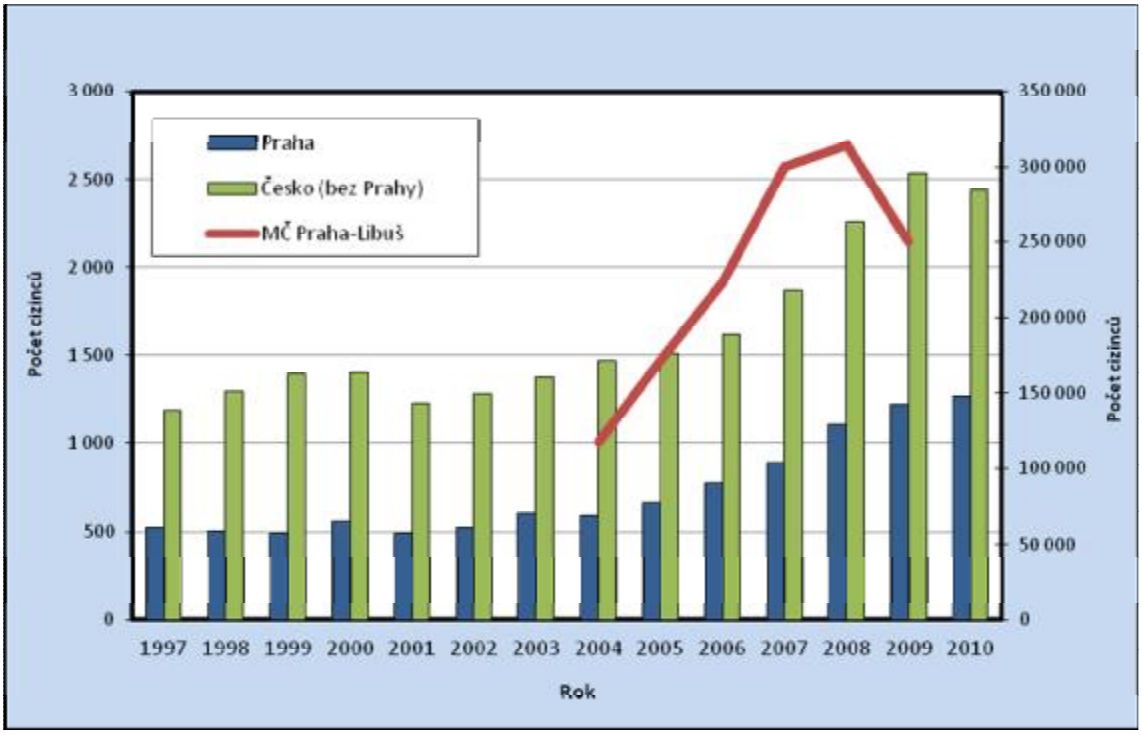

Zdroj: ČSÚ, MV

Počet cizinců v Praze i v Česku se v posledních letech prakticky neustále zvyšuje (obrázek 7). Vyšší nárůst je patrný především po roce 2000, kdy se Česko stává z tranzitní cílovou, imigrační zemí. Migranti přicházejí do Česka zejména za účelem realizace ekonomických aktivit (Drbohlav a kol. 2010). Především z důvodu veliké nabídky pracovních příležitostí je pro cizince jednoznačně nejatraktivnějším regionem Česka Praha, ve které se koncentruje přibližně 1/3 všech evidovaných cizinců. V roce 2008 v důsledku ekonomická krize došlo k poklesu pracovních míst, který se odrazil i na poklesu celkového počtu cizinců žijících v Česku. Nicméně v Praze se tento pokles výrazně

neprojevil, naopak počet cizinců dále vzrůstal a nyní cizinci tvoří více než 14 % z celkové populace hlavního města.

Obrázek 8: Podíl cizinců podle státní příslušnosti v Praze v roce 2002 (k 1. 7.)

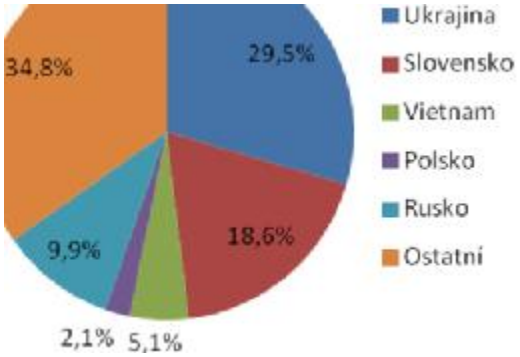

Obrázek 9: Podíl cizinců podle státní příslušnosti v Praze v roce 2009 (k 1. 7.)

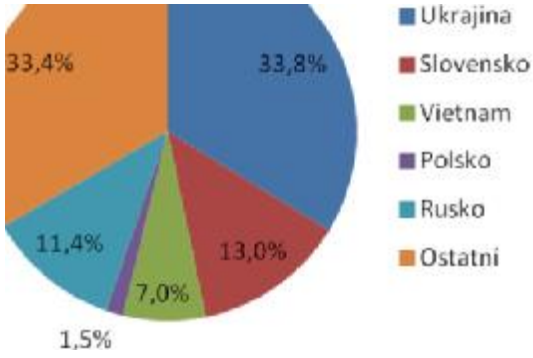

Obrázek 10: Podíl cizinců podle státní příslušnosti v Česku v roce 2002 (k 1. 7.)

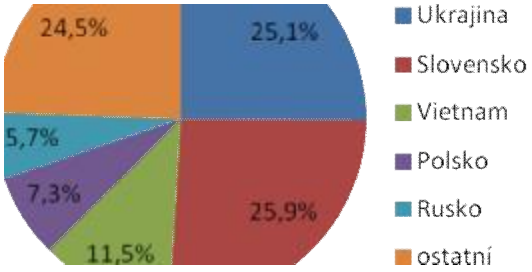

Obrázek 11: Podíl cizinců podle státní příslušnosti v Česku v roce 2009 (k 1. 7.)

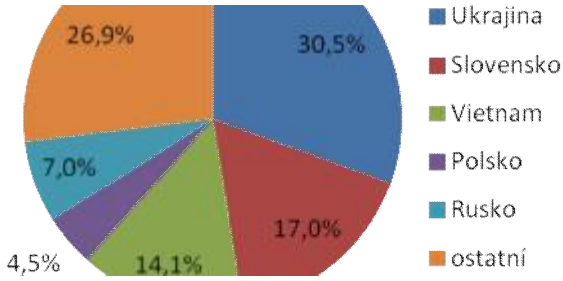

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

V roce 2002 bylo v Česku nejvíce cizinců ze Slovenska a Ukrajiny (obrázky 8-11). V roce 2009 výrazně přibylo cizinců z Ruska, Ukrajiny a Vietnamu, což vedlo k snížení zastoupení cizinců ze Slovenska a Polska, i přestože jejich celkový počet neklesl. V Praze je struktura cizinců podle státní přílišnosti podobná jako v Česku. Koncentruje se zde jednoznačně nejvíce cizinců ze západní Evropy či USA, relativně více cizinci z Ukrajiny, Ruska, méně zase z Vietnamu, Slovenska a Polska. Během let 2002 až

2009 nedošlo k výrazným změnám v zastoupení cizinců v Praze. Nejvíce přibylo Ukrajinců, Vietnamců a Rusů, naopak se snížilo zastoupení Slováků (obrázek 12).

Obrázek 12: Vývoj počtu cizinců podle státní příslušnosti v Praze v letech 2001-2009 (k 31. 12.)

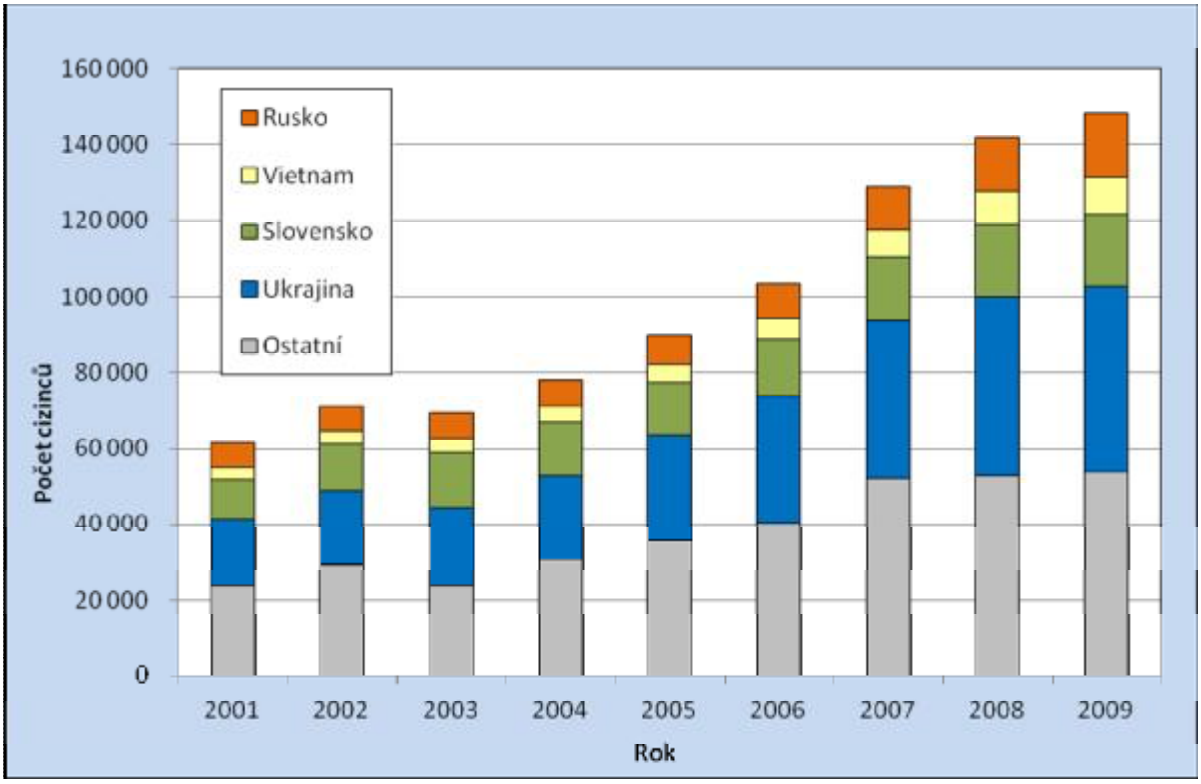

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Koncentrace cizinců podle správních obvodů v Praze ukazuje, že nevětší absolutní zastoupení cizinců je v obvodech s největší populační velikostí (Praha 4, Praha 6, Praha 10, Praha 8). Oblasti s největším relativním zastoupením cizinců jsou obvody s nižším počet obyvatel, kde jsou lokalizovány ubytovny pro dělníky (Praha 21, Praha 9, viz obrázek 15). Cizinci z Ukrajiny či Slovenska jsou na území Prahy poměrně rovnoměrně rozmístěni, naopak Vietnamci se vyznačují vyšší územní koncentrací, a to především v jižní části Prahy (obrázky 13 a 14).

Obrázek 13: Míra rovnoměrnosti rozložení občanů z Vietnamu v pražských správních obvodech v roce 2006 (k 31. 12.)

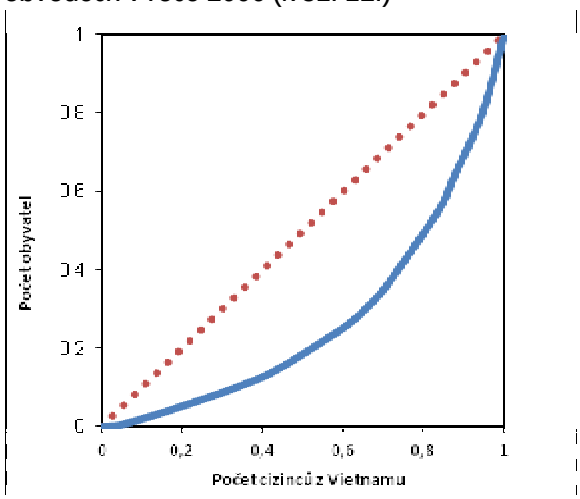

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Obrázek 14: Míra rovnoměrnosti rozložení občanů z Ukrajiny v pražských správních obvodech v roce 2006 (k 31. 12.)

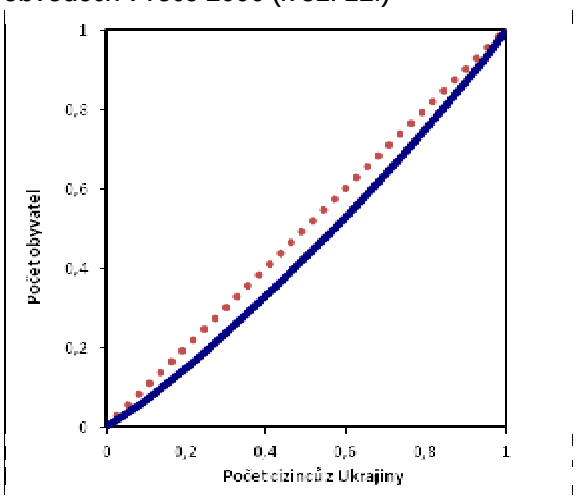

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Obrázek 15: Počet a podíl cizinců na obyvatelstvu v pražských správních obvodech v roce 2006 (k 31. 12.)

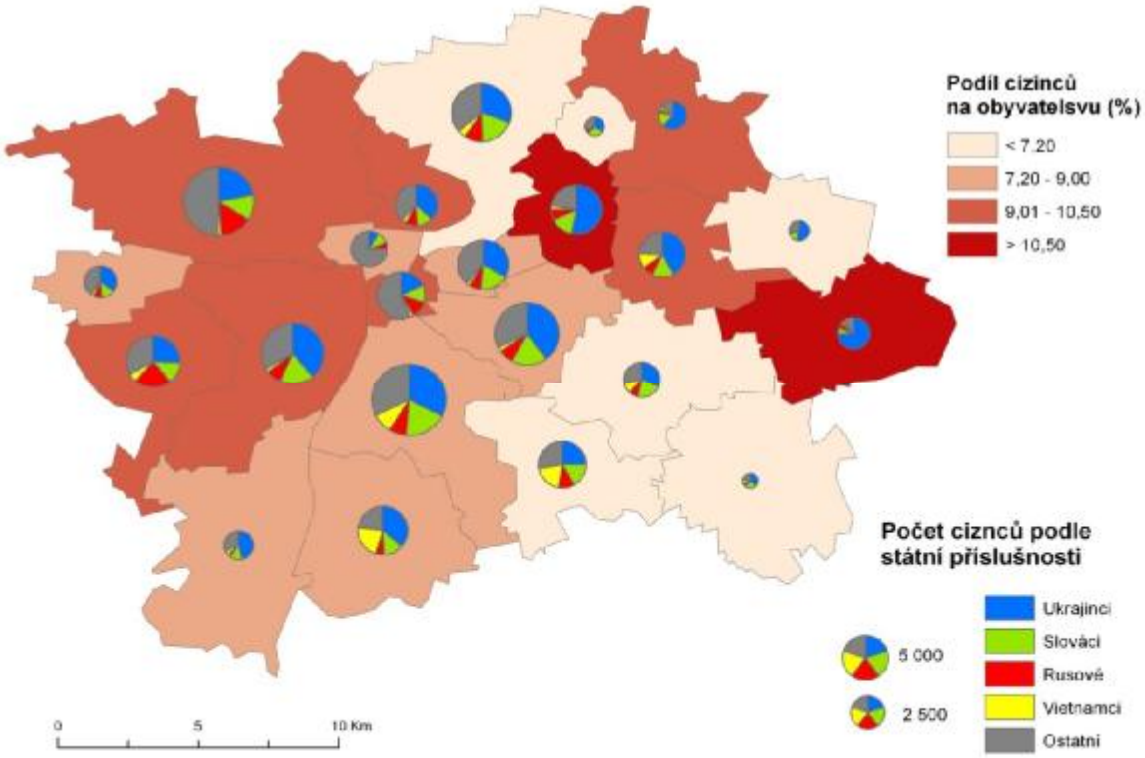

Zdroj: ČSÚ

Cizinci v MČ Praha-Libuš

Vedle výše uvedených údajů o cizincích jsme při analýze bydlení cizinců v Libuši využili také data Českého statistického úřadu o migraci obyvatel, která umožňují odhady počtu bydlících cizinců (hlášených k trvalému pobytu) až do úrovně urbanistických obvodů. Tato data jsou však zatížena určitou chybou (nezachycením všech faktických stěhování, rozdílem mezi místem skutečného a hlášeného pobytu). I přes toto omezení data poskytují rámcovou představu o lokalizaci obyvatel a dynamice jejich pohybu, kterou je vhodné ověřovat metodami terénního šetření. Data ČSÚ (agregátní data vycházející ze sledování migrace a přirozené měny) jsou využívána např. při tvorbě rozpočtů územních samospráv.

Struktura cizinců

Během let 2004-2008 se počet cizinců na území MČ Praha-Libuš zvýšil více než dvaapůlkrát (obrázek 7). Zatímco na konci roku 2004 zde žilo 1 004 cizinců (11,4 % na celkové populace), k 31. 12. 2008 to již bylo 2 693 (25,5 %). Takovou dynamikou byl převýšen český i pražský průměr (index změny mezi těmito lety přibližně 1,7). V roce 2009, v důsledku ekonomické krize, tento počet poklesl na 2 146. Tímto počtem se Libuš řadí mezi městské části s nejvyšším podílem cizinců (Drbohlav a kol. 2010).

Podle mediálních zpráv, Strategického plánu (2009) či některých výzkumů (např. Drbohlav a kol. 2010) je hlavní příčinou vysoké koncentrace cizinců přítomnost areálu Sapa. V novinách se často uvádí, že počet Vietnamů pracujících v Sapě se odhaduje na přibližně 7 000. Velmi často se také říká, že většina těchto pracujících žije v nedalekém sídlišti Písnice. Jedná se o odhady, které citují jak představitelé městské části či BIS. Jak je ovšem patrné z obrázku 16, Vietnamci podle oficiálních statistik zdaleka nejsou nejpočetnější skupinou cizinců žijících v Libuši. Více než polovinu všech cizinců představují Ukrajinci. Podle Strategického plánu (2009) se Ukrajinci méně kulturně odlišují a méně se přestěhovávají s celými rodiny, kdežto Vietnamci mají větší tendenci usilovat o české občanství. Dle oficiálních statistik žilo ke dni 31. 12. 2007 na území MČ Praha-Libuš na 577 Vietnamců, nicméně je důležité si uvědomit, že vypovídací schopnost těchto statistik je pouze orientační.

Tabulka 1: Vzdělanostní složení populace v Praze a MČ Praha-Libuš v roce 2001

Nejvyšší vzdělání (%)	Praha		Praha – Libuš	
	Cizinci	Celkem	Cizinci	Celkem
Bez vzdělání	0,22	0,14	0,38	0,19
Základní a neukončené základní vzdělání	9,48	14,47	18,67	17,01
Vyučení a střední odborné bez maturity	11,02	28,85	16,00	29,41
Úplné střední a vyšší	35,08	35,75	28,67	33,73
Vysokoškolské	33,95	18,80	17,00	18,05
Nezjištěno	10,25	1,99	7,00	1,61

Zdroj: SLDB 2001

Obrázek 16: Podíl cizinců podle státní příslušnosti
v MČ Praha-Libuš v roce 2007 (k 31. 12.)

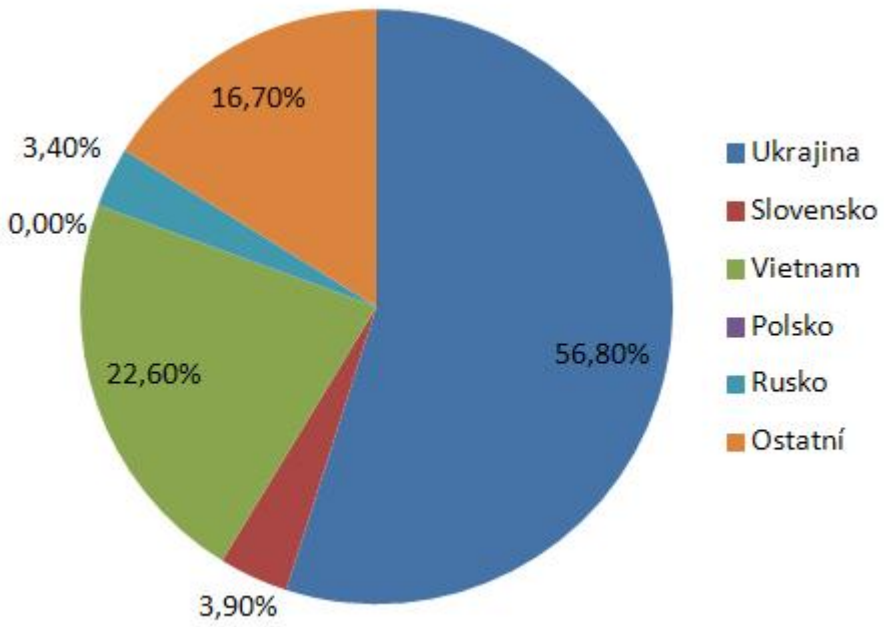

Zdroj: ČSÚ

Vzdělaností úroveň cizinců v Praze je vyšší než u většinové populace (tabulka 1). Mezi cizinci je relativně více vysokoškolsky vzdělaných a méně se základním vzděláním. V MČ Praha-Libuš je situace trochu jiná. Zatímco v celé Praze žije mnoho cizinců ze západní Evropy, USA či Ruska, kteří dosahují vyšších hodnot vzdělanosti (tabulka 2). V Libuši se více koncentrují občané z Ukrajiny a Vietnamu, kteří dosahují úrovně vzdělanosti průměrné, resp. podprůměrné.

Tabulka 2: Vzdělanostní složení vybraných cizinců v Praze a MČ Praha-Libuš v roce 2001

Nejvyšší vzdělání (%)	Ukrajina		Vietnam		Slovensko		Rusko	
	Praha	Libuš	Praha	Libuš	Praha	Libuš	Praha	Libuš
Bez vzdělání	0,44	0,00	0,66	1,30	0,17	0,00	0,12	0,00
Základní a neukončené základní vzdělání	11,24	10,26	25,27	25,00	6,39	9,09	9,09	0,00
Vyučení a střední odborné bez maturity	17,69	30,77	16,06	14,19	14,63	36,36	3,13	0
Úplné střední a vyšší	39,46	41,03	33,05	24,32	50,52	27,27	30,16	12,50
Vysokoškolské	20,20	10,26	14,16	8,78	25,25	27,27	50,17	50,00
Nezjištěno	10,97	2,56	10,80	12,84	3,05	0,00	7,32	12,50

Zdroj: SLDB 2001

Více než polovina (54,6 %) ze všech cizinců v Praze byla v roce 2001 ekonomicky aktivní. V Libuši je tento podíl ještě vyšší (63,3 %). Nejvyšší podíl ekonomicky aktivních cizinců byl jak v Praze, tak v samotné Libuši mezi Ukrajinci a Vietnamci.

Migrace a lokality bydlení

V letech 2003-2010 sledované urbanistické obvody vykazují celkový migrační přírůstek obyvatel s českým státním občanstvím. V první části tohoto období (do roku 2007) se čeští státní příslušníci spíše vystěhovávali, naopak od roku 2008 převažuje přistěhování. Hrubá míra migrace se pohybuje v řádu jednotek procent ročně (zhruba 200 přistěhovalých nebo vystěhovalých na asi 7 000 obyvatel), což indikuje rezidenční stabilitu obyvatel českého státního občanství. Nedochází k vystěhování původních obyvatel a jejich nahrazování cizinci. Nepotvrzuje se tak obava, že by v Libuši docházelo k rezidenční segregaci cizinců nebo vytváření lokality, ve které by cizinci dominovali.

Stabilita obyvatel české státní příslušnosti je důvodem jejich nízkého podílu na celkovém počtu přistěhovalých nebo vystěhovalých. Naopak migrace cizinců je ve sledovaném období meziročně velmi proměnlivá a vede k významným nárůstům nebo poklesům počtu cizinců v Libuši. Graficky jsou tyto trendy znázorněny v příloze č. 4.

Pro migraci cizinců je charakteristická výrazná fluktuace – podíl přistěhovalých a vystěhovalých vůči celkovému počtu bydlících cizinců se pohybuje v desítkách procent. Tyto údaje lze vysvětlit dvěma způsoby. Ročně se několik desítek procent bydlících cizinců z Libuše odstěhuje a je nahrazeno jinými cizinci stejné státní příslušnosti. Druhou možností je velká fluktuace části cizinců, kdy některé osoby několikrát ročně změní trvalé bydliště. Odlišné migrační chování jednotlivých skupin se promítá do jejich podílu na celkovém migračním saldu MČ Praha-Libuš.

Největší migrační pohyb byl zaznamenán u Ukrajinců. Až do roku 2008 se každoročně přestěhovávaly stovky Ukrajinců, a to zejména do urbanistického obvodu Libuš – sever I. V období začínající ekonomické krize v roce 2008 byl patrný pokles ukrajinské imigrace, který vedl k jejímu faktickému zastavení v roce 2009. K opětovnému nárůstu počtu Ukrajinců v MČ Praha-Libuš došlo v roce 2010. Celkové kladné migrační saldo Ukrajinců v Praze-Libuši od roku 2003 dosáhlo 1 084 osob, které se dle oficiálních statistik koncentrující se v podstatě jen do dvou urbanistických obvodů (Libuš – sever I a Libuš – sever II A). Absence jakýchkoliv zpráv o jejich přítomnosti, bydlení a podobě integrace v dostupných zdrojích (viz kapitola Reprezentace cizinců) vede k otázce, zda jsou tito obyvatelé v lokalitě skutečně fyzicky přítomni.

Vietnamská migrace je charakteristická každoročním kladným migračním saldem až do roku 2007. V roce 2008 došlo k významnému zvratu, kdy se odstěhovalo 316 vietnamských státních příslušníků, což je více než polovina jejich počtu v závěru roku 2007 (577 Vietnamců k 31.12. 2007). I když se v tu dobu přistěhovalo 120 Vietnamců, jejich počet v Libuši meziročně zhruba o třetinu poklesl. Další vystěhování Vietnamců v roce 2009 a přistěhování v roce 2010 stabilizovalo jejich počet přibližně na úroveň roku 2005. Vietnamská migrace probíhala ve všech čtyřech urbanistických obvodech, ve kterých se nacházejí sídliště (Libuš – sever I, Libuš – sever II A, Libuš východ a sídliště Písnice).

Obrázek 17: Vývoj migračního salda v MČ Praha-Libuš v letech 2003-2010 podle stání příslušnosti

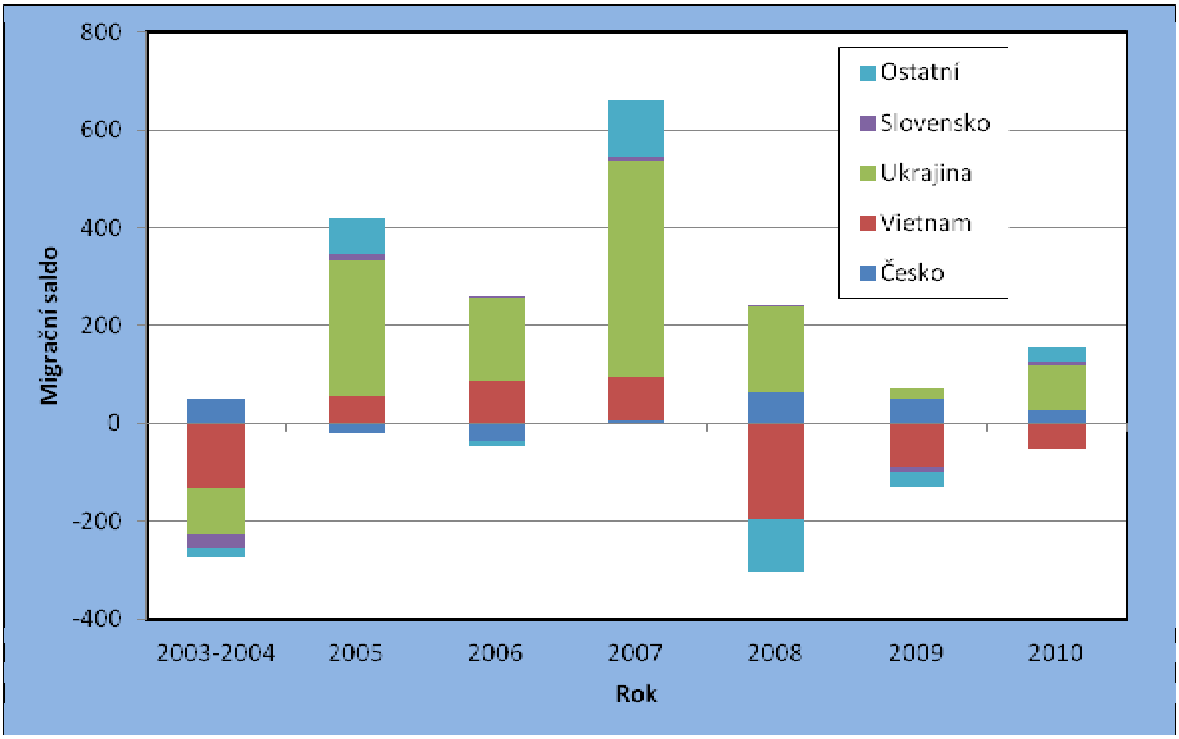

Zdroj: Data ČSÚ, vlastní zpracování

Tabulka 3: Vývoj migračního salda v urbanistických obvodech MČ Praha-Libuš v letech 2003-2010

	2003-2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Celkem
Libuš-sever I (stará Libuš a sídliště Vodních staveb)	-188	309	199	491	69	-33	-54	793
Libuš-sever II A (sídliště Mirotická)	18	55	15	97	-107	31	113	222
Libuš východ (stará Libuš)	-75	59	-3	70	-66	-62	-1	-78
Sídliště Písnice	20	-23	0	3	42	5	46	93

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Tabulka 4: Vývoj migračního salda cizinců s vietnamským státním občanstvím v urbanistických obvodech MČ Praha-Libuš v letech 2003-2010

	2003-2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Celkem
Libuš-sever I (stará Libuš a sídliště Vodních staveb)	-52	11	11	20	-51	-29	-10	-100
Libuš-sever II A (sídliště Mirotická)	-5	0	9	23	-86	9	86	-64
Libuš východ (stará Libuš)	-50	29	20	21	-52	-29	-4	-65
Sídliště Písnice	-27	16	46	26	-7	-39	-23	-8

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Cizinci se v rámci Libuše ve větší míře koncentrují na sídlištích, a to jak na sídlišti Písnice a sídlišti Vodních staveb, tak na dalších sídlištích. Jak je zřejmé z předchozí kapitoly, další cizinci žijí na sídlištích v sousedních městských částech. Dále je podle informací starosty městské části Jiřího Koubka větší podíl Vietnamců v některých nedávno dokončených developerských projektech v různých částech Libuše, nicméně tyto informace doposud nebyly ověřeny přímo v terénu. Příčinou koncentrace cizinců může být blízkost areálu Sapa jako místa pracoviště, ale i fyzická a finanční dostupnost bytů ve výše uvedeném typu zástavby. Menší podíl cizinců najdeme v rámci starší zástavby rodinných domků, které jsou na realitním trhu k dispozici v menším množství a za výrazně vyšší ceny.

Obrázek 18: Hlavní koncentrace Vietnamců v MČ Praha – Libuš a okolí

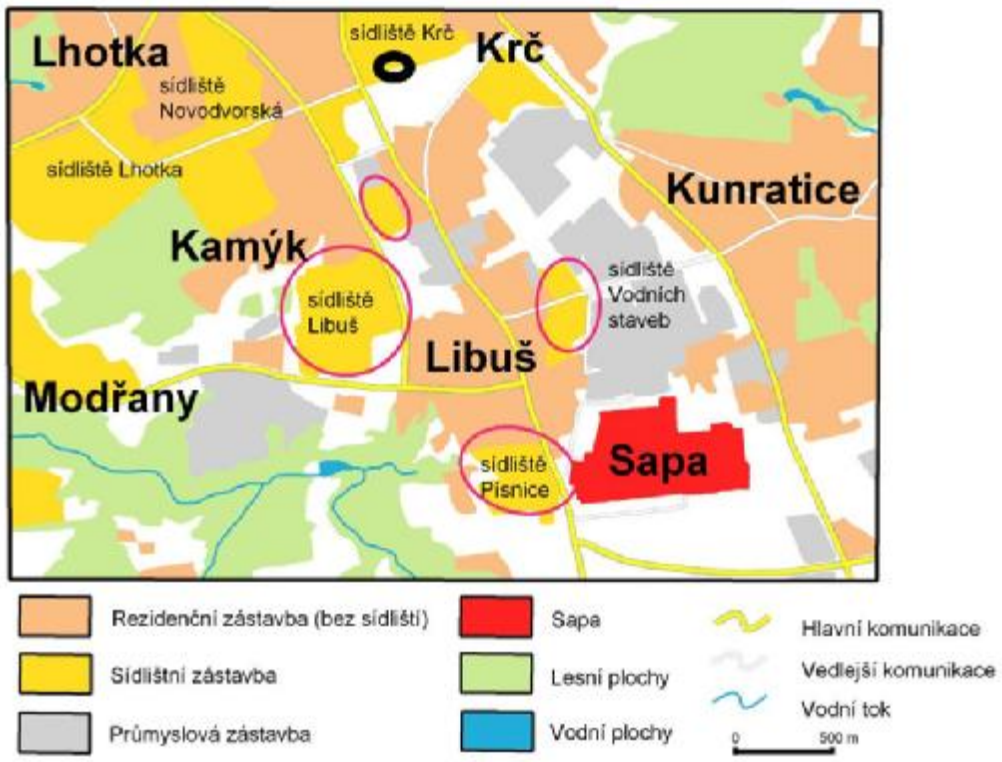

Realitní trh

V médiích je Libuš často spojovaná s areálem Sapa a přítomností velké vietnamské komunity, která přináší mnoho problémů (drogy, nepořádek, kriminalita atd.). Reprezentace lokality je tedy poměrně negativní. V médiích se objevilo i prohlášení od místní občanky, která uvedla, že: „Naše byty jsou neprodejné“. Zajímalo nás proto, jaké jsou ceny nemovitostí v Libuši a jak se ceny odlišují od cen v nejbližším okolí (Braník, Kamýk, Krč, Kunratice, Lhotka, Modřany) či na jiných sídlištích (vybrány byly Bohnice, Černý Most, Hlubočepy, Chodov a Stodůlky).

Pro analýzu residenčního trhu jsme provedli vlastní šetření na severu Sreality.cz. Z důvodu velkého množství inzerátů v zájmových oblastech jsme byli nuceni vybrat pouze byty průměrné velikostí (kolem 60 m^2) a průměrně opotřebované (tedy byty se stavem dobrým a velmi dobrým, ne novostavby a byty před rekonstrukcí).

Cenu bytu ovlivňuje celá řada faktorů. V první řadě je to kvalita a vybavenost bytu, jeho umístění v domě či forma vlastnictví. Důležitá je pochopitelně také dopravní dostupnost lokality, kvalita infrastruktury, občanská vybavenost, okolní prostředí, ale také jistá známka image lokality. Průměrná cena za m^2 je v Libuši relativně nižší, než v jejím blízkém okolí (viz tabulka 3). Především to platí pro byty na sídlištích, kterých je v nabídkách realitních společností více. Byty v panelových domech jsou v Libuši levnější než v jiných částech Prahy, kde se nacházejí velká sídliště. Ze sledovaných obvodů představuje výjimku pouze obvod Bohnice, který, podobně jako Libuš, nemá zavedenou linku metra. Zatímco za průměrný byt na sídlišti v Libuši zaplatíme kolem 2 milionů Kč, v Lhotce a Kamýku by nás stál přibližně o 200 až 300 tisíc více, v Hlubočepech dokonce o 500 tisíc. Menší rozdíly v cenách bytů určených k prodeji jsou ve Stodůlkách, na Chodově či Černém Mostě. Zde bychom pořídili byt jen o několik desítek tisíc víc. Podobná situace je také v sídlištních bytech určených k pronájmu. Relativně nejlevnější ceny za m^2 za měsíc zaplatíme v Libuši. Trochu jiná je situace při sledování průměrné ceny bytu v cihlovém domě. Nejvyšší ceny jsou v Kunraticích, Modřanech, Stodůlkách a také v Libuši, kde za průměrný byt zaplatíme přibližně 3 miliony Kč.

Tabulka 3: Průměrné ceny bytů za m^2 ve vybraných pražských obvodech (v Kč)

	Prodej		Pronájem za měsíc (s poplatky)	
	Cihlový dům	Panelový dům	Cihlový dům	Panelový dům
Bráník	50 903	37 104	202	236
Kamýk	Nebylo v nabídce	37 267	177	225
Krč	46 341	38 649	222	232
Kunratice	58 093	Nebylo v nabídce	201	236
Lhotka	Nebylo v nabídce	39 636	Nebylo v nabídce	Nebylo v nabídce
Modřany	53 393	37 884	235	183
Bohnice	39 846	29 714	233	213
Černý most	43 140	36 373	238	214
Hlubočepy	48 725	43 294	239	239
Chodov	43 898	36 155	209	209
Stodůlky	51 880	35 059	256	256
Libuš	49 858	34 830	226	180

Zdroj: vlastní šetření

Důvodů, proč jsou v Libuši relativně nižší ceny sídlištních bytů, může být několik. Jednou z příčin by mohla být nevyhovující dopravní situace a neexistence metra či tramvaje. Metro ovšem není dostupné ani v okolních městských částech, kde jsou ceny bytů vyšší. Další ovlivňujícím faktorem může být relativně mladší (později vystavěný) bytový fond, který může paradoxně snižovat cenu, protože zatím nedošlo k významným rekonstrukcím řady domů (zateplení, plastová okna atd.). Na území MČ Praha-Libuš se nachází základní i mateřské školy, zdravotní středisko, několik obchodů. Občanská vybavenost je tedy kvalitní a nebude cenu bytů příliš snižovat. Na relativní nižší cenu bytů na sídlištích může mít také vliv areál Sapa a přítomnost vietnamské komunity, které mohou přinášet negativní image prezentovanou médii. Zároveň však blízkost areálu vytváří poptávku ze strany Vietnamců po bydlení v blízkosti místa jejich práce nebo podnikání. Aktivity Vietnamců proto mohou ovlivňovat cenu nemovitostí oběma směry.

Ekonomické aktivity cizinců - areál Sapa

Městská část Praha-Libuš se od jiných městských částí odlišuje především přítomností obchodního areálu Sapa, který koncentruje ekonomické aktivity cizinců, především Vietnamců. Mimo tento areál působí v Libuši i několik večerek provozovaných vietnamskými podnikateli. Jméno Sapa vlastnící areálu vybrali podle severovietnamského města, ve kterém se nachází nejvyšší hora Vietnamu, Sa Pa. Cílem akcionářů bylo vybrat takový název, který by byl lehko vyslovitelný i pro Čechy. Jedná se o dva bývalé potravinářské závody - masokombinát a drůbežárnu, které po skončení výroby koupila akciová společnost Saparia, která zde pronajímá prostory většinou velkoobchodním firmám. Členové statutárních orgánů společnosti jsou vietnamského původu, a také zde lokalizované subjekty a návštěvníci jsou z velké části Vietnamci, nicméně především mezi zákazníky se objevuje stále více Čechů, ale i například Poláků a dalších. První Vietnamci se v areálu začali koncentrovat v 90. letech ještě v době fungování masokombinátu. Vznikl zde prostor, kde se lokalizovala velkoobchodní vietnamská tržnice (viz obrázek č. 19). Sapa nepařila mezi první místa s velkoobchodní činností Vietnamců v Praze, ale právě sem se přesunula řada podnikatelů z jiných dnes zrušených míst, které byly většinou provizorního charakteru. Podle zástupců vlastníka areálu jsou dnes prostory pronajaty ze 2/3. Po úplném ukončení činnosti masokombinátu byl nevyužitý a již v té době zchátralý areál v roce 1999 prodán společnosti Saparia. V roce 2007 přikoupila tato společnost také přilehlou drůbežárnu Xaverov.

Obrázek 19: Jihovýchodní část areálu Sapa

Zdroj: Saparia a. s.

Areál Sapy o asi 17 ha je oplocen, nicméně v současné době není vstup do areálu omezován – k vstupu je možno využít tři hlídaných bran, jedna z nich je pouze pro pěší (obrázek 20). Na noc se areál uzavírá a zůstává zde jen ostraha. Domníváme se, že pověst uzavřeného areálu, opakovaně zmiňované v tisku, si Sapa získala tím, že v prvních letech své existence byl vstup do areálu umožněn pouze živnostníkům a vjezd autem byl zpoplatněn. Společnost Saparia postupně všechny omezení vstupu odbourala. Podle pracovníků živnostenského úřadu Prahy 12 zde probíhá jejich pravidelná kontrolní činnost registrovaných subjektů a vstup ani kontrolní činnost nejsou nijak omezované. Nicméně již úředníci jejich nadřízeného úřadu – Odboru živnostenský a občanskoprávní Magistrátu hl.m. Prahy – o Sapě hovoří jako o místu, kde cizinci podnikají nelegálně.

V areálu se nachází kolem dvou desítek různě velkých budov, z toho dvě administrativní, kolem 16 prodejních skladů, pět hal s prodejními kójemi, restaurační zařízení (řada menších restauračních zařízení spíše fast foodového typu a tři samostatné restaurace evropského formátu), školka, škola,

supermarket, několik heren, dvě brány s ostrahou, budova s buddhistickou svatyní atd.. Budovy jsou až na dvě administrativní budovy nízkopodlažní až dvou patrové. V severní a střední části jsou velké obchody a kolem jsou malé sklady a obchody. Nejzajímavější a současně nejnavštěvovanější je jihovýchodní část areálu u nově postavené brány. Zde je také lokalizováno pět různě velkých přízemních staveb (některé provizorního charakteru – nejsou v katastru nemovitostí), kde jsou situovány stovky malých obchodů o rozměrech kolem 25 m^2. V areálu nepřetržitě probíhají stavební práce a jednotlivé budovy jsou opravovány.

Obrázek 20: Vstup do areálu z jižní strany

Zdroj: Saparia a. s.

Sapa je významná především tím, že se zde lokalizovaly importérské firmy, které dováží zboží ze zahraničí (především z Číny, ale i dalších zemí např. z Německa, Polska, Itálie atd.). Jedná se většinou o velkoobchody, které své zboží prodávají dále jak subjektům v areálu (jiným především maloobchodním firmám), tak přijíždějícím do areálu. Sapa je také specifická tím, že většinu zde lokalizovaných firem vlastní cizinci nebo čeští státní příslušníci s cizím původem. V areálu Sapy má podle registru živnostenského úřadu sídlo firmy či provozovny 350 podnikatelských subjektů (k 30. 8. 2010). Také při našem terénním výzkumu jsme zaznamenali podnikatele z Turecka, Pákistánu, Bulharska a Nepálu, ti ovšem v seznamu registrovaných firem zcela chyběly. Zástupci společnosti počet provozoven odmítli z obchodních důvodů poskytnout. Také uvedli, že žádnou přesnou statistiku o oboru či zemi původu nájemců nevedou. Registrované firmy jsou z 98 % vlastněny cizinci především z Vietnamu (86 %) a Číny (7 %), následují jednotlivci z Ruska, Srbska a Indie. Občané Česka reprezentují kolem 3 %. Zde působící domácí firmy mají svou činnost až na výjimky navázanou na přítomnost cizinců a jejich ekonomických aktivit (např. logistická firma, firma zajišťující vykládáni kamionů, masna dodávající maso do místních restaurací atd.).

Na zde lokalizované velkoobchodní/maloobchodní firmy navazují služby, které tyto firmy, zaměstnanci či do areálu přijíždějící potřebují. Protože se jedná většinou především o Vietnamce, jsou také služby specifické - související s pobytovým režimem, s podnikáním (zboží a služby pro obchody cizinců, účetní firmy, logistické firmy, výroba reklamních poutačů), dále s trávením volného času (cestovní kanceláře se speciální nabídkou do Vietnamu) a vzděláváním (jazykové kurzy pro

Vietnamce). Dále se zde nachází kadeřnické a svatební salony, restaurace, občerstvení a prodejny potravin, školka atd. (vše odpovídající poptávce Vietnamců). Neznamená to, že služby nejsou nabízeny i většinové společnosti. Například ve vietnamských restauracích spatříme běžně domácí populaci. To, zda si Vietnamec kupuje zboží a služby lokalizované v areálu, se podle slov jednoho Vietnamce odvíjí podle orientace ve zdejším prostředí – ze začátku využívá služby nabízené Vietnamci v areálu, ale časem zjistí, že je nějaká služba levnější mimo areál, tak ji využívá tam. V administrativních budovách sídlí také lékaři či právníci (jedná se jak o Vietnamce, tak o domácí obyvatelstvo).

Sapa slouží také jako sociální a duchovní místo - především pro Vietnamce. Areály koncentrací Vietnamců popisované v USA mají především tyto dvě funkce a ekonomický význam koncentrace je jen doplňkový (více Drbohlav, Čermáková, v tisku). Sapa je Vietnamci využívaná jako místo k setkávání a pořádání společenských událostí včetně oslav svátků. V areálu se nachází buddhistická svatyně. Jak uvedla jedna respondentka Vietnamka, důvod proč mnoho Vietnamců i mimo Prahu volí Sapu jako místo pořádání např. oslavy je především ten, že je to jednodušší na domluvu.

V areálu a zároveň na příjezdových/odjezdových cestách je hustý dopravní provoz. Téměř nepřetržitě přijíždějí a odjíždějí dodávky a osobní auta (kamiony minimálně). Je velmi těžké odlišit, zda se jedná o návštěvníky areálu či zde lokalizované prodejce a jejich zaměstnance. Dopravu také zvyšuje obchodování v rámci areálu a také přeprava do blízkých skladů (např. v bývalém bazénu přes ulici Libušská). Co se týče etnického složení v areálu se pohybujících lidí, tak se jedná většinou o Vietnamce, ale většinová společnost a další cizinci nejsou výjimkou. Zákazníci přijíždějí z celého Česka (většinou Vietnamci) dokonce i z okolních zemí jako je Polsko, Maďarsko a někteří obchodnicí také uvádějí Rusko. Pro zjištění celkového počtu lidí pohybujících se v areálu během dne by bylo potřeba sčítání na vstupních bránách, což vlastník areálu v předchozím výzkumu realizovaném v roce 2010 nedovolil. Nicméně se domníváme, že počet lidí pohybujících se obvykle v areálu je nižší než v tisku uváděných 7 000. V návštěvnosti se také liší všední dny od víkendových – nejvyšší návštěvnost je o víkendu, především v sobotu.

Dalo by se říci, že Sapa je běžně fungující obchodní areál, kde si firmy pronajímají prostory pro své podnikání. Sapa se nicméně odlišuje tím, že se zde koncentrovaly subjekty (především vietnamské) importující zboží převáženě z Číny. V neposlední řadě tento areál již nemá pouze obchodní význam, ale také slouží jako kulturní a duchovní místo vietnamské diaspory v Česku. Domníváme se, že areál není uzavřené místo, protože do něj veřejnost, české firmy i kontrolní orgány mohou vstupovat v souladu se svými kompetencemi a s provozním řádem areálu.

Doprava

V rámci své politiky Místní Agendy 21 na přelomu let 2008 a 2009 prováděla MČ Praha-Libuš mezi občany anketní šetření „10 problémů Libuše a Písnice“, které mělo nastínit hlavní problémy místní části. Jako nejpalčivější problém obyvatelé vyhodnotili „Regulovat nadměrný průjezd podnikatelských aut v Libuši“, poté „Informovat o trase metra D, prodloužení tramvajové tratě z Modřan“, „Zajistit informovanost o způsobu řešení dopravy při zprovoznění obchvatu Lahovice – Vestec. Témata spojená především s problematikou dopravy jsou dlouhodobě občany i samosprávou vnímána jako problematická.

Městkou částí prochází velmi frekventovaná ulice Libušská, která spojuje Krč a Dolní Břežany. Směrem do Kunratic vedou ulice Dobronická a Kunratická spojka. Libuš a Modřany spojuje ulice Meteorologická. Nejzatíženější úsek je ulice Libušská mezi ulicemi Meteorologická a Kunratická Spojka, kudy v roce 2006 projelo v pracovní den mezi 6:00 a 22:00 průměrně 17 892 aut (Strategický plán 2009). Během let 1998 a 2006 (sčítání dopravy) také došlo k nárůstu intenzity dopravy, který byl způsobem nejen zvýšením počtu obyvatel Libuše, ale také obcí ležících jižně od městské části (Dolní Břežany).

V roce 2008 provedla v MČ Praha-Libuš šetření mobility, které je dostupné na webu TIMUR. Bylo zjištěno, že obyvatelé Libuše nejvíce používají hromadnou dopravou (54,3 % ze všech cest), poté automobil (38,5 %), chodí pěšky (6,6 %), nejméně pak využívají motocykl (0,3 %), kolo (0,2 %) či taxi (0,2 %). Z prostředků hromadné dopravy se v Libuši vyskytuje autobus. Celkem místní částí projíždí devět linek. Nejfrekventovanější linky končí (začínají) svoji trasu na nejbližší stanici metra Kačerov. Podle územním plánu hl. města Prahy mají být na územní MČ Praha-Libuš celkem 3 stanice plánové trasy metra D – Nové Dvory, lokalizovaná v severní části, a stanice Libuš, nacházející se v těsné blízkosti dnešního areálu Sapa, a Písnice (nikoliv však v přímém sousedství stávající zástavby), kde celá trasa bude končit. Plánuje se také prodloužení tramvajové trasy z Modřan na budoucí stanici metra Nové Dvory. Koncem roku 2011 byl ovšem z důvodu nedostatku peněz projekt výstavby trasy metra D ukončen a není jisté, kdy v budoucnu bude projekt realizován.

Dopravní problematika je spojována také s fungováním areálu Sapa. Doprava zaměstnanců v ranních a večerních hodinách a zákazníků v průběhu dne zvyšuje dopravní zatížení ulice Libušská. Doprava do areálu SAPA je částí celkové dopravní zátěže Libuše, odhadovanou starostou Jiřím Koubkem na zhruba 20-25 %. Nejvíce problematicky je vnímáno dopravní napojení areálu Sapa pouze z ulice Libušská, která je již přetížena především individuální osobní dopravou ze suburbánní zóny do centra Prahy. Na úrovni městské části byla opakovaně navrhována výstavba paralelní komunikace s ulicí Libušská přes multifunkční území na východě městské části, na kterou by mohl být areál Sapa napojen.

Reprezentace cizinců v Praze-Libuši

Obraz událostí, tak jak ho vytvářejí média nebo další zdroje informací, včetně komunikace se známými nebo sousedy, je často důležitým informačním zdrojem pro formování názorů o událostech a jejich souvislostech.

Média dokáží zasáhnout široký okruh příjemců, mohou sdělení o zkušenostech a událostech zesilovat, proměňovat a reprodukovat. Obraz sledované problematiky v médiích může vypovědět mnohé o problematice samotné, ale i o stereotypech, se kterými k problematice přistupujeme. Analýzu mediální reprezentace cizinců v Praze-Libuši jsme analyzovali v celostátních médiích (celostátní deníky a časopisy) a v lokálním periodiku „U nás“, které vydává městská část.

Dalším zdrojem pro analýzu reprezentací cizinců byly neredigované elektronické zdroje, např. blogy, internetové diskuze nebo sociální sítě, kde jednotlivci vyjadřují svá osobní stanoviska nebo pohledy na problematiku.

Pro utváření názorů jsou důležité některé významné osobnosti, které jsou vnímané jako autority. Proto jsme jako čtvrtou skupinu reprezentací studovali také informace o volebních programech kandidujících subjektů v komunálních volbách v roce 2010 a dostupných předvolebních diskuzích. Vedle vyjádření/názorů lokálních politických elit volební programy odrážejí také názory místních obyvatel (kandidátů a voličů).

Téma reprezentace cizinců jsme po shromáždění dostupných zdrojů analyzovali dvěma způsoby. V následujících podkapitolách jsou nejprve narativně přiblíženy čtyři skupiny reprezentací s důrazem na co nejúplnější zachycení témat (věcného obsahu) sdělovaných informací a na ukázku typických textů jednotlivých skupin reprezentací a v nich vyjadřovaných náhledů. Pátá kapitola se zaměřuje na zachycení změn v rozsahu a obecném vyznění mediálního reprezentace. Primárním zájmem již není detailní obsah jednotlivých zpráv, ale jejich počet a celkové vyznění pro formování obrazu Vietnamců v Praze-Libuši.

Národní mediální diskurs

Soužití většinové společnosti a vietnamské menšiny v městské části Praha-Libuš je v mediálním diskurzu spojováno s areálem Sapa. Ačkoliv se tématu nedostává tolik pozornosti jako Rusům v Karlových Varech nebo Romům na Šluknovsku, jedná se, zejména v případě Sapy, o poměrně častý námět pro novináře.[1] V období od ledna 2008 do listopadu 2011 bylo ve vybraných médiích s celonárodní působností (iDnes.cz, iHned.cz, Novinky.cz, Deník.cz, Aktuálně.cz, Blesk.cz, Týden.cz) publikováno asi 170 článků týkajících se Sapy a vietnamské menšiny v MČ Praha-Libuš. Největší pozornosti médií se lokalitě dostalo v roce 2008 v souvislosti s požárem v areálu a v roce 2011 v návaznosti na množící se zprávy o bezpečnostních rizicích. V médiích s celostátní působností se nejčastěji objevují zprávy, které dávají do souvislosti vyšší počet osob vietnamské národnosti v lokalitě s kriminalitou, hazardem a obchodem s drogami. Častým motivem je také narušování veřejného pořádku, a s tím související problémy sousedských vztahů. Frekvence těchto zpráv je

[1] Ověřeno na iHned.cz a iDnes.cz.

ovšem mnohem nižší, než je tomu v případě zpráv o Sapě a nezákonných aktivitách Vietnamců, kteří zde působí.

Autoři článků se dlouhodobě nezaměřují na události týkající se Sapy a soužití v městské části. Pouze v některých médiích se v souvislosti s určitou kauzou objevují některá jména opakovaně. V případě iDnes.cz se jedná například o Kateřinu Kolářovou a Pavla Švece, kteří publikovali několik článků v souvislosti se zvýšeným zájmem politiků o areál v posledních měsících. Jiným příkladem je kauza Na Domovině (blíže viz níže), jíž se na iHned.cz dlouhodoběji věnovala Zuzana Keményová. Nezdá se tedy, že by některá ze sledovaných médií dlouhodobě usilovala o určitou reprezentaci Sapy nebo lokálních problémů interkulturního soužití.

Hlavní téma novinových článků představuje bezpečnostní problematika areálu Sapa. Často opakovaným motivem se stalo padělání zboží, dále porušování hygienických norem, daňové úniky, drogová problematika a násilná kriminalita („Inspekce našla v tržnici střeva v igelitových pytlích a krev v lahvích"; „Mrtvý Asiat v kontejneru bude pro policii oříškem"; „V obřím skladu potravin byl myší trus. Inspekce ho zavřela"; „Celníci našli v tržnicích padělky za osmdesát milionů"). Bezpečnostní rétorika v posledních měsících zintenzivnila v důsledku zvýšeného zájmu politiků o dění v Sapě související zřejmě také s výstavbou metra a plánovanou přestavbou a rozšířením areálu („Boj s cizinci pokračuje. Sapa je jen symbol, říká náměstek policejního prezidenta"; „Malá Hanoj: poklidná tržnice, nebo stát ve státě?"; „Tržnice Sapa představuje riziko pro stát, míní poslanci").

Druhou skupinu mediálních zpráv představuje problematika soužití obyvatel městské části Praha-Libuš. Ačkoliv se téma objevuje v celostátních mediích už v roce 2008 v souvislosti s požárem tržnice,[2] nabývá v diskursu na důležitosti až v roce 2010, kdy na sebe místní správa upoutala pozornost médií („V pražské Libuši plánují domobranu. Proti Vietnamcům z Malé Hanoje"; „V Libuši vzali lidé problémy do vlastních rukou"), aby informovala o údajně se zhoršujícím „soužití s vietnamskou komunitou na svém území, zejména na zvyšující se kriminální činnost této komunity".[3] Problematika soužití v Libuši se dostává znovu do celostátních médií hned o několik týdnů později v souvislosti s demonstrací Dělnické strany sociální spravedlnosti („Dělnická strana chce sbírat body v pražské Libuši, baště Vietnamců"). Znovu ve větší míře se média lokalitě věnují až na podzim roku 2011 v souvislosti se zasedáním bezpečnostního výboru poslanecké sněmovny („Okolí asijského 'ghetta': podle místních drogy a vandalismus"; „‚Denně voláme policii', říká sousedka Sapy").[4] Problémy vzájemného soužití v městské části Praha-Libuš jsou ústy veřejných činitelů a místních obyvatel spojovány s nezákonnými aktivitami (drobná kriminalita, drogy) a porušováním sociálních a kulturních norem ze strany vietnamské společnosti (hluk a zápach v bytech, bezdomovectví) a místy i s dopravními problémy (přetížení komunikace kvůli Sapě).

[2] Časopis Týden.cz otiskl článek „Pražané sepisují petici proti vietnamské tržnici" s podtitulem „*Tři týdny po požáru tržnice Sapa vznikla v pražské Libuši petice. Starousedlíci chtějí ze své čtvrti vystrnadit vietnamskou komunitu. On-line deníku Týden.cz to řekl starosta Libuše Petr Mráz. Lidé se podle něj obávají o své zdraví i majetek.*" Zajímavé je, že v lokálním mediálním diskursu tj. časopisu „U nás" tato kauza proběhla téměř bez povšimnutí. Pouze zpětně je zmíněna v některých článcích lokálních zastupitelů.

[3] Úryvek z dopisu, který městská správa zaslala příslušným úřadům a médiím. Otištěn v časopise U nás 05/2010. Bližší analýza celé kauzy je v kapitole lokální diskurs.

[4] V únoru 2011 se téma lokálního soužití objevuje v souvislosti s otevřením integračního centra v MČ Praha Libuš (zprávy o jeho zavření se objevují v srpnu téhož roku). Novinové titulky ilustrují nejednotný pohled na integraci cizinců: „Menšinám v Libuši pomůže integrační projekt" (Pražský deník) a „Vietnamci se musí lépe integrovat" (Metro).

Třetí spíše okrajové téma mediálních zpráv souvisí s kulturní odlišností vietnamského etnika. V médiích se objevují zprávy o kulturních a dalších společenských akcích, přičemž největší pozornosti se dostalo soutěži Miss Vietnam ČR 2010 („V tržnici Sapa zvolena Miss Vietnam ČR. Je z Plzně"). Téměř bez povšimnutí pak ve sledovaných médiích zůstává Sapa jako místo turistického ruchu, tj. nákupů a nevšedních zážitků.

Z hlediska jednotlivých událostí bylo v chronologickém sledu nejvíce mediální pozornosti věnováno rozsáhlému požáru v areálu Sapa a následné razii, tzv. akci „Mikuláš". V roce 2009 se média zabývala přítomností Vietnamců v Praze-Libuši poměrně málo. Asi nejvýznamnějším tématem se v tomto období stala vražda v areálu. Na jaře roku 2010 se v souvislosti se sporem v ulici Na Domovině 1 a následným sjezdem Dělnické strany sociální spravedlnosti začínají ve větší míře objevovat zprávy, které se zabývají více než nelegálními a kriminálními aktivitami v Sapě, otázkou integrace a vzájemného soužití v Praze-Libuši.[5] Uvedení nového tématu do mediálního diskursu (problematika lokální integrace v Praze-Libuši) odpovídá trendu, kdy se od roku 2010 a zejména pak 2011 zvyšuje počet zpráv, jejichž vyznění je v neprospěch vietnamské menšiny. Bezpečnostní hrozba spojená s areálem Sapa je v médiích doplněna zprávami o nepřizpůsobivých Vietnamcích, kteří komplikují život místním občanům. Zvýšený zájem o lokální dění v celostátních médiích je zřejmě spíše než snahou o medializaci problémů lokální politickou reprezentací, jako tomu bylo v případě ulice Na Domovině v dubnu 2010, spojen se zvýšeným zájmem politiků o dění v areálu Sapa.

Mediální diskurs je utvářen nejenom prostřednictvím výběru událostí a mírou pozornosti, která je jim věnována, ale také jejich konkrétní reprezentací. Přičemž aktéři, kteří se k daným tématům vyjadřují, jak je tomu například v případě sporu v ulici Na Domovině, často mediální kauzy vědomě utváří. Ve zprávách o soužití a integraci Vietnamců v městské části Praha-Libuš své postoje a názory nejčastěji vyjadřuje lokální politická reprezentace, policejní složky a místní čeští obyvatelé. Pouze zřídka se v médiích vyjadřují samotní Vietnamci. Pokud se vyjádří, jedná se o zástupce firmy Saparia, a.s., případně Marcela Wintera, předsedu Česko-vietnamské společnosti. Od října 2011 se k problematice lokálního soužití ve větší míře vyjadřují také zástupci veřejného sektoru na vyšších úrovních v rámci zpráv o bezpečnostním riziku, které areál pro stát údajně představuje.

Pro lepší představu o mediálním diskursu, který se váže na problematiku vzájemného soužití a integraci Vietnamců v Libuši, zde analyzujeme dva články, které byly publikovány na přelomu října a listopadu 2011. Ani v jednom z nich nejsou prezentovány názory osob vietnamské národnosti.[6] První článek nese název „Denně voláme policii, říká sousedka Sapy" (27. 10. 2011, Mladá fronta DNES, str. 3, autorka Kateřina Kolářová).[7] Článek má necelých 700 slov a je členěn do 8 odstavců, každý z nich je uveden podtitulkem, který má podobu určitého tvrzení. Autorka článku založila tato tvrzení na stížnostech, které obyvatelé posílají na radnici Praha-Libuš, a na výpovědi jisté Jitky Novotné, se kterou udělala na místě rozhovor. Jedno z tvrzení doplňuje názorem ředitele Městské policie hl. města Prahy Ludvíkem Klemou. Po úvodní představení rozhovoru s Jitkou Novotnou, která se domnívá, že *„ze spíše zakřiknutých a pracovitých návštěvníků z východní Asie se v posledních letech stala silná a nebezpečná skupina"*, představuje autorka článku první tvrzení/podtitulek, který nese název „Problémy přináší nová generace" v něm na základě rozhovoru s náměstkem ředitele městské

[5] Blíže se kauze věnuje například „Reportáž v domě" z pera Martiny Křížkové, který vyšel v Novém Prostoru a je dostupný online, nebo článek „Multikulturní soužití" v lokálním časopis U nás (05/2010), také k stáhnutí na internetu.
[6] V případě Pražského deníku prý zástupci „asijské komunity" odmítli rozhovor.
[7] Dostupný na http://www.cvs-praha.cz/napsali.php?rok=2011&clanek=028

policie dokládá tuto domněnku následovně: *„Podle policie se problémy objevují za zdmi tržnice, ne přímo v ní“*, přičemž hlavní problém je v *„konfliktu generací ve vietnamské komunitě“*. Druhé generace Vietnamců se chce vyrovnat českým protějškům a *„předvádí se ve značkovém oblečení“, „ti bohatší se baví většinou v centru, ti chudší doma“*. Další tvrzení/podtitulek, který autorka předkládá čtenářům má název „Naše byty jsou neprodejné“. V následujícím textu jsou prezentovány názory paní Novotné o domech, kde je *„špína a zápach a feťáci na chodbách“* a kde panuje strach, přičemž tento názor prezentuje autorka jako smýšlení místních obyvatel, tj. jako *„nejpalčivější starosti libušských a písnických obyvatel“*. Vyznění článku zmírňuje ve sloupku s názvem „Jsou slušní a pracovití“, kde uvádí příspěvky z diskuze na iDnes.cz. Uvádí například, že *„Vietnamky pravidelně sbírají odpadky a vajgly“*. Další část textu se skládá s citací stížností, které posílají obyvatelé na místní radnici: *„zápach na chodbách“*, *„bojíme se popelnic“*, *„rány až se třese strop“* a konečně *„psi kálejí na chodbách“*.

Druhý článek, který vyšel v Pražském deníku se jmenuje „Okolí asijského ‚ghetta‘: podle místních drogy a vandalismus“ (5. 11., Pražský deník, autor Jakub Krupka).[8] V článku o 800 slovech autor pracuje s informacemi od místních obyvatel, starosty Koubka, zástupců policie a vietnamské komunity (Marcela Wintera). Text je uveden dosti výrazným a nepodloženým názorem „Je to svět uzavřený sám do sebe, stát ve státě s vlastními, obrazně řečeno, tajemstvími obestřenými pravidly“. Autor se domnívá, že problémy v okolí Sapy začínají eskalovat, což dokládá *„rychlým průzkumem veřejného mínění na místě samém“* a názorem starosty Koubka, který tvrdí, že *„nálada v Písnici se zhoršuje“*. Starosta vidí hlavní příčinu v hospodářské krizi a následné nezaměstnanosti zadlužených migrantů (sestěhovávají se do bytů, objevují se vietnamští bezdomovci a dealeři drog, rozbité vchody, posprejované zdi ve vietnamštině, byty se stávají neprodejnými). Zmíněná anketa obsahuje čtyři výpovědi, přičemž pouze dvě z nich (nikoliv tedy většina, pokud tady má smyl kvantitu vůbec sledovat) jsou vůči vietnamskému etniku negativně zabarvené *(„já se necítím příliš bezpečně“*; *„Já jsem se s Vietnamci několikrát popral. Ale ne mojí vinou. Provokovali mě.“*), další dva názory jsou jasně pozitivní. Navzdory titulku a pevnému tvrzení v úvodu článku se autor snaží v závěru o jakousi objektivitu, když představuje také názor Marcela Wintra, který zájem o Sapu v posledních týdnech označuje za mediální bublinu a ředitele pražské policie a pražské kriminálky, kteří tvrdí, že se zde kriminalitu daří potírat.

Závěrem lze tedy říci, že většina zpráv, která se zabývá lokálním soužitím, poukazuje na narušování veřejného pořádku a drobnou kriminalitu. Lokální politická reprezentace i místní čeští obyvatelé si v těchto mediálních zprávách stěžují na nepřizpůsobivé chování Vietnamců. Zprávy, které by přiznávaly přítomnosti vietnamského etnika pozitivní roli pro rozvoj lokality a potažmo celého města, se v národním mediálním diskursu, respektive ve sledovaných denících, objevují spíše výjimečně a váží se primárně na kulturní sféru.

[8] Článek je dostupný na http://prazsky.denik.cz/zlociny-a-soudy/policie-letos-zabavila-v-trznici-sapa-veci-za.html

Lokální mediální diskurs

Lokální mediální diskurs představuje měsíčník„U nás“ určený pro předávání informací občanům a vzájemnou komunikaci občanů s městskou části Praha-Libuš. Deník obsahuje celou řadu informací o aktivitách MČ, významných lokálních událostí, veřejných setkáních, kulturních akcí apod. Časopis lze stáhnout na webových stránkách městské části.[9]

Analýza byla provedena pro roky 2008 až 2011. Do požáru v listopadu 2008 není o obyvatelích vietnamské národnosti ani o Sapě v měsíčníku téměř zmínka. V červnu je zde pouze uvedena pozvánka na kulturní akci, kterou pořádá městská část ve spolupráci se Sapou. V listopadovém čísle je pak zmíněna přítomnost zástupců Svazu Vietnamců na veřejném fóru, kde mohou obyvatelé městské části spolurozhodovat o dalším směřování lokality. Po požáru v Sapě, je v měsíčníku otištěna omluva společnosti Saparia a.s. a dále článek, který zve českou společnost do Sapy za kulturou a nákupy.[10] Otázka integrace se v novinách výrazněji objevuje až v únoru roku 2009 ve článku „Jak žít s vietnamskými sousedy“. Tento článek vyznívá pro vietnamskou komunitu pozitivně: "Vedoucí humanitního odboru našeho místního úřadu Iva Hájková, která zároveň koordinuje z pověření starosty za městskou část kontakty s vietnamskou komunitou, setkání uvedla slovy: ‘Vietnamská komunita tady do života dosavadních obyvatel nijak zásadně negativně nezasahuje.‘" Toto tvrzení, jakkoli by se mohlo zdát v kontrastu s některými neformálními, především sousedskými, rozhovory v Libuši a Písnici neopodstatněné, je podložené. Ze 120 dotazníků, které vyplnili místní občané na webu do 15. ledna 2009, totiž ani jeden nenapsal, že by si tady vietnamskou komunitu nepřál. Ve 25 dotaznících se objevilo přání větší informovanosti o Vietnamcích. Obdobná přání otevřít se více vietnamské komunitě zazněla i na říjnovém veřejném fóru. (Tam ovšem jako odpověď na anonymní písemný vzkaz v duchu "Nechceme tu Vietnamce!" bylo doloženo, že strach z cizího tu pochopitelně existuje.) Teprve na dalších anketních lístcích, které se statisticky zpracovávaly o týden později, se objevila přání jako "zrušit Sapu", "korigovat počet Vietnamců". Celkový počet takových odpovědí v anketě ale nedosahoval ani deseti procent. Sami Vietnamci projevují snahu o lepší soužití například tak, že vyslali své zástupce do pracovních skupin komise pro Zdravou Libuš a Písnici, kde mohou „společně s původními místními občany hledat směry a způsoby rozvoje naší městské části.“

V polovině roku 2009 měsíčník informuje o kulturních akcích zaměřených na zlepšení vztahů mezi většinovou společností a Vietnamci. Akce, které úřad organizuje, kterých se účastní Češi i Vietnamci, mají za cíl dát prostor vzájemnému poznání, vejít do kontaktu a „*vyříkat si problémy z očí do očí*“. V novinách MČ zve na dvě veřejné debaty „Vietnamské komunity v naší městské části Praha-Libuš“, které organizuje Pavla Jedličková, a v pozvánce dále uvádí *„přijďte, zapojte se do diskuse, protože všem nám přece záleží na klidném a bezpečném bydlení u nás“*. Na těchto diskuzích vystoupili zástupci Cizinecké policie, Celní správy, České obchodní inspekce, Rady hl.m. Prahy, představitelé společnosti Saparia a.s., Svazu Vietnamců v České republice, Poradny pro integraci, Klubu Hanoi a dalších institucí. Tehdejší starosta Petr Mráz k tomu dodává „*soužití s vietnamskou komunitou a s tím souvisejících problémů, které je třeba řešit, a nestavět se k celé problematice zády. Jsem rád, že se o problémech hovořilo otevřeně, a že do budoucna nebudou přehlíženy.“* V časopise je v květnu roku 2009 otištěn článek s provozním ředitelem Saparia a.s. Tran Quang Hungem „O areálu Sapa a lidech

[9] http://www.praha-libus.cz/index.php?catid=58. Časopis má náklad 3500 výtisků a je v městské části distribuován zdarma.
[10] Je překvapivé, že v novinách není v tuto dobu nic o petici proti přítomnosti Vietnamců v MČ, o které po požáru v roce 2008 informoval Týden.cz (http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/prazane-sepisuji-petici-proti-vietnamske-trznici_92330.html).

v něm“, kde uvádí: „*Pořádáme pravidelná setkání s Čechy v řadě akcí přímo v Sapa, v různých prostorách a společenských místnostech. Také v českých základních školách pořádáme několikrát do roka kulturní den Vietnamu. Tyto akce mají vždy veliký ohlas mezi žáky a rodiči. Snažíme se o to, aby občané a děti poznali kulturu a život ve Vietnamu. Všem přístupné jsou také tradiční oslavy novoročních svátků Tét a nebo také Den dětí v srpnu každého roku.*“

V druhé polovině roku 2009 MČ informuje o debatách „Jak žije Vietnamská komunita u nás I. a II.“, kde byly představeny zvyky a obyčeje vietnamské komunity. Další událostí, která je v novinách zmíněna, je založení Výboru pro multikulturní soužití. Koncem roku MČ zve na veřejnou prezentaci „*aktivit, průběhu a prvních výsledků a zkušenosti integračních snah*“ v souvislosti s emergentním projektem, který městská část organizuje ve spolupráci s MV ČR. Do projektu se zapojily 3 školy a v jeho rámci byly například zorganizovány kurzy češtiny jako cizího jazyka.

V únoru roku 2010 byl otištěn článek, který informuje o tom, že v areálu Sapy společnost Saparia a.s. a Setron, s.r.o. ve spolupráci s městskou částí organizují posezení spojené s jídlem a kulturou pro 120 seniorů (novoroční přípitek nového lunárního roku a oběd). Pavla Jedličková, předsedkyně výboru pro multikulturní soužití, v únoru informuje v článku „Situace v Sapě se zlepšuje“: *„Část občanů zde psala petici proti Sapě, po požáru následovala v areálu velká policejní razie, sama vietnamská komunita s městskou částí, naopak, příliš nekomunikovala. Občané této městské části neměli moc příležitostí, jak poznat vietnamské obyvatele Sapy, Vietnamci na ně působili jako uzavřená komunita, v níž se děje bůhvíco.“* Zlepšení situace pak paní Jedličková spojuje s aktivitami výboru, který se *„od počátku zaměřil na otázky spojené s bezpečností a s dodržováním požárních, hygienických, stavebních a jiných předpisů. Jedním slovem, kladl důraz na integraci. A integrace cizinců je možná jedině tehdy, když všichni, kteří žijí v jednom státě, dodržují jeho zákony. Jak cizinci, tak Češi (...) Jsem strašně ráda, že valná většina obyvatel Libuše a Písnice náš výbor přivítala jako prostředníka mezi nimi a Sapou (...) Čím dál tím častěji se na mě občané obracejí s tím, že se potřebují domluvit se svými vietnamskými sousedy, a prosí o zprostředkování překladu (domovního řádu, oznámení pro nájemníky atd.) do vietnamštiny či přímo o to, aby zástupci Sapy přišli osobně a s nájemníky si promluvili (...) Rovněž bezpečnostní situace se u nás výrazně zlepšila, a to díky mé úzké spolupráci s policií a vstřícnost Sapy.“*

V březnu roku 2010 vyšel článek s názvem „Zpráva o bezpečnostní situaci za rok 2009“, na kterém se podílí zástupci policie a paní Jedličková. Zpráva vyznívá pro situaci v MČ pozitivně: *„velkým úspěchem v roce 2009 bylo to, že dále negradovala situace v Sapa. Obava panovala především ze zimního období – s pokračující ekonomickou krizí existovalo reálné riziko, že Sapa bude přirozeným místem, kam se budou stahovat Vietnamci postižení touto krizí z celé ČR. Z tohoto důvodu byly hlídky pražské a Městské policie nasazovány hlavně před Sapa.“*[11] Dále noviny informují o oslavách nového lunárního roku: „*ve čtvrtek 11. února, pozvala vietnamská komunita v Sapě sto obyvatel Libuše a*

[11] Ve zprávě se uvádí: majetková trestná činnost (krádeže, vloupání): obdobná jako v jiných lokalitách; násilná trestná činnost (ublížení na zdraví, loupeže): výrazně nižší oproti oblastem s panelovou zástavbou; naopak jako problematická se jeví trestná činnost pod vlivem alkoholu: u starousedlíků problémem není. Místní oddělení Policie Lhotka však zaznamenává problémy u komunity mladých lidí (Čechů, Vietnamců, Číňanů a ostatních). Možným vysvětlením je majetkový rozmach jejich rodičů, jejich možnost předvádět se (nová silná auta, dostatek finančních prostředků) – drogy, alkohol, prostituce, noční zábava, vandalismus, poškozování zastávek MHD, sprejerství, odpadky. Občané MČ Praha-Libuš si velmi stěžují na provoz kasin a heren.

Písnice na oslavu Tét"…" Naši občané hlásící se na oslavu posílali organizátorce oslavy, PhDr. Pavle Jedličkové, velmi milé maily".[12]

V květnu 2010 byl *„na základě četných přání občanů městské části"* otisknut v časopise „U nás" článek „Multikulturní soužití", který osvětluje pozadí mediálního kauzy Na Domovině. Text obsahuje vyjádření občanů MČ Matěje Kadlece, Martina Žikeše, dále stanovisko Pavly Jedličkové, ředitele místního oddělení Městské policie JUDr. Karla Radíka a reakci Konzorcia nevládních organizací pracujících s migranty a prohlášení Společenství vlastníků bytového domu Na domovině.

Tady krátký úryvek názoru občanů: *„Už dávno nebylo 1. dubna (apríla), a přesto na nás z médií vylétla zpráva připomínající kachnu. Nevylétla však z bývalých drůbežářských závodů, kterých se především týkala, ale z radnice. Alespoň podle informací, které se 5. dubna objevily téměř ve všech sdělovacích prostředcích na celostátní úrovni: ‚Místní starosta Petr Mráz tvrdí, že zde roste kriminalita. Souvisí to podle něj s tržnicí Sapa, která má přezdívku ‚Malá Hanoj'. V prostoru, kde panují vlastní pravidla, se zdržují tisíce Vietnamců. Starosta zaslal koncem března dopis ministerstvu vnitra. Kvůli hospodářské krizi přišlo mnoho Vietnamců v Česku o práci, a tak zamířili do Sapy, uvedla předsedkyně výboru pro multikulturní soužití místního zastupitelstva Pavla Jedličková. ‚To, co tu vzniklo, je prostě ghetto. Je to záležitost bezpečnosti celé České republiky,' tvrdí Jedličková.' Bezpečnost celé České republiky je ohrožována ghettem ze Sapy a já si ničeho nevšiml! Nikdo z okolí mi nepotvrdil, že by zaznamenal nějakou změnu oproti předchozím měsícům a rokům! Jako rodilý Libušák jsem tedy začal uvažovat nikoli o novinářské kachně, ale o novinářské huse, která článek napsala. Musí to být omyl! Vždyť ještě nedávno zde byly projekty jako: Jak žije vietnamská komunita u nás II., článek: Situace v Sapě se zlepšuje, Sapa s MČ Praha-Libuš spolupracuje, anebo: Oslava vietnamského lunárního nového roku v Sapě, o kterou byl mezi obyvateli v naší MČ poměrně velký zájem a která dle multikulturního výboru měla úspěch. A především tu byla: Zpráva o bezpečnostní situaci v MČ Praha-Libuš za rok 2009, která vyzněla celkem uspokojivě."* [13]

Shrnutí celé kauzy vystihuje vyjádření starosty (zmíněná schůzka byla zorganizována v návaznosti na mediální rozruch): *„Zúčastnil jsem se společně se zastupitelkou Pavlou Jedličkovou, předsedkyní výboru pro multikulturní soužití, jednání na pozvání pražského radního Jiřího Janečka. A to na základě vzniklé situace ohledně hromadících se stížností na cizí státní příslušníky zdržující se v naší městské části, převážně vietnamské národnosti. Schůzky se dále zúčastnil ředitel Krajského ředitelství policie hl. m. Prahy plk. Mgr. Martin Červíček, zástupci Ministerstva vnitra, zástupci vietnamské komunity, včetně vedení Sapy, a další. V poslední době narůstají stížnosti na problémy vyplývající ze společného soužití převážně s vietnamskou komunitou v naší městské části, nejen kvůli vzrůstajícímu počtu cizinců. Lidé také přestali volat o pomoc policii, protože policisté sice přijeli, ale údajně ve většině případů problém vyřešit nemohli. Vrcholem těchto stížností byl neutěšený stav jednoho panelového domu v ulici Na Domovině, kde vše vyvrcholilo informací od několika zastupitelů, že místní s obavami o svoje zdraví a životy svých blízkých chtějí násilným způsobem vystoupit proti zmiňované komunitě a sami si tak zjednat pořádek. Na základě této informace mne zastupitelstvo městské části pověřilo vypracováním dopisu s žádostí o pomoc při řešení současné situace a jeho zaslání patřičným orgánům*

[12] V tu dobu *také „v Praze-Libuši zasedal 10. až 12. února 2010 Výbor městských částí a obvodů Svazu měst a obcí. Ve čtvrtek odpoledne zavítal mezi členy VMČO SMO ČR plk. Mgr. Vladislav Husák, ředitel Služby Cizinecké policie, který s nimi hovořil o cizinecké problematice v České republice a také podrobně představil úkoly a rozsah působení Cizinecké policie. Na základě vystoupení pana plk. Husáka vznikla zajímavá debata, do níž se zapojila i přítomná zástupkyně Odboru azylové a migrační politiky MV ČR. Program byl zakončen účastí na oslavě vietnamského lunárního nového roku v Sapa."*

[13] Celý článek je k přečtení na http://www.praha-libus.cz/index.php?catid=58&id=64

a zároveň paní zastupitelka Jedličková byla pověřena tento problém medializovat. Na základě zveřejnění našeho dopisu se strhla mediální smršť na toto téma. Pražský radní Janeček se při schůzce na magistrátu všech zúčastněných dotazoval na jejich názory k této problematice a dospěl k řešení, že v naší městské části Magistrát hl. m. Prahy vybuduje detašované pracoviště s překladatelem, kam si budou moci jak Češi, tak cizinci dojít postěžovat, případně požádat o pomoc při řešení problémů. Myslím si, že je nutné nejenom integrovat cizince, ale také nastavit jistá pravidla a mantinely a respektovat zákony, které zde platí pro všechny. Pevně věřím, že k takto nepříjemné situaci již nedojde.“

V červnu se městská část v časopise negativně vyjádřila k volebnímu mítinku Dělnické strany sociální spravedlnosti. Starosta Mráz uvádí, že *„stran[ám] těchto skupin se nejedná o snahu městské části pomoci, nýbrž o zneužívání problémů, které ve vzájemném soužití v místě s tak velkou koncentrací jedné cizinecké komunity logicky existují, k vlastním politickým účelům.“*[14]

V létě 2010 je v novinách představeno nově otevřené (15. června 2010) Centrum pro integraci při Domě národnostních menšin, o. p. s. Cíle centra byly prezentovány následovně: *„Centrum má za úkol v první řadě identifikovat aktuální problémy v soužití mezi majoritou a cizinci a dále napomoci zjištěné problémy řešit. Centrum chce být pomocníkem v komunikaci mezi cizinci a institucemi státních i samosprávních úřadů, sociálními, zdravotnickými a vzdělávacími institucemi či sociálně-právními poradnami. Dalším úkolem tohoto centra bude zajištění úvodních kurzů socio-kulturní orientace cizinců ve společnosti, zprostředkování nízkoprahových kurzů českého jazyka pro cizince a zároveň podpora v oblasti integrace cizinců prostřednictvím propagace kulturních, osvětových či jiných akcí podle potřeby regionu. Zároveň bude centrum sloužit majoritě, která potřebuje taktéž podporu pro navázání vzájemného dialogu a zlepšení komunikace s komunitami cizinců.“*[15]

V říjnu 2010 informuje o.s. Info-dráček o konání kulatého stolu Vietnamci v ČR a Češi ve Vietnamu: společná příležitost v areálu Sapa, kde byla přítomna vietnamská vládní delegace. Kulatý stůl moderoval europoslanec Jan Zahradil.[16] *„V diskusních vystoupeních vietnamských občanů žijících v ČR*

---

[14] Zde je podrobný popis průběhu demonstrace: *„Podle osobního svědectví jednoho z místních občanů, který asi v půl sedmé projížděl okolo místa demonstrace na kole, na prostranství bylo zhruba 250 lidí, z toho minimálně třetina policistů a členů antikonfliktního týmu a další možná třetina ‚zvědavci' postávající v hloučcích trošku stranou, aby viděli a slyšeli, ale vlastně nebyli. V širším okolí bylo mnoho desítek dalších policistů s dodávkami s pletivem na oknech, nebo hlídkujících ve dvojicích až trojicích,' sdělil očitý svědek, ‚na místě celkem klid, když se v jednu chvíli schylovalo k nějaké strkanici u transparentu, myslím NE xenofobii NE Dělnické straně, tak hned přispěchali lidé z antikonfliktního týmu, nastražili se policisti postávající v ochranných vestách kousek opodál (díky jejich upozorňování se navzájem jsem si všiml, že se něco děje), ale ti zůstali na místě a nezvyšovali nervozitu u té strkanice. Naopak novináři a několik televizí se tam natlačili téměř hned, několik velkých kamer a minimálně pět profi foťáků. Ti protikonfliktní to zvládali dokonale a policisti vybavení na rvačky to viděli a jen zpovzdálí jistili, bylo to naprosto profesionální a secvičené.' Na následující den občanské sdružení Gọi Nắng, složené z ‚občanů různých států, národností a ras a vyznání, s cílem napomáhat přátelskému soužití a umírnění nepřátelských nálad, vyznávajíce principy demokracie' v reakci na mítink Dělnické strany sociální spravedlnosti, pozvalo ‚všechny lidi dobré vůle na setkání s názvem Závitek pro Libuš' v centru Libuše u pošty. Při této příležitosti nabízeli ochutnávku vietnamské kuchyně - jarních závitků. Sdružení rovněž vyzývalo předem účastníky, aby ‚žádným způsobem nenarušovali mítink DSSS. Chceme se vyhnout jakémukoliv střetu a projevům agresivity, které by mohly kteroukoliv ze zúčastněných stran jakkoliv poškodit.'"*

[15] Centrum se nacházelo na adrese Libušská 1/206 a mělo úřední hodiny pro veřejnost v pondělí a ve středu od 9 do 16 hodin a v úterý a ve čtvrtek od 10 do 17 hodin. V pondělí a úterý bylo v úředních hodinách k dispozici tlumočník z českého jazyka do vietnamštiny, vzhledem k početné vietnamské komunitě v městské části. V oblasti pořádání kulturních aktivit a propagace se počítalo se spoluprací se Svazem Vietnamců. U ostatních komunit cizinců mělo Centrum spolupracovat v oblasti jazykové i v oblasti znalostí reálií jednotlivých národností s příslušnými nevládními neziskovými organizacemi, které se touto problematikou zabývají. Toto centrum bylo uzavřeno v srpnu 2011 po necelém roce fungování.

[16] V prvním diskusním panelu o situaci vietnamské minority v ČR vystoupili zástupci Ministerstva vnitra, Svazu Vietnamců v ČR, Svazu obchodu a cestovního ruchu a neziskové organizace Info-dráček. Ve druhém bloku zaměřeném na nové možnosti soužití a spolupráce diskutovali zástupci České rozvojové agentury, Vietnamského fondu životního prostředí,

však často zaznívalo zklamání nad zkresleným obrazem vietnamské minority v českých médiích, který současně dále prohlubuje nedůvěru a neochotu Vietnamců komunikovat s médii i úřady."

Následující měsíc MČ informovala o integraci dětí cizinců na školách. *„MČ Praha-Libuš se i v tomto roce stala příjemcem dotace Ministerstva vnitra na emergentní projekty. V pořadí druhý emergentní projekt Integrace dětí cizinců na školách zřizovaných MČ Praha-Libuš běží od září do prosince tohoto roku na základních školách Meteorologická a Ladislava Coňka."* Následující měsíc je v novinách otisknut rozhovor s řediteli obou základních škol. Zdeněk Bělecký uvádí: *„Z našich tří set žáků tvoří jednu desetinu cizinci, většinou Vietnamci. Jejich vzdělávací potřeby jsou zejména pro jiný mateřský jazyk a neznalost češtiny odlišné od vzdělávacích potřeb českých žáků. Umíme je vzdělávat a integrovat, aniž bychom tím ohrozili vzdělávání českých dětí, po letech zkušeností máme vypracovanou účinnou strategii a zbytek republiky se od nás učí, ale efektivní vzdělávání takto početné skupiny cizinců stojí peníze, škola je v tom závislá na vypisovaných grantech, a je tedy v trvalé i finanční nejistotě. Škola je při tom jediná instituce, kde se Češi a Vietnamci mohou dlouho době, přirozeně a nenásilně setkávat, žít a navazovat osobní vztahy, které jsou pro úspěšnost integrace rozhodující. Děti mezi sebou žádné problémy nemají, bílé i žluté spolu kamarádí nebo nekamarádí podle osobních sympatií a zájmů, nikoli podle rasy, nemá však smysl skrývat, že se potýkáme s negativními postoji části dospělých."*

V únoru 2011 dále vyšla zpráva o bezpečnostní situaci v Sapě (autorka Pavla Jedličková, nyní zástupkyně starosty pro vzdělávání, bezpečnost a integrační politiku), v níž stojí, že *„Při porovnání s rokem 2009 došlo k poklesu u všech druhů zjištěných přestupků. Je to výsledek preventivního působení okrskářů ve vytipovaných lokalitách, zvýšeného právního povědomí občanů a také jejich větší ukázněnosti."* V zprávě dále stojí, že *„výskyt bezdomovců byl zaznamenán v blízkosti objektu Sapa při ubytovně s ukrajinskou komunitou. Jednalo se o skupinku bezdomovců, kteří byli upozorněni na dodržování jistých pravidel při dodržování veřejného pořádku. Tito bezdomovci většinu času trávili cestováním po hl. m. Praze."* Zpráva uvádí prohlášení Pavla Bolka, jednoho ze zakladatelů výboru pro bezpečnost a integraci Na Domovině 1: *„Jak se tedy situace změnila po roce činů z pohledu občana žijícího v této ulici? Odpověď zní, že nezměrně. Díky organizovanému přístupu majitelů a nájemníků bytů, díky pomoci paní Jedličkové, tlaku zástupců městské části Praha-Libuš na magistrátní úrovni a díky intenzivní pomoci policie ČR se podařilo viditelnou kriminalitu, porušování pravidel domovního řádu a omezování sousedských práv z našeho domu téměř vytlačit." Správa dále informuje o zřízení speciálního policejního týmu „Cizinec" v květnu 2010, který operuje na celé Libuši a Písnici, ale soustřeďuje se především na Sapu (…) akce byly směřovány na zjištění skutečného stavu v dané lokalitě v návaznosti na zvýšenou koncentraci občanů Vietnamu, kteří zde podnikají, pracují a žijí. (…) Během akcí prováděných v areálu Saparia, a. s., který je soukromým majetkem, poskytlo vedení společnosti rozsáhlou spolupráci a podporu."*

V březnu 2011 byl v časopise otištěn článek občanského sdružení Info-dráček, které zorganizovalo Miss Vietnam ČR 2010 v areálu Sapy v Praze-Libuši v lednu téhož roku. V měsíčníku také publikoval

---

Ministerstva životního prostředí, Státního fondu životního prostředí ČR a neziskové organizace Development Worldwide. V příspěvcích i následné diskusi se mluvilo o problémech vietnamských občanů žijících v České republice i o možnostech lepší vzájemné spolupráce v ČR i ve Vietnamu.

Klub Hanoi výsledky projektu „Integrační vzdělávání vietnamský migrantů“ zaměřeného na vietnamské migranty na Praze-Libuš. Projekt běžel od roku 2004 a v roce 2011 měl končit.[17]

V dubnu 2011 časopis publikoval rozhovor s vietnamskou první vicemiss, a také představil integrační projekt MČ „Všichni společně na trhu práce“. Městská část Praha-Libuš spouští pilotní mezinárodní integrační projekt „Využití zkušeností zahraničních partnerů pro řešení problematiky začlenění cizinců MČ Praha-Libuš na trh práce.“, který pomůže cizincům ze třetích zemí zorientovat se v české legislativě.“[18]

V následujícím čísle časopisu je uvedena zpráva, že Praha Libuš nesouhlasí s dalším kasiny v lokalitě. Paní Jedličková společně s Ing. Martou Vachouškovou, vedoucí ekonomického oddělení úřadu MČ Praha-Libuš, a za doprovodu Policie ČR zrealizovala více než čtyřhodinové místní šetření v Sapě: *„povolených naším úřadem a Ministerstvem financí ČR má být v Sapě 20 přístrojů. Během našeho šetření jsme jich napočítali 113.“*

V květnu roku 2011 se uskutečnil den žákovských zastupitelů. Na úřad MČ Praha-Libuš přijely děti z Dětského zastupitelstva Litoměřice a studentští zastupitelé z Prahy 7*: „V Sapě jsme se podívali do buddhistického chrámu a starší paní nám vyprávěla o buddhismu. Při odchodu každý z nás dostal ovoce, a kdo měl zájem, mohl si vzít tradiční jarní vegetariánské závitky. Po návštěvě chrámu jsme se vydali na již připravený oběd do jedné z místních vietnamských restaurací. Byli jsme pohoštěni všemi možnými dobrotami, až se nám chuťové pohárky otřásaly. Po jídle jsme se šli ještě ve skupinkách projít po Sapě a prozkoumali snad každý kout.“*

V zářijovém čísle časopisu „U nás“ představila Pavla Jedličková prvním běh mezinárodního integračního projektu, který absolvovalo prvních 87 vietnamských účastníků mezinárodního integračního projektu MČ Praha-Libuš „Všichni společně na trhu práce“.[19] Časopis dále informoval o tom, že se začátkem března se v zasedací místnosti úřadu MČ Praha-Libuš sešli žáci a studenti místních základních a středních škol, aby na Dětském fóru (začátek března 2011) označili za nejpalčivější problémy městské části. Na devátém místě bylo „Zlepšit dohled nad veřejným pořádkem (Sapa, cizinci)“, před tímto problémem se objevily dopravní problémy, dále infrastruktura (opravit schody do školy, zatraktivnit území modřanská rokle, důsledně kontrolovat úklid psích výkalů).

---

[17] Projekt se zaměřoval na nově příchozí a sociálně slabé migranty pocházející z Vietnamu. Kurzy byly dvojího stupně. První stupeň seznamoval s českou kulturou, legislativou jazykem (absolvovalo 65 lidí). Druhý, který navazoval na předchozí, ze zaměřoval na rozvoj počítačové gramotnosti, zdokonalení češtiny (absolvovalo asi 60 lidí). V rámci programu bylo v letech 2009 až 2011 otevřeno Centrum pro integraci při Domě národnostních menšin. Centrum se zaměřovalo především na poradenské služby (největší zájem byl o informace na pracovně-právní a pobytové podmínky). Zde bylo podpořeno asi 176 osob. Dále bylo vyškoleno 11 interkulturních lektorů, kteří jsou schopni být prostředníky. V Praze-Libuši se školení účastnili také pracovníci úřadu MČ, kteří si prohloubili své znalosti o fungování vietnamské komunity a o interkulturních rozdílech v komunikaci.

[18] Projekt je zahájen v areálu Sapa a je určen pro všechny cizince ze třetích zemí. Jeho partnerem z neziskového sektoru pro práci s cizinci je občanské sdružení Agency for Migration and Adaptati-on – AMIGA, o. s., které se mimo jiné zaměřuje na rusky mluvící migranty. Právě ruskojazyčné komunity projevují o účast v projektu velký zájem. Jejich účast na vzdělávání nevyžaduje znalost českého jazyka, přednášky budou tlumočeny a všechny studijní materiály překládány – do vietnamštiny, ruštiny, popřípadě čínštiny. To záleží na skladbě účastníků. *„Odborným garantem projektu je Středočeská asociace manažerek a podnikatelek – STAMP. Vzdělávací kurzy vedou zkušení lektoři s dlouholetou přednáškovou praxí a odbornou znalostí v oblasti služeb, potravinářského i nepotravinářského obchodu, hostinských a ubytovacích služeb a stavebnictví.“*

[19] *„První půlroční běh, který městská část zahájila na počátku března, byl určen výhradně vietnamským účastníkům – kvůli početnosti této komunity na Libuši a v Písnici a také díky dobré spolupráci se Svazem Vietnamců v ČR, který je jedním z partnerů projektu. Celkem se do kurzu přihlásilo 146 osob, 88 mužů a 56 žen. Věk účastníků se pohyboval od 18 do 56 let. Převažovali zaměstnanci (81 účastníků), méně bylo podnikatelů – fyzických osob – a nejméně bylo podnikatelů se zaměstnanci.“* Dále číslo informuje o výsledcích dětského fóra.

V čísle je také uveden text o bezdomovcích autorky Pavly Jedličkové: *„Na radnici se tomuto problému soustavně věnujeme, protože jeho neřešení by mohlo mít neblahý vliv na bezpečnost našich občanů. A nejde jen o to, že bezdomovci svým zjevem a zápachem mnohdy budí pohoršení – mnohdy se, posilněni alkoholem a jinými návykovými látkami, chovají agresivně vůči svému okolí. Při monitoringu počtu bezdomovců spolupracujeme jak se sociální kurátorkou z Prahy 12, která lidem bez domova v součinnosti s pražským magistrátem a různými sociálními centry dokáže nabídnout pomoc při řešení jejich nelehké situace, tak s modřanskou protidrogovou koordinátorkou. Především ale při eliminaci bezpečnostních rizik spojených s bezdomovectvím spolupracujeme s Městskou policií, a také s Cizineckou policií, protože mezi libušsko-písnickými bezdomovci je nemalé procento cizinců.(…) Nejhorší situace byla dlouhodobě na pozemku vedle Sapy při ubytovně v ul. V Lužích. Tam od loňského roku vyrostlo stanové přístřeší s velkým množstvím odpadků a nepořádkem kolem. Všichni bezdomovci, které jsme na místě dokladovali, měli trvalý pobyt mimo území hl. m. Prahy.“* Místo již neexistuje.

V říjnovém čísle roku 2011 byl představen projekt o.s. Klubu Hanoi „Spokojené sousedství aneb vietnamská rodina z našeho domu“. V rámci projektu je nabízena pomoc s problémy sousedského soužití, které mohou vyplývat z jazykové bariéry a z neznalosti místních zvyklostí na straně vietnamských obyvatel: *„Tímto ročním projektem chceme podpořit obyvatele Prahy-Libuš, stejně jako ostatní obyvatele ČR, kteří potřebují informace o vietnamské kultuře či o migraci a integraci Vietnamců v ČR.“* Projekt nabízí bezplatnou poradnu a interkulturního zprostředkovatele.

Sociální sítě a další formy komunikace

Možné projevy prostorové segregace vietnamských obyvatel na území městské části Praha-Libuš byly hledány v různých online médiích, kde se vyjadřují lidé vietnamského původu. Primárně byl kladen důraz na média jako blogy či internetové diskuze. Agenturním médiím ve vietnamštině byla věnována pozornost sekundární. Textům od neziskových organizací nebo samosprávy jsme se zde nevěnovali.

Pro vyhledání textových zdrojů byl využit vyhledávač Google a hledání bylo zaměřeno na pojmy „Vietnam“ či „Sapa“ ve spojení s pojmy „Libuš“ a „Písnice“. Všímali jsme si textů ve vietnamštině i češtině. Různými kombinacemi vyhledávaných pojmů a vymezováním jazyka výsledků vyhledávání byly identifikovány textové online zdroje pro další analýzu. Vzhledem k charakteru životního cyklu informací na Internetu odhadujeme, že jsme takto obsáhli texty za období od současnosti zhruba do roku 2007, starší zdroje se již mohou ve vyhledávání objevovat značně selektivně.

Na základě analyzovaných textů lze shrnout, že pozornost lidí vietnamského původu je zaměřena na sledované území velmi selektivně. V centru pozornosti je areál Sapa, zbytek sledovaného území v analyzovaných textech zmiňován prakticky není. Sapa je pro lidi vietnamského původu místem setkávání, propojují se zde sociální sítě nejen pražského významu, ale též na úrovni národní i nadnárodní jako místo kontaktu s Vietnamem. Na základě textů lze soudit, že jiná místa na sledovaném území městské části než areál Sapa, nejsou pro veřejný život lidí vietnamského původu příliš důležité. Na mikroúrovni každodenních pohybů lidé vietnamského původu s prostorem Libuše pravděpodobně interagují, užívají ho, někteří v něm bydlí či posílají tam děti do školy, nicméně ve sledovaných textech se to neprojevuje. V textech se neobjevují ani přímé doklady o problematickém soužití s dalšími skupinami obyvatel. Pokud je ve sledovaných textech zmíněna samospráva městské části, tak pouze v souvislosti s jejími výroky ve vztahu k vietnamské menšině a k areálu Sapa. Avšak i tyto zmínky přicházejí nepřímo přes česká média.

Je potřeba zmínit, že v českém prostředí působí několik online agenturních médií ve vietnamštině (nejvýraznějšími jsou VietInfo.eu, EIC-VN, VIETMEDIA, Cong đong),[20] jejichž kritický přístup ke sledované lokalitě by zasloužil podrobnější pohled. Setkáváme se zde zejména s komentovaným výběrem zpráv převzatých z agenturních českých médií.[21] Zde se nabízí slibná možnost pro další analýzy, a to jaké články z českých médií jsou přebírány, a jaké naopak nejsou. To by mohlo pomoci porozumět mediálnímu obrazu české společnosti a jak je předkládán lidem vietnamského původu. Další inspiraci by mohla přinést i diskursivní analýza článků ve vietnamštině. Některá agenturní média ve vietnamštině oslovují nejen čtenáře z Česka, ale i čtenáře v širším evropském kontextu. Důraz je kladen i na zprávy z Vietnamu.

V analyzovaných textech lze sledovat vztah lidí vietnamského původu k Sapě. Jedná se o poměrně vřelý vztah, který zdůrazňuje kontakt s autentickými rysy vietnamské kultury. Blogerka Nguyen Thi Thuy Duong píše, že *„česká Sapa (je) místem, kde se schází menšina – ta vietnamská žijící v Čechách. Bavíme se tu vesměs vietnamsky, čteme si tu vietnamské noviny, chodíme k vietnamským holičům, jíme naše jídlo a nakupujeme naše ingredience. Svět okolo nás moc nezajímá, aspoň během doby, co*

[20] Dostupné v uvedeném pořadí na http://vietinfo.cz/ , http://www.eicvn.eu/ , http://www.vietmedia.eu , http://congdong.cz

[21] Příkladem může být třeba článek o kontroverzi kolem areálu Sapa z listopadu 2011.

jsme uvnitř něho (sic!).“ Ve sledovaných textech je výrazně patrné téma gastronomie, pravděpodobně zejména pro svůj potenciál propojovat kultury. Existuje navštěvovaný blog v češtině, psaný autory vietnamského původu, který se zaměřuje na vietnamskou gastronomii, recenzuje podniky s nabídkou vietnamské kuchyně v Sapě i jinde. Autoři blogu se i podílejí na organizovaných kulinářských výletech do Sapy. Z textů různých vietnamských spolků působících v Česku lze usuzovat, že Sapa je na národním měřítku významným místem pro setkávání při různých společenských událostech.

Z pohledu problematizace soužití vietnamské menšiny a české většiny je zajímavé sledovat texty na internetových diskuzích, pokud se zde projevují i lidé vietnamského původu. Jedná se zejména o platformy Lidé.cz a Facebook.com. Na Lidé.cz probíhá dlouhodobá diskuze věnovaná „Všemu o Vietnamu a vietnamské komunitě v Česku“, na platformě Facebook.com můžeme sledovat spíše krátkodobější diskuze.

Na Facebooku se objevila diskuze ve vietnamštině, která bezprostředně reaguje na vystoupení radikální DSSS na jaře 2010 v souvislosti se spekulacemi o vzniku protivietnamské domobrany. Diskuze trvala jen krátko, po prvotním ohledání situace diskutující vyjadřují své názory, jako *„lidé ve Vietnamcích vidí určité ohrožení svých zájmů“*, *„ve východní Evropě se objevuje rasismus, protože lidé nejsou připraveni na globalizační trendy“* nebo *„DSSS založilo několik extrémistů, se kterými většina občanů Česka nesouhlasí“*. Na otázku jednoho diskutujícího *„proč je tu (v diskuzi) tak málo lidí“* odpovídají dva uživatelé úsměvem („smajlíkem“).[22] Další diskusní aktivita byla slabá a během týdne odezněla úplně. Potenciálně zajímavá diskuze s názvem „Přístup k menšinám na Libuši“ mohla probíhat na facebookové stránce „Libuš a Písnice - TOP 09 a nezávislí kandidáti“, avšak diskusní téma je již pravděpodobně smazané, neboť je nedostupné.[23]

Kritická vyjádření jsou spíše spojována s ekonomickými aktivitami cizinců, nikoliv s jejich bydlením na území městské části. Na sociální síti Facebook je skupina „Pryč se Sapou!!!“, ve které bylo v listopadu 2011 přihlášeno 915 osob. Po technické změně nastavení skupiny se museli uživatelé do skupiny znovu přihlásit, takže na konci února má skupina jen dva členy. Není možné určit místo bydliště všech těchto osob, lze však předpokládat, že část z nich bude mít bydliště mimo MČ Praha-Libuš. Z tohoto velkého počtu osob však do skupiny přispělo po dobu její existence příspěvkem zhruba 20 uživatelů. Členové skupiny byli aktivní zejména v dubnu – červnu 2010. Obsah příspěvků ve skupině můžeme rozdělit do více kategorií. Uživatelé sdíleli odkazy na články v národních médiích o Sapě a Vietnamcích, zejména o jejich trestné činnosti a porušování předpisů. Další část příspěvků tvoří fotografie z požáru Sapy (vložené 2010, požár ale byl v roce 2008). Někteří přispěvatelé se snažili oponovat stanoviskům proti vietnamskému etniku. Ve fotogalerii jsou také některé místně neurčené fotografie asijských restaurací, Vietnamců apod., pod kterými někteří diskutující projevují negativní emoce. Do skupiny byly v dubnu 2010 vloženy 4 fotografie zobrazující pračku, dvě ledničky, dvě válendy a dva plastové pytle s věcmi na trávníku a chodníku před panelovým domem. V diskuzi pod fotografií bylo uvedeno, že *„voni si tam ještě kydli na ty postele a kecali tam…“*. Jde o jediný případ, kdy se uvádí konkrétní negativní zkušenost soužití s cizinci (jakkoliv původce předmětů není explicitně uveden) na sídlišti (podle kontextu skupiny se jedná zřejmě o sídliště Písnice), o následném vývoj a

[22] Vše přeloženo autorem za použití automatického překladače od firmy Google.
[23] Informaci o existenci diskusního tématu „Přístup k menšinám na Libuši“ lze nalézt na zdi facebookové stránky „Libuš a Písnice - TOP 09 a nezávislí kandidáti“ - https://www.facebook.com/pages/Libu%C5%A1-a-P%C3%ADsnice-TOP-09-a-nez%C3%A1visl%C3%AD-kandid%C3%A1ti/132135176838689?sk=wall&filter=1 (cit. 25. 11. 2011)

řešení případu však nikdo ve skupině neinformoval. Za celý rok 2011 jsou ve skupině pouze dva příspěvky, na které nikdo nereagoval (ani komentářem, sdílením nebo hodnocením).

Diskuze na Lidé.cz trvá dlouhodobě od roku 2004, probíhá hlavně v češtině a podílejí se na ní diskutující českého i vietnamského původu. Diskuze se zabývá různými vietnamskými kulturními specifiky, cestováním do Vietnamu či obhajobou proti výpadům ze strany „trolujících“[24] jednotlivců. V listopadu 2011 je aktuálním tématem i areál Sapa- Uživatel vietnamského původu sdílí reportáž České televize s komentářem, že je to reportáž *„o místě které tady funguje několik let a je hlavním střediskem kulturního a obchodního života vietnamské komunity v České republice, je dost málo, na druhé straně je lepší něco než li nic. Vidím za tím obchodní a jiné záměry jednotlivců a skupin.“* Zajímavým diskusním tématem je dotaz, zda *„Znáte další vietnamská fóra?“*, ve kterém se uživatel zajímá o další aktivní fóra, kde by mohl oslovit studenty vietnamského původu.[25] V odpovědích žádné konkrétní fórum navrženo není, spíše zaznívají názory, že takové fórum neexistuje a že na Facebooku všichni komunikují přes osobní vazby. To do velké míry nahrává zastáncům názoru, že je v Česku přehnané mluvit o vietnamské komunitě ve významu kompaktního uspořádání, že místo toho spíše nalézáme síťové uspořádání různých skupin, rodin a individuí, kdy se většina komunikace realizuje v soukromí.

Občané Prahy-Libuše mohou vyjadřovat své názory také na diskusním fóru Libuš a Písnice. Témata řešená na tomto fóru se pouze v malé míře dotýkají otázek vietnamské komunity. V několika případech se objevil kritický komentář na adresu cizinců, na který však nikdo z diskutujících nereagoval. Kritické diskuze proběhly v dubnu a v září 2010 mezi několika přispěvateli a Pavlou Jedličkovou. Přispěvatelé kriticky upozorňovali na kontrast jejích prohlášení o problémech s Vietnamci z dubna 2010 s předchozím stavem a s dosavadními zprávami v libušském časopise „U nás“. Přispěvatelé velmi kriticky hodnotili jednání předsedkyně výboru pro multikulturní soužití a její příspěvky na webu městské části (zejména způsob argumentace, často zaměřený na osobu oponenta, nikoliv na prezentovaný názor).

V listopadu 2011 sepsala část obyvatel městské části petici za odvolání starosty Jiřího Koubka kvůli jeho vystoupení v pořadu České televize. Petice kritizovala vystoupení starosty, který uvedl, že Vietnamci *„nedělají žádný nepořádek na ulicích, žádné bitky, žádné mačety, nic takového tady není…“*. Podle petice u 138 signatářů toto vystoupení otřáslo důvěrou v samosprávu a v její schopnost a zájem *zastupovat „řádné občany Libuše“* a řešit jejich problémy, které však nebyly konkrétněji specifikovány. Zastupitelstvo petici vzalo na vědomí v prosinci 2012, starostu neodvolalo, zároveň však označilo reportáž ČT za nevyváženou.

Pro úplnost dodáváme, že ačkoli lidový rasismus a etnickou nesnášenlivost z české strany nalézáme ve většině diskuzí s českými diskutujícími napříč Internetem, včetně sledovaných textů, na rasismus a nesnášenlivost ze strany lidí vietnamského původu jsme ve sledovaných textech nenarazili.

[24] Za trolování se v internetových diskuzích označuje specifický způsob chování, které má za cíl vyvolat hádku pro pobavení „trola“. Pro toto chování je typické agresivní napadání, záměrné strhávání pozornosti, destruktivní odvádění od tématu a zejména nezájem o opravdovou seriózní diskuzi (definice autora).

[25] Viz http://forum.lide.cz/forum.fcgi?akce=forum_data&forum_ID=11323&ID_from=61626867&dir=1&auth= (cit. 25. 11. 2011)

Komunální volby

Volební programy na místní úrovni jsou vytvářeny přímo místními občany – kandidáty, odráží se v nich proto pohled místních obyvatel na největší problémy městské části. Zprostředkovaně ukazují, která témata a problémy jsou v místním kontextu prioritní. Po detailnějším pohledu na volební programy politických stran a hnutí do voleb v roce 2006 a 2010 je patrné, že otázka soužití s cizinci je v místní politice spíše okrajový tématem. V 2006 se ve zveřejněných prezentacích kandidátek do zastupitelstva městské části téma cizinců neobjevilo ani jednou. V roce 2010 se téma cizinců ve volebních programech a diskuzích již objevuje. Nicméně i přes podle mediálního obrazu vyhrocené situace a řadu stížností, které na cizince dostával výbor pro multikulturní soužití, se téma cizinců objevilo pouze u některých stran, a to nikoliv jako jediné nebo hlavní téma.

Nejvíce je otázka soužití spojena s kampaní Pavly Jedličkové, kandidující na druhém místě na kandidátce České strany sociálně demokratické („Bezpečnost a Vietnamci, dvě témata, kterým se chci dále věnovat."). Explicitně byla tato problematika uvedena také v kampani SNK-ED jako poslední z šesti témat („řešení vztahu k problematice vietnamské komunity v naší městské části").

Na diskusním fóru zřízeném městskou částí se někteří kandidáti vyjádřili k dotazům občanů, mj. také k problematice cizinců. Kandidát SND-ED Martin Zikeš upřesnil bod programu k cizincům tak, že nejsou spokojeni se současným stavem, ale chtějí větší zapojení Vietnamců do české společnosti. Jako pozitivní příklad uvedl integraci dětí: *„Nebránil bych se i svěřit jim nějakou zodpovědnější funkci. Není nutné na ně posílat policii nebo pořádat na ně hony, ale srozumitelně a nenásilně jim vysvětlovat co a jak."* Jako nutnou podmínku integrace vidí znalost jazyka (https://groups.google.com/group/praha-libus/browse_thread/thread/82079694ea227aaa#).

Kandidátka TOP 09 a nezávislých kandidátů Daniela Horčíková považuje problémy s menšinami za reálně existující. Zároveň však v souladu se svými předchozími vyjádřeními na tomto fóru *„současný postup řešení problému považuje za nešťastný, hloubku problému spíše zvětšuje."* Z kontextu je patrné, že kritika se vztahuje především k zužování problematiky integrace na bezpečnost a vynucování pravidel, nikoliv ke komplexnímu chápání integrace deklarovanému ve Strategickém plánu MČ. Kriticky se vyjádřil i další kandidát TOP 09 Pavel Macháček: *„V současné době se touto problematikou zabývá zejména výbor pro multikulturní soužití vedený zastupitelkou Jedličkovou. Dle mého názoru je kolegyně Jedličková mimořádně pracovitá, ale spoustu bodů ztrácí jednáním, které za rozvážné nepovažuji. Některé její reakce považuji za naprosto nepřiměřené."* (https://groups.google.com/group/praha-libus/browse_thread/thread/ed79b347e5e7ab8d#)

Jiné volební strany se k problematice cizinců na dostupných fórech nevyjádřily, ani je explicitně neměly uvedené ve svých prezentacích. Problematika cizinců nebyla tedy ani v roce 2010 dominantním tématem předvolební kampaně. Využití vietnamské problematiky nebylo rozhodujícím tématem ani podle výsledků voleb. Z kandidátky SNK –ED byl zvolen jeden zastupitel. Pavla Jedličková byla zvolena jako jedna ze tří zastupitelů z kandidátky ČSSD, a to jako druhá v počtu získaných hlasů. Její výsledek odpovídal pozici na kandidátce.

Proměny obrazu Vietnamců v národních a lokálních médiích

Vedle zachycení obsahu reprezentací nás také zajímalo, v jaké míře se média problematice věnovala, zda byla pozornost spíše nárazová, nebo soustavná, a jak se pohled médií proměňoval v minulých letech. Dále jsme se zabývali hodnocením emocionálního vyznění článků ve vztahu k Vietnamcům a odlišili jsme texty, ve kterých se o Vietnamcích v Libuši mluví výrazně negativně nebo naopak výrazně pozitivně. Při zkoumání těchto vztahů jsme se zaměřili na texty z místního libušského časopisu "U nás"[26] a na texty v celostátních médiích,[27] protože je možné je soustavně sledovat v celém rozsahu a v dostatečně dlouhém časovém období. Reprezentace spojené s komunálními volbami nejsou soustavné, pouze indikují proměny názorů a klíčových témat ve čtyřletých intervalech.

Obrázek 21: Časopis „U nás", výskyt textů o tématu Vietnamců (období 2005-2011)

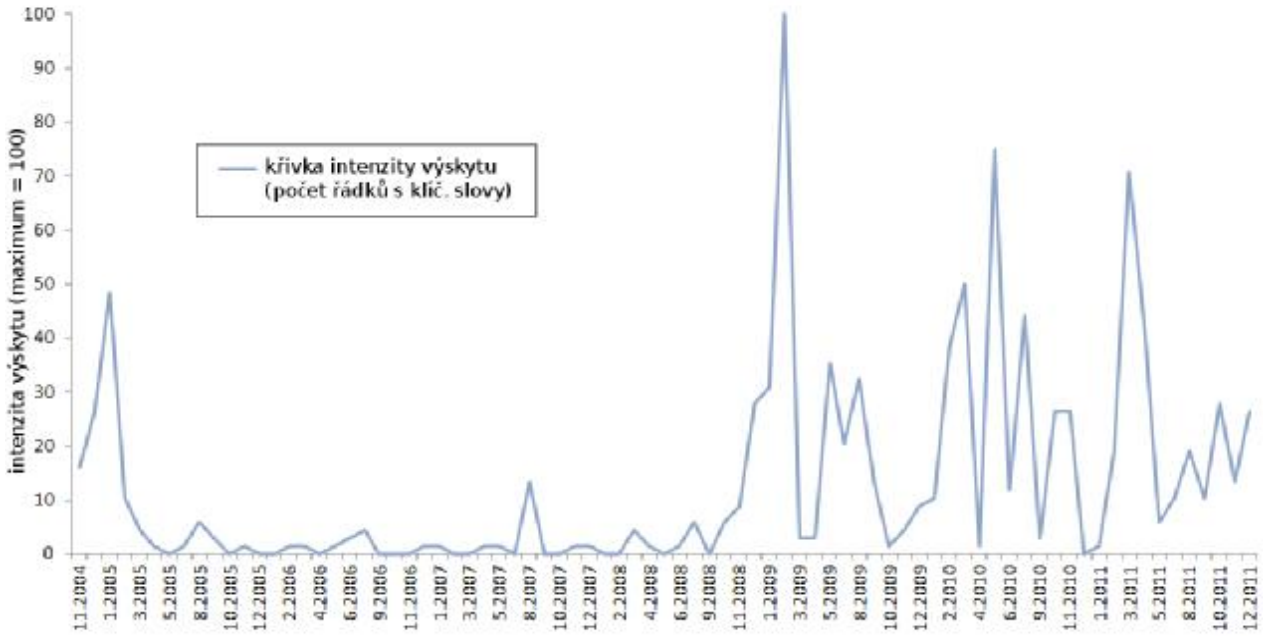

Na obrázku 1 je zobrazena intenzita výskytu klíčových slov souvisejících se sledovanou tématikou,[28] jak ji lze sledovat v časopise „U nás". Zřetelný je kontrast mezi dvěma obdobími, které můžeme zhruba vymezit jako 2005-2008 a od 2009 dále. Oproti předchozímu období se od roku 2009 sledované téma objevuje výrazně častěji a o soužití s Vietnamci se v lokálním časopise začalo psát výrazně více.

Výskyt zmínek o tématu Vietnamců jsme porovnali s jiným často se vyskytujícím tématem, a sice s dopravní problematikou, která je občany MČ dlouhodobě hodnoceny jako nejpalčivější problém

26 Měsíčník „U nás" vydává MČ Praha-Libuš, archív čísel od čísla 11/2004 dostupný na http://www.praha-libus.cz/index.php?catid=58.

27 Texty na téma Vietnamců v Libuši byly vybrány z tištěných médií za využití nástroje společnosti NEWTON Media.

28 Křivka zobrazuje intenzitu výskytu textů, které se zmiňují o Vietnamcích nebo o Sapě.

městské části.[29] Z grafu na obrázku 2 je zřejmé, že výskyt obou problematik má v čase odlišný charakter. Zatímco tématika dopravy ve sledovaném období vykazuje určitou základní stabilní hladinu intenzity výskytu, téma Vietnamců prochází zmiňovanými výrazně odlišnými obdobími. O dopravní tématice se v letních měsících opakovaně píše více, což koresponduje s každoročním vyhodnocováním „Desatera problémů Libuše a Písnice".[30] Téma problematiky Vietnamců vykazuje v grafu též své vrcholy, které se však neshodují se zmíněným vyhodnocováním „Desatera problémů", což ukazuje na odlišnou logiku, kterou se výskyt obou problematik řídí.

Obrázek 22: Časopis „U nás", porovnání výskytu textů o tématu Vietnamců a o tématu dopravy (klouzavý průměr, období 2005-2011)

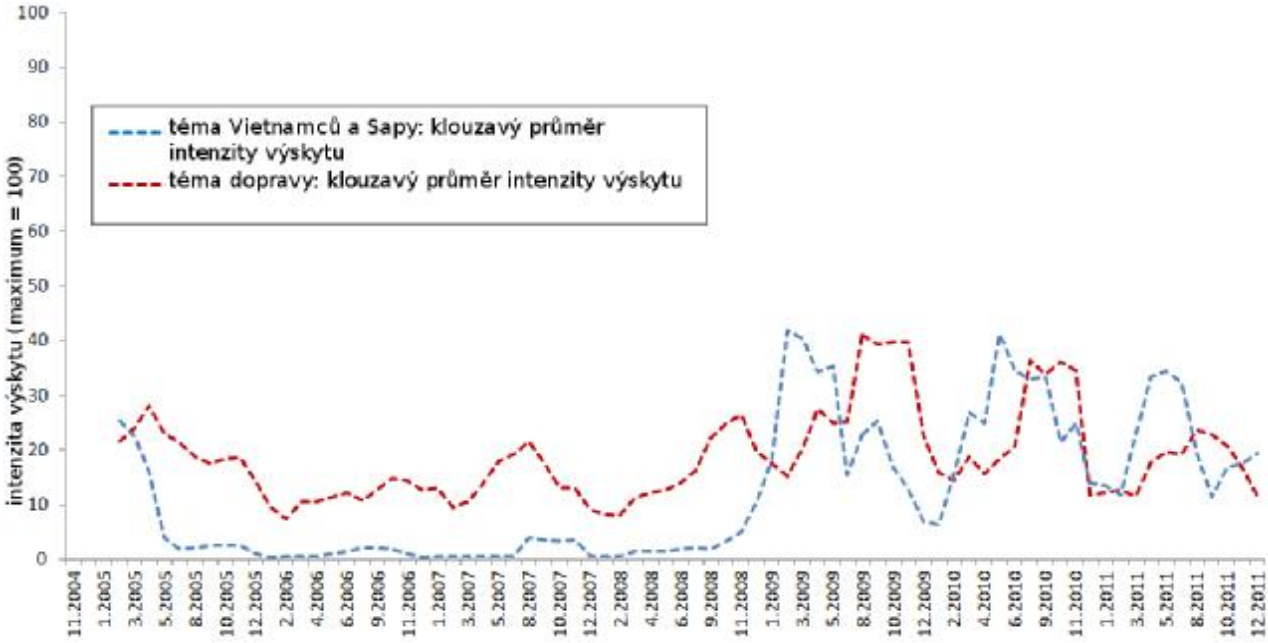

Ke křivce výskytu textů o sledovaném tématu přidáváme vyhodnocení emocionálního vyznění jednotlivých článků na dané téma (obrázek 3). U většiny článků jsme se přiklonili k neutrálnímu hodnocení vyznění.[31] Například nejvýraznější vrchol křivky, odpovídající vydání č. 2/2009, je způsoben souběžným výskytem poměrně neutrálně vyznívajících článků o soužití s vietnamskými sousedy a o vzdělávacím projektu pro vietnamské migranty. Negativně vyhodnocené články se vyskytují až v období od roku 2010. Články se ve zvýšené míře soustředí do období před komunálními volbami 2010, kdy se odehrává i kauza bytového domu Na Domovině (podrobněji dále). U většiny z pro Vietnamce negativně vyznívajících článků je autorem předsedkyně výboru pro multikulturní soužití a členka orgánu zastupitelstva městské části Pavla Jedličková.

29 MČ Praha-Libuš je od roku 2007 zapojena do místní Agendy 21, kde se počítá se zapojením občanů do místní samosprávy. Pravidelně je zde vyhodnocováno vnímání problémů občany místní části. Více informací na http://zdravemesto.praha-libus.cz/.

30 V rámci místní Agendy 21 (viz předchozí poznámka pod čarou).

31 Hodnocení emocionálního vyznění článků je ze své podstaty vždy subjektivní. Vyhodnocováno bylo vyznění článků ve vztahu k Vietnamcům.

Obrázek 23: Časopis „U nás“, výskyt textů o tématu Vietnamců doplněný o titulky článků se zvýrazněným hodnocením emocionálního vyznění ve vztahu k Vietnamcům (legenda: černá=pozitivní, šedá=neutrální, červená=negativní, období 2005-2011)

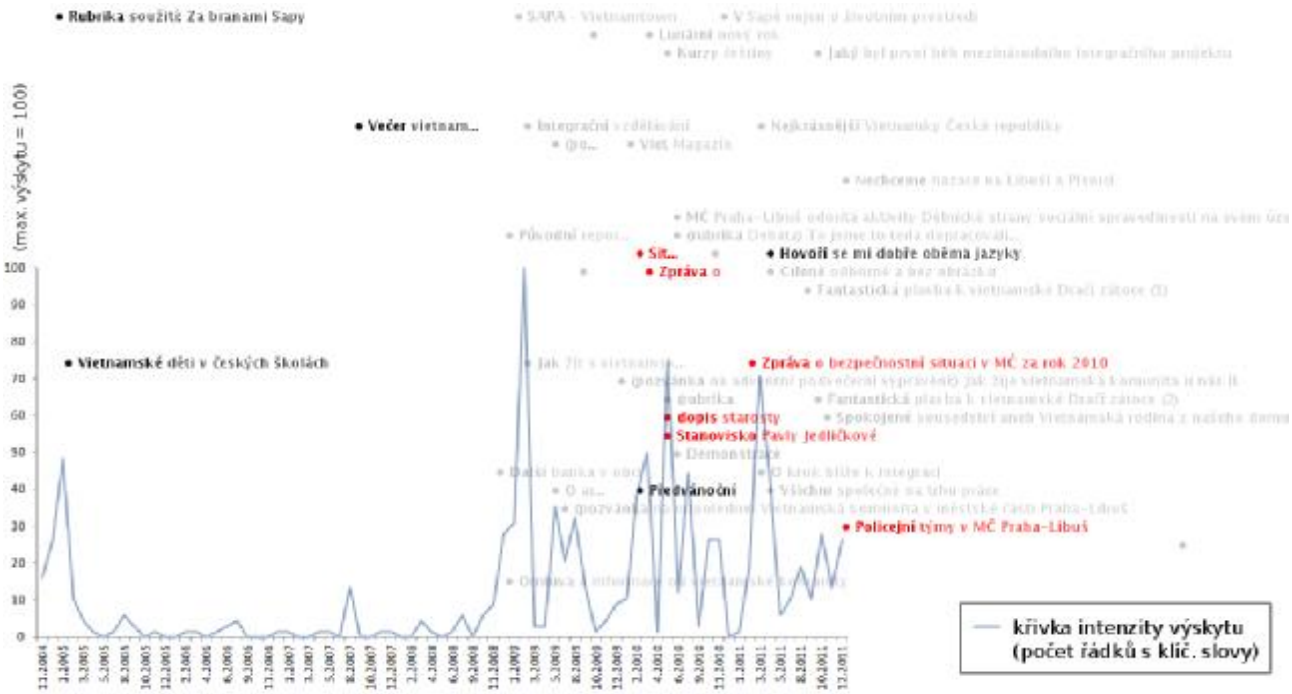

Nálady ve společnosti nejsou izolované do jednotlivých lokalit, ale šíří se a reprodukují se. Celostátní média jsou významným komunikačním kanálem, který dokáže zprostředkovat informace z jedné lokality velkému množství příjemců v celostátním měřítku. Na téma Vietnamců v Libuši se v určitých obdobích soustředila prostřednictvím těchto médií pozornost v celostátním měřítku. My tuto pozornost sledujeme prostřednictvím celostátních tištěných médií. Zde je velmi významným momentem velký požár Sapy a následná velká policejní kontrola areálu Sapy. Obě události se odehrály v listopadu 2008. Téma bylo zaznamenáno napříč celostátními médii. Požáru byla pozornost věnována několik dní a znovu se pozornost médií oživila v souvislosti se zmíněnou policejní kontrolou. Tento vrchol pozornosti z listopadu 2008, kde intenzita výskytu článků několikanásobně převyšílq ostatní nárůsty pozornosti médií v ostatních měsících ve sledovaném období, je vidět na obrázku 4. V porovnání s časopisem „U nás“ se tématu požáru a následné kontrole mnohem více věnovala celostátní média než lokální. Popsaný enormní nárůst pozornosti zaměřené na lokalitu MČ Praha-Libuš, ač dočasný, pravděpodobně sehrál roli při vytváření povědomí o sledované lokalitě, kde se posílilo vnímání souvislostí s aktivitami vietnamské menšiny.

Obrázek 24: Srovnání výskytu témat o Vietnamcích v Libuši v lokálních a celostátních médiích (období 2005-2011)

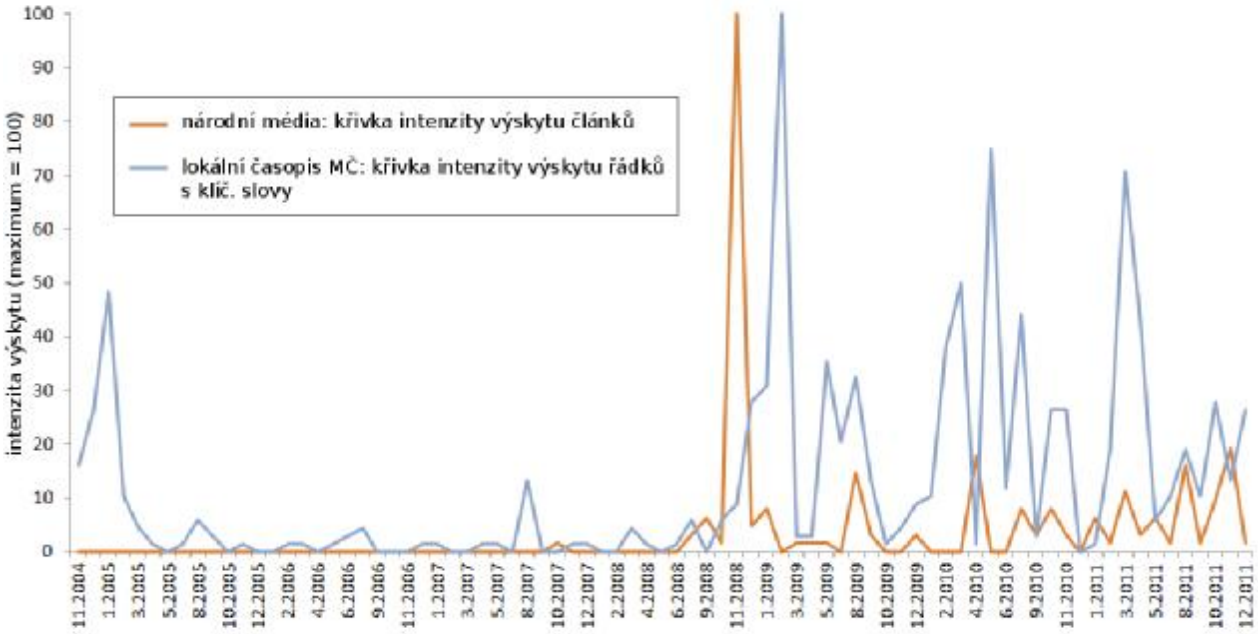

Křivka za celostátní média ukazuje zhruba od první poloviny roku 2010 častěji se opakující výskyt sledovaného tématu.

Nadpisy článků doplněné barevně rozlišeným vyhodnocením emocionálního vyznění ve vztahu k Vietnamcům poukazují oproti článkům z časopisu „U nás“ na výraznější zastoupení negativních emocí v celostátním tisku (viz obrázek 5). Negativně vyznívající články jsou v čase rozprostřeny spíše rovnoměrně, negativní emoce provází zhruba polovinu článků během celého sledovaného období. V porovnání s články na lokální úrovni jsou články v celostátních médiích zaměřeny negativně výrazně častěji.

Obrázek 25: Celostátní média, výskyt textů o tématu Vietnamců v Libuši doplněný o titulky článků se zvýrazněným hodnocením emocionálního vyznění ve vztahu k Vietnamcům (legenda: černá=pozitivní, šedá=neutrální, červená=negativní, období 2008-2011)

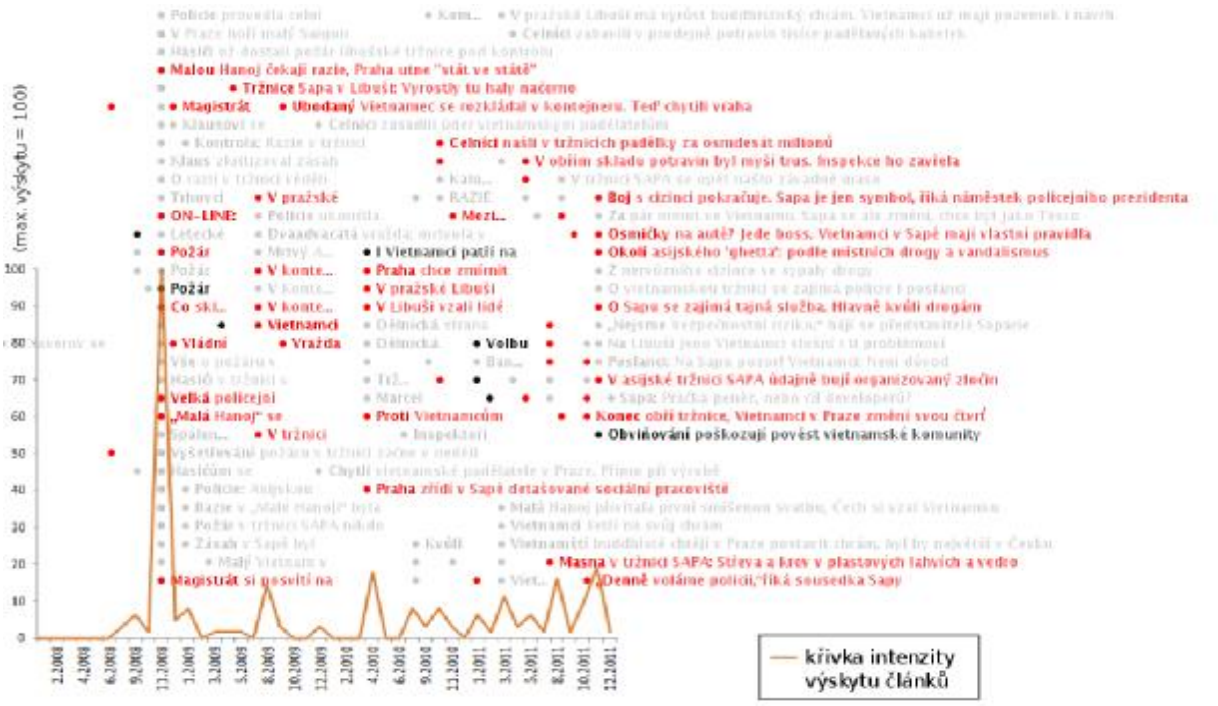

Srovnáme-li křivku výskytu článků o tématu Vietnamců v Libuši v celostátních médiích s titulky článků v časopise „U nás“ rozlišenými podle emocionálního vyznění (obrázek 6), lze pozorovat, že zmíněná změna dynamiky křivky od první poloviny roku 2010 koresponduje s nástupem negativně zabarvených článků v časopise „U nás“. Abychom lépe ilustrovali vztah lokální a celostátní geografické úrovně, zastavme se podrobněji u kauzy bytového domu Na Domovině a u úlohy, jakou tato kauza sehrála v procesu vytváření mediálního obrazu sledované problematiky a lokality.

Obrázek 26: Srovnání výskytu textů o tématu Vietnamců v Libuši v celostátních médiích a titulků článků z časopisu „U nás“ se zvýrazněným hodnocením emocionálního vyznění ve vztahu k Vietnamcům (legenda: černá=pozitivní, šedá=neutrální, červená=negativní, období 2005-2011)

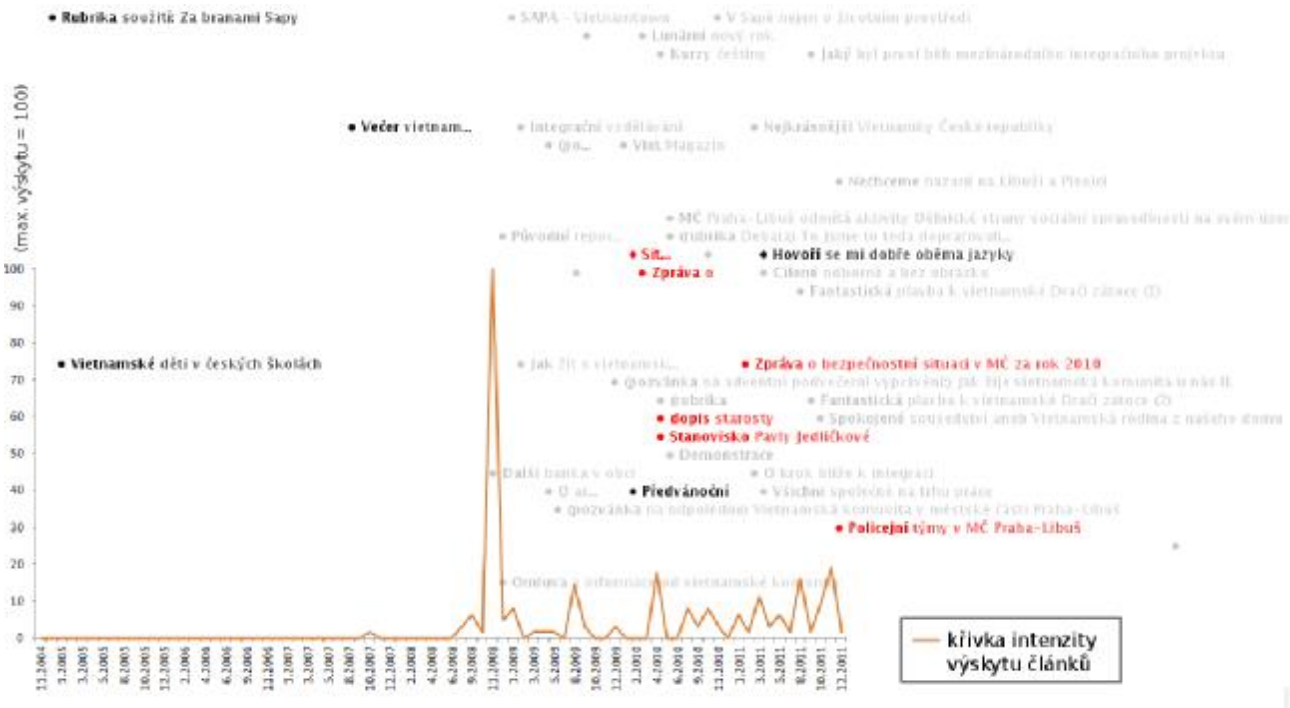

V dubnu 2010 starosta MČ Praha-Libuš poslal pražskému magistrátu a vybraným státním institucím žádost o pomoc ve věci “*neúnosné situace v soužití s vietnamskou komunitou v MČ Praha-Libuš”*, ve které mimo jiné zmiňuje zakládání “domobrany” místními občany. Starostova žádost tak svým způsobem propojila dění na lokální a celostátní úrovni. Vzbudila ohlas v celostátních médiích. V mnohých článcích se jednalo o ohlas provázený výrazně negativními emocemi ve vztahu k Vietnamcům, jak je patrné z obrázku 5. Naopak v místním časopise „U nás“ byly reakce vůči prohlášení starosty spíše kritické, ohrazovali se jak občané a nevládní organizace, tak i ředitel městské policie, který nepotvrdil informace o rostoucí kriminalitě. Za názor starosty se v časopise výrazně postavila pouze předsedkyně výboru pro multikulturní soužití, která mimo jiné uvedla: *„Za této situace se prostě nemohu s čistým svědomím před naše občany postavit a přesvědčovat je o tom, že je potřeba respektovat ty naše vietnamské sousedy, kteří nás ale nerespektují, a pořádat dále večerní dýchánky o jejich zvycích“*. Kauza celostátním médiím poskytla „důkaz“ o problematickém soužití s Vietnamci ve sledované lokalitě, který dobře zapadl do dlouhodobějšího (negativními emocemi provázeného) obrazu Vietnamců v Libuši. Z pohledu místního soužití se v Libuši sousedské neshody brzo urovnaly, v celostátním měřítku však přispěly do šířeji vytvářeného obrazu Vietnamců v Česku. Ten je však konstruován i na základě mnoha dalších východisek a událostí, které se Libuše vůbec nemusí týkat. Selektivně interpretované události z Libuše se tak staly součástí problematizovaného povědomí o Vietnamcích v celostátním měřítku, což zpětně může ovlivňovat povědomí a očekávání obyvatel v lokalitách, kde žijí nebo působí Vietnamci, včetně městské části Praha-Libuš.

Instituce a aktéři ovlivňující procesy integrace cizinců

Následující výčet je neúplným orientačním přehledem organizací a skupin, které se zapojují nebo vyjadřují k otázkám soužití a integrace cizinců v Praze-Libuši.

Městská část Praha-Libuš

Městská část jako jednotka územní samosprávy se dlouhodobě věnuje integraci Vietnamců na místní úrovni. Problematika cizinců z jiných zemí, kteří jsou v Libuši podle oficiálních statistik přítomni, nebyla ani není v aktivitách městské části explicitně zastoupena. Obsah a rozsah těchto aktivit, stejně jako jejich mediální prezentace, se postupně proměňovaly.

První kontakty vedení MČ s firmou Saparia a.s. (návštěva starosty a členů rady v areálu Sapy a jednání s vedením společnosti) proběhlo na podzim 2004. Již předtím však městská část navázala kontakty s neziskovou organizací, která se zabývala např. výukou češtiny pro Vietnamce. Vietnamci byli postupně zapojováni do aktivit městské části (již od roku 2005 je součástí Libušského jarmarku vystoupení vietnamských tanečníků a tradiční vietnamské kuchyně). Městská část také organizovala řadu aktivit v prostorách Sapy, např. akce pro seniory z městské části. Městská část si uvědomuje přítomnost cizinců na svém území a s ní spojené hrozby. Strategický plán MČ (2009) uvádí jako problémy spojené s cizinci:

„4.2 Slabá integrace a faktická segregace cizinců a národnostních menšin

- *nízká informovanost zejména o cizincích, zejména o vietnamské komunitě mezi českou většinou*
- *jazyková a sociální bariéra mezi oběma komunitami*
- *vnímání soužití české a vietnamské komunity pouze jako problém*
- *nepřipravenost veřejné správy na vietnamskou menšinu a její problémy“*

Formulace strategického plánu ukazují komplexní chápání integrace jako procesu, který nutně zahrnuje obě skupiny (českou komunitu a cizince), a který je podmíněn aktivitou na obou stranách. Strategický plán také vidí příležitost v možnosti vzájemného obohacování.

Strategický plán stanovil cíl *„Zlepšit soužití s cizinci a národnostními menšinami na území MČ Praha-Libuš a podpořit jejich integraci“* a uvádí řadu aktivit, kterými má být tohoto cíle dosaženo. Jedná se o zvýšení kompetencí veřejné správy při jednání s cizinci (znalosti úředníků o odlišných kulturách, využití tlumočníků apod.), zlepšení vzájemné komunikace a informovanosti (společné akce *„dvou kultur“*, poradenství a kurzy pro cizince, informování o nich v místních médiích), aktivní přístup k řešení problémů (spolupráce s neziskovými organizacemi, výzkumníky, pořádání diskuzí a kulatých stolů atd.) a spolupráce s bezpečnostním výborem Magistrátu hl. m. Prahy. Řada těchto opatření již byla realizována (školení úředníků městské části), nebo probíhá jejich realizace (vzdělávací projekt pro cizince o českém právním prostředí v podnikání a zaměstnání).

Zdůrazňování špatného soužití s Vietnamci v dubnu 2010 (dopis městské části primátorovi hl. města Prahy, medializace problémů v domě Na Domovině 1) a následně Prohlášení výboru pro multikulturní soužití ze září 2010 je v kontextu dalších aktivit městské části výjimečné svým zjednodušováním

problému integrace na dodržování předpisů příslušníky menšiny a důrazem na represivní opatření. Tyto dokumenty a prohlášení vznikly bez předchozích signálů o změně situace v místní části. Zároveň však další zprávy a informace městské části ukazují na pokračování komplexně chápaných integračních projektů. Bezpečnostní aspekt integrace je nadále v prohlášeních městské části přítomen, nicméně prohlášení městské části i policie zdůrazňují zlepšování situace, vyřešení problémů v bytovém domě Na Domovině apod. Tyto informace se však nedostávají do národních médií.

Z pohledu starosty městské části Jiřího Koubka je problematické také vytváření a šíření nepodložených informací a zveličování zjištěných problémů. V den rozhovoru 7. 12. 2011 uvedl jako příklad fámy o vraždě Vietnamce na chodbě jednoho z libušských domů a spojení této vraždy s nálezem zbytků lidského těla na jiném místě v Praze, které policejní šetření nepotvrdilo. Zároveň uvedl, že nevidí významný přínos nebo potenciál, který by městská část mohla mít z přítomnosti a aktivit Vietnamců.

Občané městské části

Stejně jako v jiných lokalitách má část obyvatel negativní vztah k cizincům a projevuje jej. Posledním příkladem může být petice 138 libušských občanů, kteří požadují odvolání starosty Jiřího Koubka z funkce za jeho výroky v televizním pořadu, které podle nich vyzněly ve prospěch Vietnamců. Těmto názorům jiní obyvatelé aktivně oponují. Jedná se ale na obou stranách o několik aktivnějších jednotlivců. Negativní postoje k cizincům mohou přetrvávat ve své latentní podobě. Ani aktivity extrémistických organizací přímo v Libuši (demonstrace Dělnické strany sociální spravedlnosti v roce 2010) však nevedla k významnějším projevům těchto postojů místními obyvateli.

Přes negativní mediální obraz soužití s Vietnamci v letech 2010 a 2011 dlouhodobé sledování dokumentů a dalších zdrojů neukazuje na trvalé a zásadní problémy nebo konflikty v soužití původních obyvatel a cizinců v Libuši, které by se týkaly cizinců bydlících v městské části.

Díky zapojení MČ Praha Libuš do Národní sítě zdravých měst a implementaci principů Místní agendy 21 v činnosti místní správy a samosprávy mají občané možnost formulovat nebo vyjadřovat se k problémům na diskusních setkáních, kulatých stolech a v anketách. Občané formulují prioritní témata, na jejichž řešení se má městská část zaměřit. V historii těchto anket od roku 2006 se v nich vždy objevuje problémový okruh spojený s cizinci – formulace však upozorňovaly především na nedostatek vzájemného poznání, na to, že čeští obyvatelé cizince málo znají. Až v roce 2011 se objevila formulace spojující cizince s řešením koncentrace a dodržováním předpisů. Otázky spojené s cizinci však nikdy v anketách nebyly vyhodnoceny jako největší problém – otázky spojené s dopravou a stavem komunikací nebo s nekoordinovanou výstavbou byly vždy považovány za závažnější nebo srovnatelně významné. Cizinci jsou tedy jedním z několika, nikoliv však jediným, problémem vnímaným obyvateli Prahy-Libuše.

Školy

Základní školy v Libuši navštěvují trvale děti cizinců ze třetích zemí, zejména Vietnamců. Základní škola Meteorologická má s výukou vietnamských žáků (s různou znalostí češtiny) dlouhodobé zkušenosti. Zároveň však část dětí cizinců, kteří v Libuši žijí, využívá školy v sousedních městských částech. Náklady spojené se vzděláváním cizinců hradí škola pomocí projektů od různých poskytovatelů. Předchozí výzkumy v Kunraticích, kde je zastoupení cizinců obdobné, ukazuje, že integrace cizinců ve školách probíhá bez zásadních problémů (Janská, Prušvicová, Čermák 2011)

Investoři, rozvojové aktivity

V Libuši, na různých lokalitách obce, v posledních letech vzniklo několik developerských projektů společnosti KZP Ideal Invest a.s. Jeden projekt vznikl přímo v sousedství areálu Sapa (mezi ulicí Na Musilech a V Lužích), další v centru Libuše. Tato firma zároveň plánuje řadu dalších projektů, zejména na severozápadním okraji katastru Libuš (na nyní opuštěných pozemcích přiléhajících k sídlišti Novodvorská). V Libuši proběhla a probíhá také individuální výstavba nebo rekonstrukce stávajících rodinných domů, výstavba novostaveb na volných parcelách ve staré části Libuše. Tyto plánované aktivity ukazují potenciál dalšího rezidenčního rozvoje Libuše. V Písnici v posledních letech docházelo k významné výstavbě rodinných domů.

Saparia a. s.

Jedná se o akciovou společnost založenou v roce 1999 za účelem nákupu bývalého masokombinátu. Vlastnickou strukturu nelze zjistit, protože akcie společnosti jsou na jméno, nicméně podle členů statutárních orgánů se jedná o vietnamské migranty. Někteří akcionáři přišli do Česka již během komunismu, vystudovali zde vysoké školy a začátkem 90. let začali podnikat. Společnost má několik předmětů činnosti, nicméně hlavním účelem je pronájem a správa nemovitosti. Možnost pronajmout prostor zde má každý subjekt s živnostenským oprávněním. Pronajaté prostory si nájemci mohou sami upravovat a způsob regulace není zcela znám. Společnost představila na podzim 2011 plány na přestavbu areálu, rekonstrukci stávajících budov tak, aby lépe odpovídaly jejich využití také pro maloobchod a služby, úpravu venkovních ploch apod.

Neziskový sektor

V Praze-Libuši, resp. v areálu Sapa, působí řada neziskových, nevládních organizací, občanských iniciativ a soukromých vzdělávacích institucí, které svou činností přispívají k zapojení vietnamských obyvatel do majoritní společnosti a vzájemnému soužití Čechů, Vietnamců a dalších etnických skupin. Nejaktivnějšími jsou především (podrobný popis jednotlivých organizací viz níže)

- pět občanských družení (DWW, EUVIET, Info-Dráček, Klub Hanoi, Lačhe Čhave), resp. šest (o. s. Goi Nang – nezisková část firmy Aviette)

- šest krajanských spolků (Občanské sdružení vietnamsky hovořících občanů České republiky, Svaz vietnamských podnikatelů, Svaz vietnamských žen, Svaz vietnamských studentů a mládeže, Svaz Vietnamců v České republice a Sdružení vietnamských krajanů z provincie Thai Binh)
- dvě vzdělávací instituce (Aviette, GD škola)
- dvě občanské iniciativy (Bytový dům Na Domovině 1, Za práva pracovních migrantů a migrantek).

Občanská sdružení

Uvedená občanská sdružení působí přímo v areálu Sapy a zaměstnávají jak Vietnamce, tak Čechy. Sdružení *Lačhe Čhave* provozuje nízkoprahový klub a soustředí se obecně na předcházení sociálně patologických jevů u dětí a mládeže. Zbylá čtyři sdružení se zaměřují na komunikaci s laickou i odbornou veřejností, poskytování informací médiím, konzultace, poradenství, tlumočnictví a překladatelství, realizaci osvětových a kulturně-společenských aktivit v Libuši, především pak v Sapě, které jsou určeny pro Čechy a Vietnamce. Např.:

- Miss Vietnam Česká republika (Info-Dráček, DWW; realizované od roku 2009 pod záštitou europoslance Jana Zahradila)
- Závitek pro Sapu (o. s. Gai Nắng; květen 2010, happing a podporu vietnamských obyvatel, kontra-demonstrace proti DSSS)
- Kulatý stůl „Vietnamci v ČR a Češi ve Vietnamu: společná příležitost“ (říjen 2010; Info-Dráček, DWW)
- Oslava 1 000 let Hanoje v Praze (říjen 2010; Info-Dráček, DWW)
- Oslava lunárního roku (únor 2010; Info-Dráček ve spolupráci MČ Praha Libuš)

Především *o. s. Info-Dráček* aktivně vstupuje do dialogu s MČ Praha-Libuš, resp. Policií ČR a dalšími dotčenými subjekty. Aktivní na poli diskuse se státní správou jsou též *o. s. Klub Hanoi* a v současnosti též *o. s. EUVIET*.

Na jaře roku 2012 plánuje vstup do prostoru Libuše další nezisková organizace *o. s. Berkat*, které se dlouhodobě zabývá inkorporací cizinců do majoritní společnosti a podporou kulturně pluralitního soužití.

V minulosti na území Libuše mimo areál Sapy u staré školní budovy Meteorologická působil další nízkoprahový klub pro teenagery ve věku od 12 do 19 let *o. s. TEEN Libuš*, jehož služby využívala jak česká, tak vietnamská mládež.

Krajanské spolky

Krajanské spolky poskytují platformu pro kulturní vyžití Vietnamců. Krajanské spolky obrací svou aktivitu především dovnitř komunity s cílem podporovat kulturu a tradice Vietnamu, a především pak

udržovat vietnamský jazyk. Nicméně především *Svaz Vietnamců v České republice* spolupracuje i s výše uvedenými občanskými sdruženími a zaštiťuje celou řadu jimi pořádaných společensko-kulturních aktivit, jejichž primárním cílem je vytváření prostoru pro setkávání Čechů a Vietnamců.

Vzdělávací instituce

Společnosti *Aviette* a *GD škola* sídlí v areálu Sapy. Primárně se zaměřují na přípravu vietnamských studentů na přijímací zkoušky na školy a zvýšení jejich šance na úspěch. Zároveň organizují jazykové kurzy a odborné kurzy pro dospělé, které jsou zaměřené zejména na oblast práva a podnikání. Společnost *Aviette* má i část neziskovou – *o. s. Goi Nang*, kterou založila v souvislosti s vyostřením situace na Libuši na přelomu roku 2009 a 2010 a aktivitou Dělnické strany sociální spravedlnosti. Cílem sdružení bylo podporovat multikulturní soužití.

Občanské iniciativy

V souvislosti s vyostřením sousedských vztahů a jejich medializací v bytovém domě Na Domovině 1 byla založena občanská platforma sdružující obyvatele domu za účelem sladění narušených sousedských vztahů.

Druhou občanskou iniciativou je platforma *Za práva pracovních migrantů a migrantek*, která vydává tiskové zprávy a prohlášení, založila petici za zlepšení situace migrantů v Česku a aktivně se zapojuje do diskusí mezi státní správou a Vietnamci na téma Libuš a Sapa.

Další aktivity podporující soužití českého a vietnamského obyvatelstva

Od října 2010 do srpna 2011 v MČ Praha-Libuš též sídlilo *Centrum pro integraci* zřízené Magistrátem hl. města Prahy a spadající pod Dům národnostních menšin. Očekávání městské částí od činnosti tohoto centra jsou uvedena v zápisu z jednání výboru zastupitelstva městské části Praha-Libuš pro multikulturní soužití č. 5 ze dne 15. září 2010: *„[č]lenové výboru vyjádřili názor, že toto Centrum, na rozdíl od center neziskových organizací operujících v Sapě, mělo být využíváno z velké části Čechy, kteří mají problémy s cizinci ve vzájemném soužití.“* Dále v textu je uveden popis pí Jedličkové ze setkání s radním Janečkem, zástupci Centra, Saparie atd. *„… zástupci vietnamské komunity byli upozorněni, že toto Centrum bylo zřízeno z velké části pro příslušníky jejich komunity a je financováno z peněz českých daňových poplatníků.“* Centrum bylo v srpnu 2011 pro nezájem ze strany Vietnamců uzavřeno. Příčinou nezájmu bylo také nevhodné umístění centra mimo území využívané Vietnamci (nikoliv na Sapě, ale v centru městské části).

Závěr

Předkládaná zpráva shrnuje informace o cizincích a jejich aktivitách v městské části Praha-Libuš s důrazem na koncentraci rezidenčních a ekonomických aktivit, segregaci a integraci. Ve zprávě jsou analyzována dostupná statistická data, shrnuty předchozí výzkumy problematiky cizinců v zájmovém území a analyzovány rozmanité reprezentace těchto otázek v národních a lokálních mediích a v diskusích v rámci sociálních sítí

Na základě shromážděných informací a provedených informací můžeme konstatovat, že podíl cizinců na obyvatelstvu městské části je sice v kontextu Prahy a Česka nadprůměrný, nikoliv však výjimečně vysoký. V jiných městských částech Prahy je podíl cizinců ještě vyšší. Od roku 2009 počet cizinců evidovaných v Libuši poklesl, což je způsobeno především stabilizací počtu Ukrajinců a poklesem počtu bydlících Vietnamců. Ve sledovaném období nedocházelo k vystěhování obyvatel s českým státním občanstvím. Nedochází ke změně lokality na území obývané především cizinci.

Významné a do značné míry výjimečné postavení Prahy-Libuše z hlediska působení cizinců je dáno koncentrací ekonomických aktivit zejména Vietnamců v areálu Sapa. Počet cizinců denně přítomných v tomto areálu je odhadován na několik tisíc s až 7 000 přítomných cizinců o víkendech.

Mediální reprezentace cizinců na národní úrovni se zaměřuje především na jejich ekonomické aktivity koncentrované v areálu Sapa. Otázkám spojeným s bydlením cizinců v tomto území se věnuje mnohem menší pozornost. Mediální reprezentace se přitom výhradně zaměřuje na Vietnamce. Ukrajincům jako nejpočetnější skupině cizinců bydlících v Libuši nevěnují národní ani lokální média vůbec žádnou pozornost.

Z pohledu starosty městské části Praha-Libuš Jiřího Koubka jsou cizinci zátěží pro městskou část a zejména z důvodu intenzity ekonomických aktivit cizinců v areálu Sapa vedoucích k velkému zvýšení dopravní zátěže již tak velmi vytížených komunikací, nadměrné produkci odpadů a vlivu na snížení atraktivity území odrážející se například v nižší úrovni cen nemovitostí při porovnání s podobnými městskými částmi v Praze.

Nejzávažnějším příkladem medii prezentovaných problémů ve vztahu k trvale bydlícím cizincům byly události v domu Na Domovině 1, kde se na přelomu let 2009/2010 začali objevovat ve společných prostorách odpadky, injekční stříkačky, a také narkomani (ale nejen) vietnamského původu. Díky spolupráci policie, městské části a neziskových organizací a aktivitě obyvatel se podařilo situaci výrazně zlepšit. Nicméně dopis městské části a medializace tohoto případu vyvolala zájem celostátních médií.

Bezpečnostní situace v Praze -Libuši je podle opakovaných vyjádření policie srovnatelná s obdobnými částmi Prahy. Kriminalita v areálu Sapa se podle ročních zpráv o bezpečnostní situaci v letech 2009 a 2010 zlepšuje. Kriminální aktivity nebo zaznamenané přestupky mají nižší závažnost. Policie také odhalila případy kriminality na cizincích (působení falešných policistů).

Shromážděné analytické informace umožňují korigovat některá stereotypně se opakující a veřejností šířená tvrzení. Především však slouží jako základní orientační přehledná informace pro stanovení priorit dalšího výzkumu integrace a segregace cizinců na území městské části Praha-Libuš.

Zdroje

Literatura

Čermáková, D. (2002) Prostorové rozmístění cizinců v České republice a jeho podmíněnosti. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, 117 s.

Drbohlav, D., Čermáková, D. (v tisku): "A New Song or Evergreen ... ?" The Spatial Concentration of Vietnamese Migrants' Businesses in Prague's SAPA Area. Europe- Asia Studies.

Drbohlav, D., Medová, L., Čermák, Z., Janská, E., Čermáková, D., Dzúrová, D. (2010): Migrace a (i)migranti v Česku "Kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?", Slon, Praha, s. 171

Drbohlav, D., Lachmanová, L. (2008): Možné přístupy k odhadu počtu nelegálních migrantů v Česku a zvláště v Praze. In Drbohlav, D. (ed.): Nelegální ekonomické aktivity migrantů (Česko v evropském kontextu), Praha. Karolinum. Str. 176-180.

Janská, E., Prušvicová, A., Čermák, Z. (2011): Možnosti výzkumu integrace dětí Vietnamců v Česku: příklad Základní školy Praha – Kunratice. Geografie, 116 (4), s. 480-496.

Král, J. (1946): Zeměpisný průvodce Velkou Prahou a její kulturní oblastí. Melantrich. Praha. 311 str.

Kušniráková, T. (2012): *Vztah vietnamských navrátilců předlistopadové imigrace k československému státu a jeho společnosti.* Česku lid (v tisku).

Nisbett, R.E. (2004): The Geography of Thought. How Asians and Westerners think differently... and Why. Free Press, New York.

Strategický plán rozvoje MČ Praha-Libuš (2009). SPF Group, v.o.s. (online: http://www.praha-libus.cz/index.php?FRMlogin=Strategick%FD%20pl%E1n&rtert=hledej&hledej_kde=1&str=&id=11 - staženo 22. 11. 2011).

Škoda, E. (2005): Kniha o Libuši a Písnici. MILPO MEDIA s.r.o. Praha, 144 str.

Vasiljev, I. (2006): *Hodnoty současné vietnamské společnosti.* O.s. Klub Hanoi, H&H, s. 68-84.

Statistické zdroje:

Cizinci v České republice 2010, Český statistický úřad. Praha, 2011

Cizinci v Praze v roce 2006. Český statistický úřad. Praha, 2007

Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005, Český statistický úřad. Praha. 2007

Obyvatelstvo dle městských částí v letech 1991 - 2010, Český statistický úřad. Praha. 2011

Sčítání lidu, domů a bytů 2001. Český statistický úřad. Praha.

Věkové složení obyvatelstva hl. m. Prahy 2010. Český statistický úřad. Praha.

Elektronické zdroje:

Internetové zpravodajské servery:

Aktuálně.cz

Blesk.cz

Deník.cz

iDnes.cz

iHned.cz

Novinky.cz

Týden.cz

Časopis „U nás“, čísla 11/2004 a mladší. Dostupné z http://www.praha-libus.cz/index.php?catid=58

Realitní server sreality.cz

Asociace Českých občanů Vietnamského původu (28. 10. 2010): Oznámení o Konferenci vzniku Asociace Českých občanů Vietnamského původu. (cit. 25. 11. 2011) http://acvn.cz/cs/innosti/vysledky/78-thong-bao-v-hi-ngh-thanh-lp-hi-ngi-sec-gc-vit.html?c9de97df00cd920f7c53a5caf6dfd9cf=12a405dac2cdb968814121a07357f216

Blog namdinhchili.webnode.cz (29. 6. 2011): HỘI ĐỒNG HƯƠNG NAM ĐỊNH. (cit. 25. 11. 2011) http://namdinhchili.webnode.cz/news/h%E1%BB%99i%20%C4%91%E1%BB%93ng%20h%C6%B0%C6%A1ng%20nam%20%C4%91%E1%BB%8Bnh/

Blog u90mb.bloger.cz (3. 5. 2011): Chuẩn Bị Cho Lần Gặp Mặt Thứ Hai. (cit. 25. 11. 2011) http://u90mb.bloger.cz/_/Chun-B-Cho-Ln-Gp-Mt-Th-Hai

Blog Viet Food Friends (7. 11. 2011): Sapa tripy – pochutnejte si v autentickém prostředí. (cit. 25. 11. 2011) http://vietfoodfriends.blogspot.com/2011/11/sapa-tripy-pochutnejte-si-v-autentickem.html

Fórum na Lidé.cz: Vietnam. (cit. 25. 11. 2011) http://forum.lide.cz/forum.fcgi?akce=forum_data&forum_ID=11323

Nguyễn Doãn Trường (22. 11. 2011): Chúng ta vẫn cần những người Việt tử tế và chăm chỉ. EIC-VN (cit. 25. 11. 2011) http://www.eicvn.eu/cong-dong/cong-dong/sec-slovakia/3433-chung-ta-vn-cn-nhng-ngi-vit-t-t-va-chm-ch

Nguyen Thi Thuy Duong (23. 5. 2008): Kam za pravou chutí a vůní Vietnamu? (cit. 25. 11. 2011) http://blog.aktualne.centrum.cz/blogy/nguyen-thi-thuy-duong.php?itemid=3528

Nguyen Thi Thuy Duong (13. 8. 2009): Do Vietnamu za pár desetikorun? Žádný problém! (cit. 25. 11. 2011) http://blog.aktualne.centrum.cz/blogy/nguyen-thi-thuy-duong.php?itemid=7324

Skupina na Facebook.com: đảng DSSS biểu tình ng VN tại SAPA Libus? bạn là ng VN? hãy tham gia. (cit. 25. 11. 2011) https://www.facebook.com/group.php?gid=124731324204214&v=wall

Seznam příloh

Příloha č. 1: Vybrané charakteristiky obyvatel vybraných urbanistických obvodů MČ Praha-Libuš v roce 2001

Příloha č. 2: Urbanistické obvody sledovaného území

Příloha č. 3: Struktura ekonomické aktivity obyvatelstva v Praze a MČ Praha-Libuš v roce 2001

Příloha č. 4: Migrace obyvatelstva v MČ Praha-Libuš v letech 2003-2010

Příloha č. 5: Struktura ekonomické aktivity obyvatelstva v Praze a MČ Praha-Libuš v roce 2001

Příloha č. 6: Počet dokončených bytů v Praze a MČ Praha-Libuš v letech 1999-2010

Příloha č. 7: Seznam občanských sdružení, krajanských spolků, vzdělávacích institucí a občanských iniciativ

Příloha č. 8: Češi a Vietnamci – kde se míjíme a kde se potkáváme

Přílohy

Příloha 1: Vybrané charakteristiky obyvatel vybraných urbanistických obvodů MČ Praha-Libuš v roce 2001

	Stará Libuš a sídliště Vodních staveb	Sídliště Písnice	Sídliště Mirotická	Sídliště Čimelická	MČ Praha-Libuš	Praha
Počet obyvatel	2 068	2 956	635	847	7 865	1 169 106
Průměrný věk	37	33	33	34	35	41
Podíl osob starších 15ti let s vysokoškolským vzděláním (%)	13,55	21,95	28,19	16,03	18,05	18,80
Podíl osob s dlouhodobým pobytem (%)	4,06	0,74	5,14	0,12	3,05	2,11
Podíl obyvatel Vietnaské národnosti (%)	2,61	0,41	0,79	0,00	1,83	0,22
Podíl ekonomicky aktivních obyvatel pracujících v peněžnictví a pojišťovnictví (%)	3,51	7,06	36,22	5,74	7,75	4,57
Podíl ekonomicky aktivních obyvatel v činn.v oblasti nemov., služ.pro podniky, výzkum (%)	7,62	11,44	8,66	11,49	9,81	11,80

Zdroj: SLDB 2001

Příloha 2: Urbanistické obvody sledovaného území

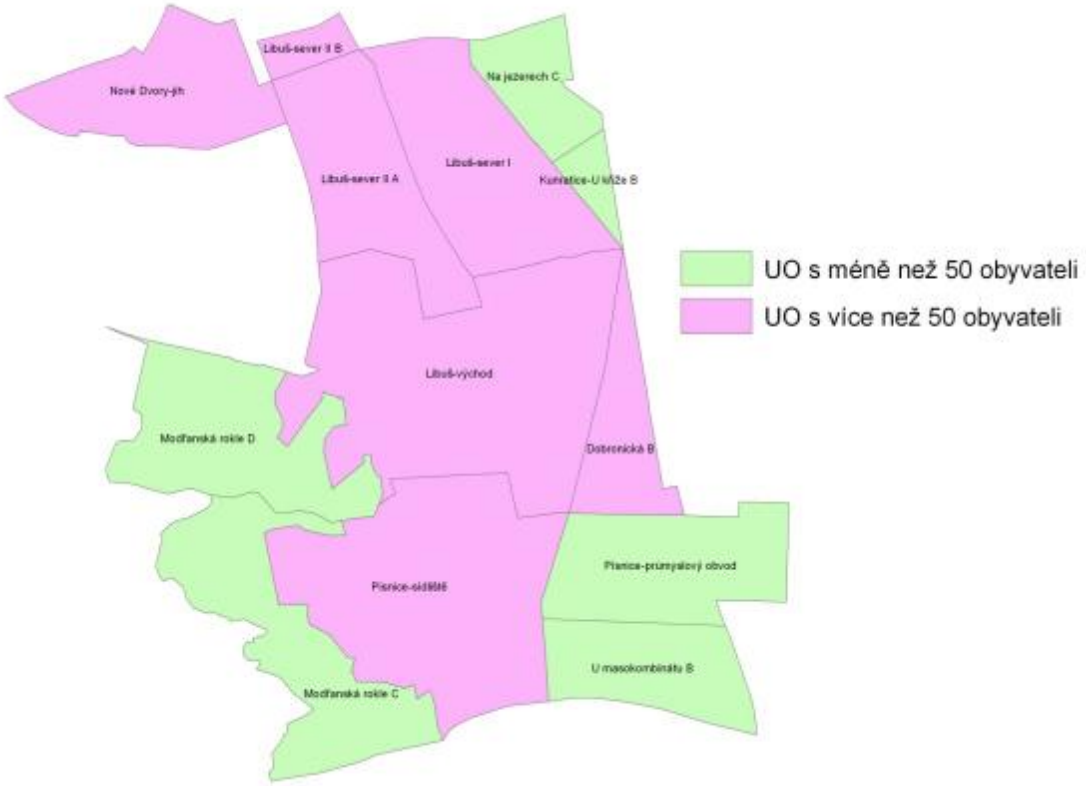

Příloha 3: Struktura ekonomické aktivity obyvatelstva v Praze a MČ Praha-Libuš v roce 2001

Ekonomická aktivita (%)	Celkem		Cizinci	
	Praha	Libuš	Praha	Libuš
Zaměstnané osoby, zaměstnavatelé, samostatně činní	46,72	50,22	54,65	63,33
Pracující důchodci	3,12	1,89	0,74	0,33
Ženy na mateřské dovolené	0,81	0,94	0,93	1,67
Nezaměstnaní	2,91	2,94	3,47	3,33
Nepracující důchodci	21,07	11,16	4,69	3,67
Ostatní s vlastním zdrojem obživy	1,07	0,97	1,58	1,00
Žáci, studenti, učni	15,75	22,98	18,14	10,33
Osoby v domácnosti	1,60	1,83	3,82	3,33
Děti předškolního věku a ostatní závislé osoby	4,93	5,43	5,50	7,00
Nezjištěno	1,26	1,00	6,48	6,00

Zdroj: SLDB 2001

Příloha 4: Migrace v MČ Praha-Libuš v letech 2003-2010

4.1 Vývoj počtu přistěhovalých do MČ Praha-Libuš v letech 2003-2010 podle stání příslušnosti

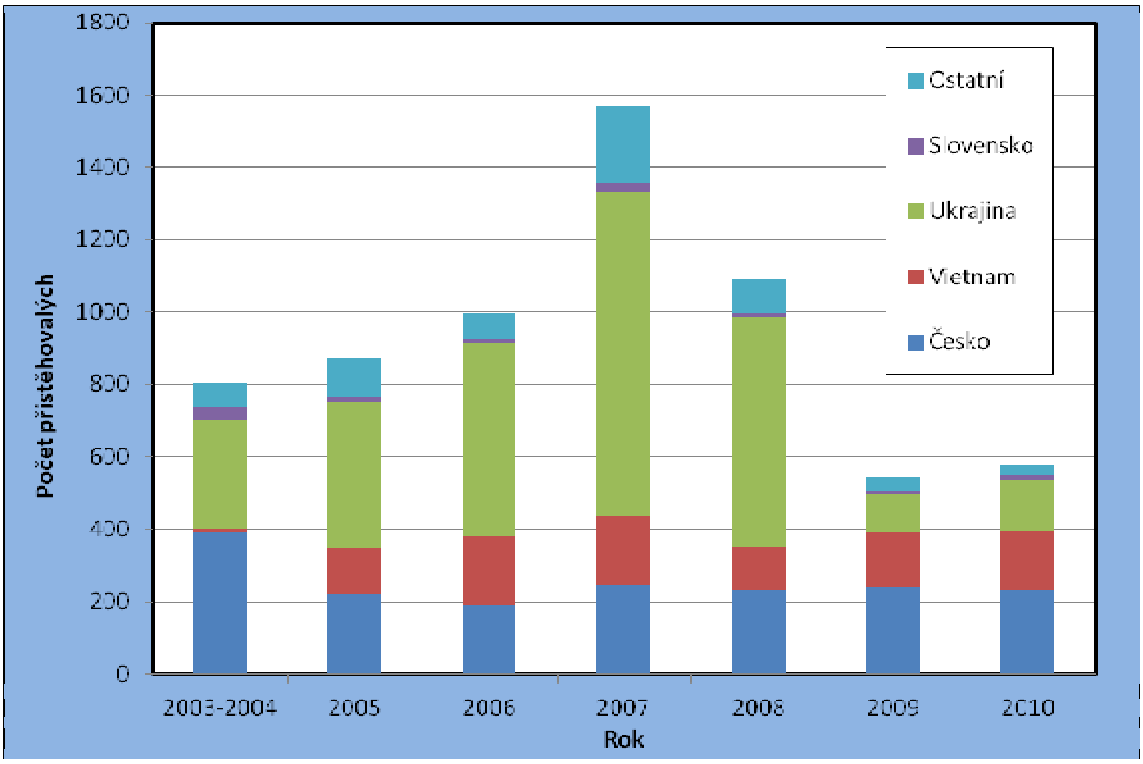

4.2: Vývoj počtu vystěhovalých z MČ Praha-Libuš v letech 2003-2010 podle stání příslušnosti

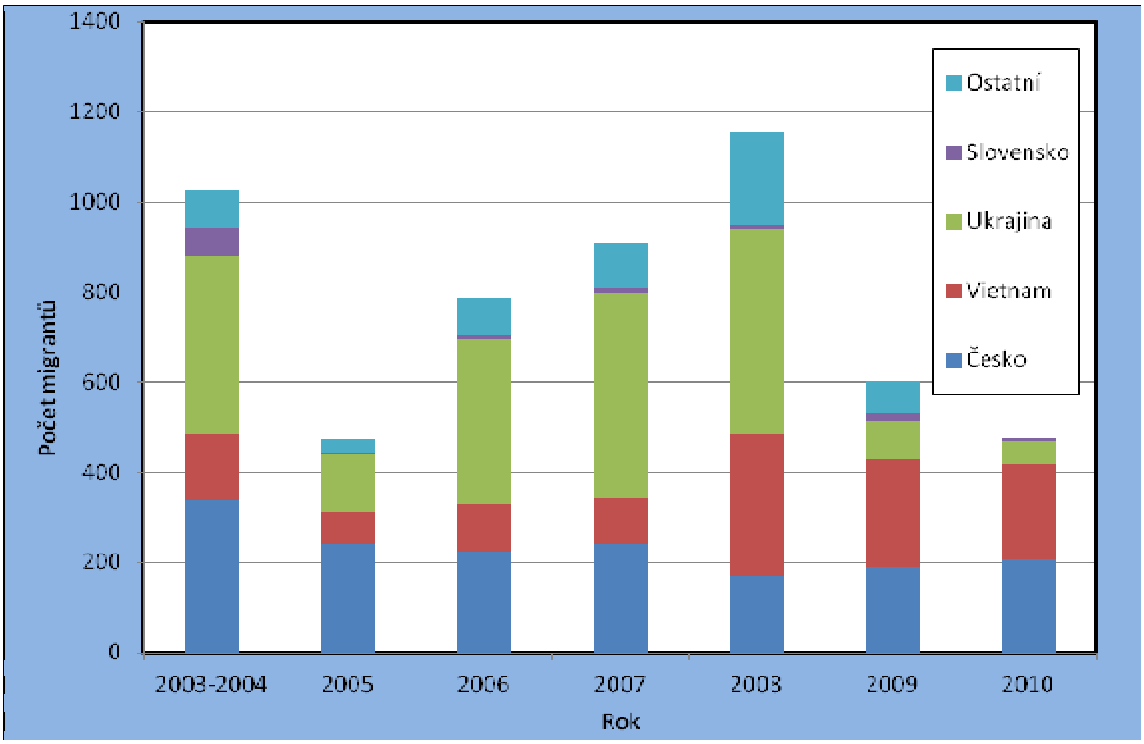

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha 5: Struktura ekonomické aktivity obyvatelstva v Praze a MČ Praha-Libuš v roce 2001

Ekonomická aktivita (%)	Ukrajina		Vietnam		Slovensko		Rusko	
	Praha	Libuš	Praha	Libuš	Praha	Libuš	Praha	Libuš
Zaměstnané osoby, zaměstnavatelé, samostatně činní	61,93	76,92	67,00	68,92	55,98	81,82	47,71	50,00
Pracující důchodci	0,27	0,00	1,03	0,68	0,71	0,00	1,03	0,00
Pracující studenti a učni	0,63	0,00	0,40	0,00	1,97	0,00	0,63	0,00
Ženy na mateřské dovolené	1,10	5,13	1,25	0,00	1,44	9,09	0,50	0,00
Nezaměstnaní	5,07	2,56	1,10	0,00	2,90	9,09	3,58	0,00
Nepracující důchodci	1,94	2,56	0,77	1,35	4,24	0,00	5,65	12,50
Ostatní s vlastním zdrojem obživy	1,86	2,56	0,51	0,00	1,28	0,00	1,63	0,00
Žáci, studenti, učni	11,27	2,56	10,11	7,43	24,96	0,00	22,49	25,00
Osoby v domácnosti	4,35	2,56	2,79	2,70	1,95	0,00	5,93	0,00
Děti předškolního věku a ostatní závislé osoby	4,44	5,13	9,78	7,43	2,11	0,00	6,25	0,00
Nezjištěno	7,14	0,00	5,26	11,49	2,45	0,00	4,60	12,50

Zdroj: SLDB 2001

Příloha 6: Počet dokončených bytů v Praze a MČ Praha-Libuš v letech 1999-2010

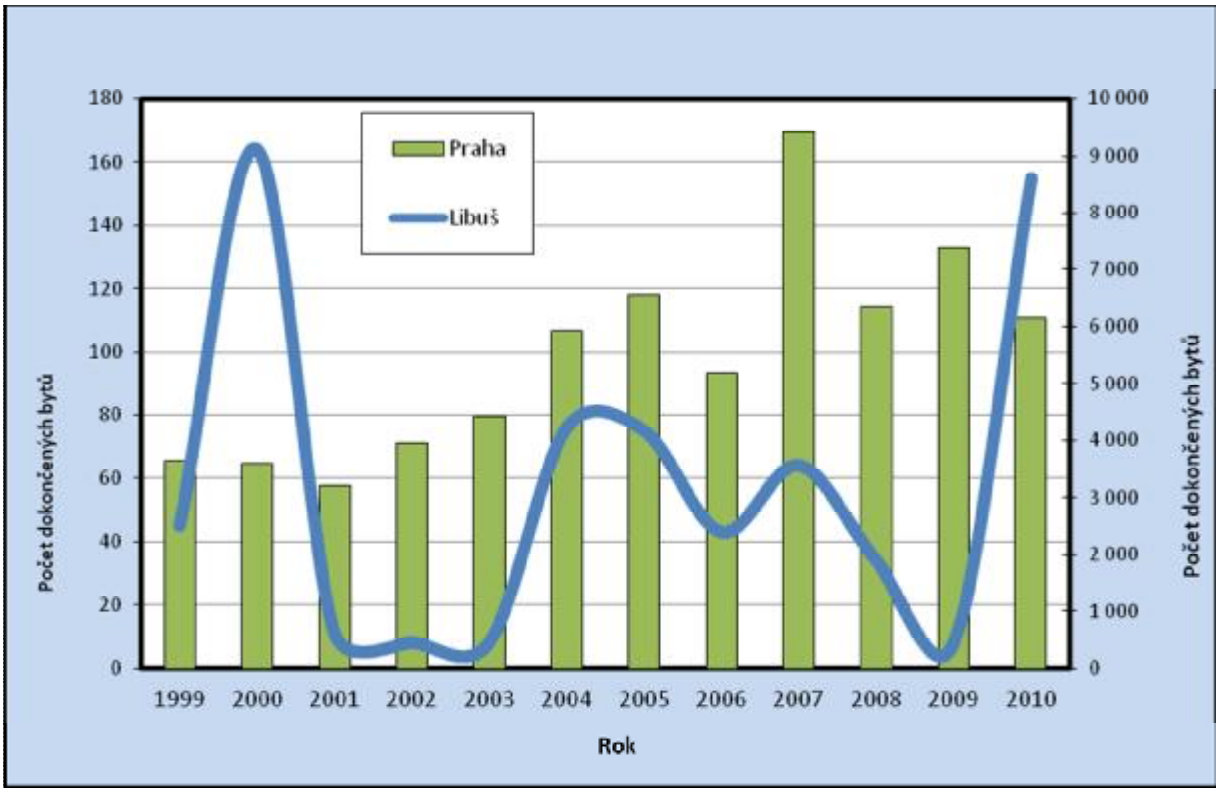

Zdroj: ČSÚ

Příloha 7: Seznam občanských sdružení, krajanských spolků, vzdělávacích institucí a občanských iniciativ

Seznam je uveden abecedně

Aviette (www.aviette.cz/) – soukromá firma

Soukromá firma *Aviette* sídlí přímo v hlavní budově areálu Sapa. Zaměřuje se na vzdělávání (jazyky, doučování, příprava na přijímací zkoušky, odborná příprava, kurzy osobnostních dovedností, kurzy základů managementu, ekonomie a práva), překladatelství a tlumočení, poskytování marketingového a interkulturního poradenství zaměřeného na vietnamskou komunitu. Cílovými skupinami aktivit firmy jsou Vietnamci a Češi – jak soukromé osoby, tak firmy.

V souvislosti s vyostřením situace na Libuši na přelomu roku 2009 a 2010 založila společnost *občanské sdružení Gọi Nắng*, které organizovalo happening Závitek pro Sapu jako kontrademonstraci proti mítinku DSSS. Po utišení situace se utlumila i aktivita sdružení.

Jak *Aviette*, tak *Gọi Nắng* sdružují občany obou států – Vietnamu a Česka.

Bytový dům Na Domovině 1 (www.nadomovine1.cz) – občanská iniciativa

V souvislosti s narůstajícími napětím mezi sousedy a neshodami mezi obyvateli domu Na Domovině 1 vznikl webový portál obyvatel daného domu. Portál obsahuje informace o dění v domě a okolo něj, jasně stanovená pravidla, oznámení atd. Cílem portálu je předcházení konfliktního sousedského vztahu. Zároveň má sloužit jako vzor dobré praxe pro další obytné objekty, jejichž obyvatelé prochází podobnou zkušeností.

o. s. Development WorldWide (www.dww.cz)

DWW je nezisková organizace se sídlem na Praze 2 a působností jak v Česku, tak ve Vietnamu. Sdružení se zaměřuje na mezinárodní rozvojovou spolupráci ve Vietnamu v oblasti ekologických témat a na rozvojovou výchovu a vzdělávání (semináře, tréninky, konference, publikační činnost). Na Sapě *DWW* společně s *o. s. Info-Dráček* každoročně pořádá soutěž Miss Vietnam Česká republika, která slouží jako platforma pro setkávání Čechů a Vietnamců všech úrovní společenského života (až nejvyšší politická úroveň) a přispívá k rozvoji pozitivních vztahů mezi majoritou a vietnamským etnikem v Česku. V říjnu 2010 společně s *o. s. Info-Dráček* a *Viet Media s.r.o.* pořádal kulatý stůl „Vietnamci v ČR a Češi ve Vietnamu: společná příležitost“. Akce proběhla s podporou europoslance Jana Zahradila a pod záštitou Ministerstva životního prostředí, Státního fondu životního prostředí a Svazu Vietnamců v ČR. Sdružení se zaciluje jednak na soužití Čechů a Vietnamců v Česku, ale i na zlepšení života Vietnamců ve Vietnamu. V Česku pořádá sbírky (benefiční kulturní akce přímo na Sapě) na podporu života postižených lidí ve Vietnamu.

o. s. EUVIET (www.euviet.cz)

Sdružení sídlí přímo v areálu Sapa a klade si za cíl pomáhat vietnamským občanům žijícím v EU s integrací do společnosti, podporovat vzájemnou spolupráci v oblasti hospodářství, vědy a techniky, podporovat rozvoj v oblasti kultury a vzdělávání, pomáhat znevýhodněným dětem ve Vietnamu. Hlavními činnostmi jsou vydávání tiskovin, webové zpravodajství, pořádání přednášek a dalších společenských a kulturních akcí. Organizuje jazykové kurzy, plesy, oslavy (narození Buddhy, MDŽ),

atd. V současnosti se zapojuje do dialogu s MČ Praha-Libuš. Cílovými skupinami sdružení jsou primárně Vietnamci žijící v Česku a dalších zemích EU, ale i občané České republiky. Webové stránky sdružení jsou v české, vietnamské a německé jazykové mutaci.

GD škola (www.GDskola.com) – soukromá firma

Soukromá firma zaměřená na vzdělávání, především na přípravu studentů k přijímacím zkouškám na gymnázia, vysoké školy a na mezinárodní jazykové zkoušky. Pedagogové jsou kromě Vietnamců a Čechů i státní příslušníci dalších, především anglofonních, zemí. Kromě klasického vzdělávání firma pořádá i vzdělávací letní tábory.

o. s. Info-Dráček (www.info-dracek.cz)

Sdružení *Info-Dráček* sídlí přímo v areálu Sapy. Cílem organizace je podpora integrace Vietnamců do majoritní společnosti, posilování informovanosti Čechů o vietnamské komunitě a Vietnamců o zákonech, pravidlech a normách platných v Česku. Pořádá osvětové a kulturně společenské akce (oslava lunárního roku, kulatý stůl a Miss Vietnam České republiky - viz *DWW*). Sdružení je též aktivním oponentem v dialogu s MČ Praha-Libuš, vydává tiskové zprávy a veřejně vystupuje proti opatřením státní správy vůči objektu, ale především vůči vietnamským obyvatelům. Sdružení dále publikuje ve Viet Magazinu, kde informuje o aktuální situaci tématu Sapy v majoritní společnosti. Sdružení se zaměřuje na práci s českými a vietnamskými obyvateli Libuše, resp. Česka, a na poskytování informací médiím a ostatním dotčeným subjektům. Na osvětových, kulturních a společenských akcích realizovaných v Sapě úzce spolupracuje se sdruženími *DWW*, *EUVIET*, *Klub Hanoi* a *Lache Chave* a *Svazem Vietnamců v ČR*, *Svazem vietnamských studentů a mládeže ČR*, *Sdružením vietnamských krajanů provincie Thai Binh*.

o. s. Klub Hanoi (www.klubhanoi.cz)

Sdružení sídlí v hlavní budově areálu Sapa. Jeho hlavní činností na Sapě je projekt *Spokojené sousedství – česko-vietnamský integrační projekt nejen pro městskou část Praha Libuš*, který má za cíl řešení problémů sousedského a interkulturního soužití, zajišťování mediace, tlumočení a interkulturní asistence, konzultace pro média, emailové, telefonické a osobní poradenství, poskytování informací laické i odborné veřejnosti o Vietnamcích v Česku. Sdružení se zaměřuje na práci s českými a vietnamskými obyvateli Libuše, resp. Česka, a na poskytování informací médiím a ostatním dotčeným subjektům.

o. s. Lache Chave (www.lache-chave.cz)

Sdružení sídlí v hlavní budově areálu Sapa. Dětem a mládeží z Prahy 4 a 12 a jejich rodinám a přátelům nabízí dvě služby – Domino a Rozhlednu. *DOMINO – Sociálně aktivizační program činnosti pro rodiče s dětmi* zahrnuje dopolední program pro rodiče s dětmi, klub maminek, pořádání akcí pro děti do 6 let, přípravu pro vstup do 1. třídy, výuku práce na PC, angličtiny pro rodiče na rodičovské dovolené a taneční a hudební soubor. Druhá aktivita nízkoprahový klub *ROZHLEDNA* je zaměřena na poskytování sociálních služeb (informační servis, poradenství, doučování v klubu i v rodinách, doprovod do zařízení návazné péče, práce s blízkými osobami, situační a krizová intervence), sportovních společenských a kulturních volnočasových aktivity. Klienty nízkoprahového klubu jsou české i vietnamské děti. Webové stránky sdružení fungují v české, vietnamské a anglické jazykové mutaci.

o. s. Vietnamsky hovořících občanů České republiky

Krajanský spolek sídlí v areálu Sapy. Sdružení vydává dvoujazyčný čtvrtletník Bambus – Cai Tre, který se zaměřuje na vietnamské školáky žijící v Česku, u kterých se předpokládá bilingvinní výbava. Sdružení dále provozuje sobotní školu vietnamštiny pro děti a poskytuje poradenské a překladatelské služby.

Sdružení vietnamských krajanů z provincie Thai Binh

Krajanský spolek sdružujících Vietnamce pocházející z provincie Thai Binh. Aktivní zejména v souvislosti se sbírkou *DWW* a *Info-Dráček* pro podporu obětí dioxiny z provincie Thai Binh. V souvislosti s touto sbírkou byla realizována Miss Vietnam Česká republika a kulatý stůl (viz *DWW*).

Svaz vietnamských podnikatelů

Svaz vietnamských podnikatelů je krajanský spolek sdružující státní příslušníky VSR, kteří realizují své ekonomické aktivity na živnostenský list. Základním posláním je podpora krajanů v nepříznivých situacích. Svaz podporuje různé kulturněspolečenské aktivity. Dále spolupracuje s *Česko-vietnamskou společností*.

Svaz vietnamských žen

Svaz je krajanským spolkem sdružujícím vietnamské ženy. Pořádá např. oslavu MDŽ. Aktivity realizuje na Sapě.

Svaz vietnamských studentů a mládeže

Svaz je krajanským spolkem sdružujícím mladé Vietnamce. Svaz byl velmi aktivní po požáru v tržnici Sapa, kdy vydal *Petici proti způsobu provedení zásahu policie ČR ve velkoobchodním centru Sapa dne 22. 11. 2008*. Tato petice je doposud jedou z nejviditelnějších iniciativ Vietnamců vyjadřující se k situaci, která se jich dotýká, bez českého prostředníka. (http://www.tyden.cz/priloha/petice-sapa-studenti-492eb04472e90.pdf)

Svaz Vietnamců v České republice (www.hnvn.cz)

Je nejaktivnějším krajanským spolkem Vietnamců v Česku. Organizuje společenskokulturní akce. Na svých webových stránkách informuje ve vietnamštině o dění v komunitě i mimo ni. Zaštiťuje řadu osvětových, kulturních a společenských aktivit pořádaných neziskovými organizacemi, především *o. s. EUVIET*, *o. s. Info-Dráček* a *o. s. Klub Hanoi*. Dále spolupracuje s *Česko-vietnamskou společností*.

Za práva pracovních migrantů a migrantek (www.zapravamigrantu.cz)

Vznik občanské iniciativy *Za práva pracovních migrantů a migrantek* byl podpořen vyhrocením situace v Libuši v roce 2009, kdy byly medializované sousedské neshody v domě Na Domovině 1. Členové iniciativy jsou akademici, právníci, novináři, zaměstnanci neziskového sektoru, studenti, obyvatelé Česka, Češi, Vietnamci, Ukrajinci, Rusové, Slováci a další státní příslušníci. Iniciativa aktivně oponuje aktivitám zainteresovaných subjektů, se kterými nesouhlasí, především MV, Policie ČR, sněmovního výboru pro bezpečnost a aktivitám MČ Praha-Libuš. Vydává tiskové zprávy a prohlášení, realizuje demonstrace. V průběhu mítinku DSSS realizovala kontra-demonstraci. Veřejně vyjadřuje podporu vietnamské komunitě v Libuši (média, státní správa, atd.). Iniciativa jako jediný subjekt

v souvislosti se situací na Sapě/Libuši sestavila prohlášení a konkrétní požadavky cílené konkrétním státním subjektům, pro jejichž podporu sbírá petiční podpisy. Zástupci iniciativy se aktivně účastní dialogu mezi státní správou a vietnamskou komunitou.

Příloha 8: Češi a Vietnamci – kde se míjíme a kde se potkáváme[32]

Tereza KUŠNIRÁKOVÁ a HO Thu Huong

Už více než půl století se Češi v každodenních situacích setkávají s vietnamskými spoluobyvateli, s jejich mentalitou a zvyky, které jsou v řadě ohledů těm českým vzdálené, ale zároveň v mnoha směrech bližší, než bychom si pomysleli. Evropské, resp. české, myšlení bylo po dobu více jak dvou tisíc let formováno odkazem řecké filosofie a judaisticko-křesťanské tradice, které jej předurčily k individualistickému konceptu společnosti a lineárnímu vnímání času. Naproti tomu pro východoasijskou mentalitu výrazně ovlivněnou konfuciánským hierarchickým systémem organizace společnosti je charakteristické kolektivistické pojetí „já“ a vnímání života jako pohybu v cyklech. Rozdílné způsoby uvažování mohou vést k vzájemnému neporozumění a předsudkům. Mnoho medializovaných neshod mezi vietnamskými a českými obyvateli Česka, např. pálení věcí na balkónech činžovních domů, neochota se vyjadřovat k událostem v tržnicích a zásahům policie nebo podivínské oltáře s jídlem a vonnými tyčinkami v obchodech, jsou hodnoceny skrze českou perspektivu, český způsob života a jsou a priori paušálně odsuzované, aniž bychom znali podstatu tohoto jednání, nebo dokonce hledali paralelu mezi vietnamským a českým chováním. Vzájemné seznámení se se základními principy myšlenkových tradic obou světů, českého a vietnamského, může oběma stranám pomoci řadu těchto neshod rozklíčovat, lépe pochopit jejich podmíněnost a snáze předcházet nepříjemným sporům, nedorozuměním a odsouzení.

Kořeny způsobu myšlení u Čechů a Vietnamců

Kořeny vietnamské kultury, stejně tak čínské, vychází ze tří myšlenkových směrů – konfuciánství, taoismu a mahájánového buddhismu – částečně ovlivněných animismem. Přestože jednotlivá náboženství a nauky různým rozsahem ovlivňují různé oblasti života vietnamské společnosti, v praxi se hladce smísily a v životě lidí se vzájemně doplňují a vytvářejí složitou mozaiku společenských vztahů, tradic a zvyků. Společnými prvky tří východoasijských učení jsou důraz na harmonii, holismus (celostní pohled na svět, ve kterém je jedno od druhého neoddělitelné) a společný vliv všeho na téměř všechno ostatní. Jinými slovy, podle východoasijského myšlení je vše na všem *závislé* a vztahy, kterými na sebe vše vzájemně působí, není možné jednoduše určit.

Vietnamci vnímají skutečnosti v mnohem širším kontextu a svět je pro ně mnohem komplexnější než pro nás. Svět se jim jeví jako skutečnost, která se neustále proměňuje a je plná rozporů a protikladů. Tím se východoasijské myšlení velmi liší od evropského, jemuž je vlastní svět okolo nás analyzovat, rozkládat na jednotlivosti a ty pak na základě abstraktních vlastností na různých úrovních kategorizovat.

Evropský způsob uvažování vede k nahlížení na svět jako na spíše statické prostředí, které je možné rozložit na dílčí objekty a ty izolovat od jejich kontextu. Jevy, věci, organismy okolo nás vnímáme jako samostatné, od všeho oddělené a oddělitelné jednotlivosti, jinými slovy *nezávislé*. Víra

[32] Teoretická základna textu vychází z publikací: Nisbett E. Richard (2004) *The Geography of Thought. How Asians and Westerners think differently… and Why*; Vasiljev Ivo (2006) *Hodnoty současné vietnamské společnosti;* Kušniráková Tereza (2012) *Vztah vietnamských navrátlíců předlistopadové imigrace k československému státu a jeho společnosti.*

v možnost kategorizace objektů a světa okolo nás nám pomáhá určit postupy, zákonitosti a pravidla toho, jak co řešit. Evropské myšlení se vyznačuje jakýmsi *hledáním pravdy* a podstaty věcí a jevů, které nám pak pomáhají vnější objekty ovládat a řídit. Evropané se na rozdíl od Východoasiatů silně soustřeďují na předmět a na jemu připisované vlastnosti, které jsou zpravidla výrazně vyčnívající, a už méně prostoru věnují kontextu. Například při hovoru o nějaké osobě se Evropan nejprve soustředí na různé kategorie, které jí může přisoudit, a až teprve pak na kontextovou podmíněnost. Na otázku *„Jaký je?“* nejprve volí popis kategorizovaných vlastností předmětu: *je podnikatel*, *je vysoký*, *je tmavovlasý*, atd., kdežto Asiat by se primárně soustředil na jeho popis ve vztahu k něčemu dalšímu: *má rád svou práci*. Hmatatelným příkladem evropského přístupu k jevům okolo nás je i podoba tohoto textu, ve kterém se primárně soustředíme na identifikaci abstraktních vlastností obou světů jejich rozborem na „základní částečky“ ve víře, že nám tyto kategorizace umožní oba světy lépe kontrolovat.

Odlišnosti v základních principech uvažování Čechů a Vietnamců byly založeny vývojem společností starověkých Řeků a Číňanů v rozdílných fyzickogeografických podmínkách, které determinovaly zemědělskou výrobu, uspořádání sídel a povahu lidských interakcí. Starověcí Řekové, z jejichž myšlení naše kultura a mentalita primárně vychází, byli z důvodu života na ostrovech ve velmi členitém terénu, který umožňoval pouze extenzivní formy rostlinné nebo živočišné výroby, nuceni se spoléhat pouze sami na sebe. Zároveň výnosy ze zemědělství neumožňovaly vysokou koncentraci lidí na jednom místě. Mnoho z nich se proto živilo velmi samotářskými povoláními - pastevectvím, mořeplavbou a obchodem. V těchto podmínkách se vyvinulo pojetí samostatného, nezávislého „já“, které, aby uspělo v těsné konkurenci, muselo být něčím výjimečné a muselo umět tuto výjimečnost prodat. Příkladem individualistického myšlení s důrazem na jedinečnost jsou Olympijské hry, které od starověku slouží k prezentaci výjimečnosti. Soutěživost obecně je velmi vystihující vlastnost pro Evropany, kteří se snaží být ve všem první a nejlepší.

Naopak čínská společnost, která ovlivnila vietnamskou, po tisíciletí spoléhá na pěstování zavlažované rýže, které vyžaduje kooperaci mnoha lidí a udržování bezkonfliktních vztahů. Lidé vždy museli vycházet spolu navzájem, se staršími, kteří jim vládli, s úředníky, s vladařem. Pěstování rýže vyžadovalo koncentraci lidí, ale zároveň ji díky vysokým výnosům umožňovalo. Vysoká koncentrace lidí vedla k jejich pevné organizaci v rámci rodin, klanů, obcí i provincií. Lidé žili v relativně komplikovaném světě sociálních omezení, které vedlo k formování kolektivního charakteru společnosti. V asijské společnosti jsou celky důležitější než jejich jednotlivé části. Každá část má svou připsanou roli, kterou plní a pro kterou je nepostradatelná, ale stejně tak bez celku by nemohla existovat. Příkladem může být tradiční vietnamský lotosový tanec, který tančí mladé dívky stejně učesané a oděné do tradičního oblečení ao dai (čti *ao zai)* s vějířem v rukou. Tanec je synchronizován a působí velmi harmonickým dojmem. Každá dívka tančí stejným způsobem, zpravidla v různém časovém pořadí. Kdyby tančila každá zvlášť, její výkon by zapadl bez povšimnutí. Na druhé straně kdyby jedna z nich chyběla, celkovému představení by chyběl podstatný prvek. Asijský tanec a hudba jsou názornou ukázkou fungování místní společnosti. Celek je více než jeho části, ale nemůže bez těchto částí existovat. Zároveň je celek více, než kdybychom mechanicky tyto části sečetli, proto není možné je izolovat od celku, od kontextu.

Rozdílné principy uvažování se v praktickém životě odrážejí do podoby hodnocení a posuzování dění okolo nás a často vedou k vzájemnému nepochopení a komunikačním šumům. Čechům vlastní analytické evropské myšlení vyžaduje okamžitý rozbor každé nové situace, na základě

něhož jsou navržena opatření regulující danou situaci. V komunikaci Češi zpravidla míří rovnou k jádru věci, jsou upřímní a velmi pragmatičtí. Naproti tomu podle východoasijského holistického myšlení zhodnocení situace vyžaduje, aby bylo bráno v úvahu mnohem více faktorů a jejich vzájemné spolupůsobení, a událost sama aby byla zasazena do mnohem širšího kontextu, především časového. Vietnamci proto nikdy nejdou rovnou k podstatě problémů a domluva s nimi se Čechům může zdát zdlouhavá a nikam nevedoucí. V důsledku toho se Vietnamci velmi málo vyjadřují k aktuálnímu dění, a zejména k tomu, které se jich přímo týká. Tento způsob chování je českou majoritní společností často vysvětlován jako nezájem Vietnamců o svou vlastní komunitu a o komunikaci s českou majoritní společností. Vietnamcům je vyčítáno, že se veřejně nevyjadřují k dění ve svém společenství, především pak k negativním událostem spojeným s multifunkčním areálem Sapa, nebo pokud se vyjádří, je toto posouzení situace hodnoceno jako velmi vágní. Tomu je z části dáno především absencí tradice analytického hodnocení aktuálního dění nebo vlivu nějaké události, jevu či činnosti na následující vývoj, a z části vietnamským zvykem nehovořit nahlas o špatných věcech.

Řešení konfliktů

Rozdílné přístupy k nahlížení na svět okolo nás předurčují i rozdílné přístupy k řešení konfliktů. Zatímco Evropané se v momentech výskytu protichůdností snaží určit, ke které straně se přikloní, Asiaté hledají střední cestu. Staví přitom na taoistickém předpokladu, že pravda je na obou stranách. Tao se opírá o principy Jin a Jang, které nemohou existovat jeden bez druhého. Symbol Jinu a Jangu, černé a bílé stejnoměrné kapky obsahující část druhé barvy prolínajícící se jedna do druhé, vyjadřuje vztah, který existuje mezi protikladnými a zároveň do sebe pronikajícími silami. Ty mohou být kompletní pouze jedna s druhou a jejich vzájemné spolupůsobení vytváří nekonečné cykly, které jsou základním vzorcem pohybu v Tau. Na základě této zákonitosti je už předem vyloučena pouze jedna pravda.

Vietnamské řešení konfliktních situací je vedle principu střední cesty určeno i důrazem na sebekontrolu a absencí tradice analytického myšlení a individualistického „já“. S nadsázkou lze říci, že vietnamská reakce na problém je zrcadlovým odrazem české. Češi se snaží problém co nejpřesněji definovat, určit jeho příčinu a na základě ní navrhnout jedinečné řešení, které zapeklitou situaci zaručeně vyřeší. Jinými slovy „dostat situaci pod kontrolu“. Pokud je v problémové situaci Čech angažován osobně, horlivě hájí své individuální zájmy. Z uvedeného je zjevné, že pokud se dostane Čech a Vietnamec byť do sebemenšího rozporu v jednání, musí zákonitě dojít ke vzájemnému nepochopení a odsouzení, a možná i označení chování druhého za nezdvořilé, až žalostně ubohé.

Vnější projev vietnamské strategie řešení konfliktů může být Čechem vnímaný jako ignorace nebo nezájem. Z toho důvodu se Češi občas dokonce domnívají, že jim Vietnamec nerozumí, ať už jazykově nebo obsahově, a proto nabývají dojmu, že jsou Vietnamci méně inteligentní než oni. Vietnamci totiž zpravidla nepříjemnou situaci vyřeší odchodem nebo odvrácením zraku, protože nejlepším způsobem, jak zvítězit v konfliktu, je se mu úplně vyhnout. Domněnka o nižší inteligenci Vietnamců je někdy posílena vietnamským zvykem usmívat se i v negativních situacích, který Češi mnohdy chápou jako výsměch nebo provokaci. Úsměv na tváři Vietnamců však v konfliktních situacích většinou signalizuje rozpaky, protože nevědí, jak mají na agresivní projev Čechů reagovat. K vzájemnému nepochopení může přispívat i skutečnost, že Vietnamci nikdy neříkají ne. Vietnamci nechtějí druhého zklamat, a proto neodmítají pomoci, i když dobře vědí, že to nemohou zvládnout.

Na druhou stranu Čech často upustí svým emocím, bez rozpaků zvýší hlas, zvolí ofenzivní tón, nezdráhá se ani užití útočných narážek a komentářů a vehementně se dožaduje svých osobních práv. V očích Vietnamce je takové chování považované za velmi neurvalé a nežádoucí a osoba, která se tak chová, před ním zcela ztrácí tvář a důstojnost. Nicméně taoistická tradice odkazuje k nekonečným cyklům, a to se projevuje i u následných vztahů s člověkem, se kterým Vietnamci jednou vstoupili do konfliktu. Vietnamci jsou obecně sice k sobě velmi přísní, ale k ostatním naopak velmi shovívaví. S každým člověkem, s kým měli rozepře, se snaží co nejdříve napravit vztahy. Nevyčítají druhým napáchané křivdy ani u nejhorších zločinů, ale naopak se snaží ze vzájemného kontaktu získat to pozitivní. Mimo to peníze a zisk hrají ve vietnamské společnosti ústřední roli a případné rozepře brání fungování byznysu. Příkladem jsou vietnamsko-americké vazby a vztah Vietnamců ke Spojeným státům americkým, které většina, zejména mladých, dnes považuje za životní vzor a zemi snů.

České „já“ a vietnamské „já“

Odkazem východoasijské orientace na hledání harmonie, holismus a na víru v absolutní provázanost a závislost všeho na všem je kolektivistické pojetí společnosti s původně postrádajícím konceptem práv jednotlivce. Toto pojetí je v současnosti vlivem globalizace a míšení myšlenkových proudů postupně oslabováno, především pak u Vietnamců, kteří žijí za hranicemi v zemích západního světa – Evropě, USA a Austrálii, nicméně i přesto je vietnamská společnost stále silně kolektivistickou, ve které „já“ nikdy nepředstavuje uzavřenou a izolovanou jednotku, která rozvíjí svou jedinečnou identitu. Každý Vietnamec je členem nějakého kolektivu, resp. několika kolektivů – rodiny, komunity, atd., které určují jeho „já“. „Já“ podle vietnamského pojetí představuje soubor různých rolí a je prožíváno ve vztahu k dalším.

Příkladem evropského individualistického „já“ a vietnamského kolektivistického „já“ je psaní jména a příjmení. U Evropanů je tradičně psáno v pořadí křestní jméno, tedy naše osobní já, a pak teprve příjmení, které nás vztahuje k určité skupině, kdežto u Vietnamců se nejprve uvádí příjmení neboli jméno rodiny (anglicky *family name*), a pak teprve jméno křestní. Tato pořadí symbolicky znázorňují, která identita je pro kterou kulturu důležitější. Pro Evropany je to naše osobní, až sobecké „já“, pro Asiaty jejich rodina, ke které se jejich „já“ vztahuje, resp. ze které vychází.

České sobecké „já“ a vietnamské kolektivistické „já“ ovlivňují každodenní aktivity svých nositelů. Čeští teenageři usilují o brzkém odloučení od primární rodiny a dávají přednost tomu, aby byl v dospělosti jejich kontakt se svými rodiči omezen na návštěvy, nežli s nimi žít, a pokud možno eliminovat vliv rodičů na jejich život na minimum. I život ve vlastní nukleární rodině, kterou si založíme, dělí Češi na čas se sebou a čas s rodinou. Volný čas, který často označujeme jako „čas pro sebe“, je pro nás velmi důležitý, a proto i v partnerském vztahu si umíme vydělit část prostoru jenom pro nás. Dovolenou zpravidla trávíme buď sami, nebo s partnerem a dětmi, popřípadě s nejbližšími přáteli. Nevadí nám dát si oběd nebo večeři o samotě a rádi vyhledáváme klidná, opuštěná místa bez lidí, kde si můžeme vydechnout a být jen sami se sebou. Vietnamci naopak často žijí několik generací pohromadě a vše dělají v širším rodinném kruhu. Čas strávený s rodinou je pro Vietnamce velmi důležitý, a i když rodiče mají velmi nabitý pracovní týden, kdy mnohdy pracují od pondělí do neděle, od rána do tmy, večeře je čas, kdy se sejde celá rodina a jí se společně. To je dáno i konfuciánskou povinností rodičů postarat se o děti a povinností dětí postarat se o rodiče. Koncept volného času jako času pro sebe je Vietnamcům cizí. Dávají přednost kolektivnímu trávení volného času a např. na dovolenou jezdí ve skupinách. Stejně tak málokdy potkáte v restauraci samotného Vietnamce u jídla.

Za zábavou vždy chodí ve skupinách a je pravidlem, že za všechny platí pouze jeden a pokaždé někdo jiný, kdežto Češi vždy platí každý sám za sebe.

Rozdílné pojetí „já“ determinuje i pojetí sociálního zaopatření jednotlivců a rodin. Český systém sociálního zabezpečení vychází z konceptu nukleárních rodin, a také ze skutečnosti, že v české atomizované společnosti jeden od druhého vyžaduje, aby se dokázal o sebe postarat sám. Funkce rodiny jako záchytného systému před pádem jednotlivce nebo domácnosti na dno je velmi oslabena, a proto ji ve velké míře supluje stát. Pokud jedna nukleární rodina selže, málokdy jí druhá příbuzenská pomůže, proto se musí obrátit na sociální odbor. Navíc po odchodu dospělých dětí od rodičů a po založení si vlastní rodiny se vazba mezi potomky a rodiči velmi oslabuje. Každá rodina si žije svým životem, ve svém vlastním světě. Češi proto většinu svých aktivit vykonávají především k uspokojení svých vlastních potřeb a potřeb nezaopatřených dětí, kdežto povinnost postarat se o už dospělé děti nebo své vlastní rodiče je pouze subsidiárního charakteru a není společensky vyžadovaná.

Ve Vietnamu je rodina, zaopatření rodiny a ekonomický vzestup rodiny dominantním tématem všech Vietnamců. Rodiny jsou velmi široké, s velmi složitými vazbami mezi jednotlivci. To, co u nás zastává státní systém sociálního zabezpečení, ve Vietnamu zůstává na bedrech členů široké rodiny. Např. nejstarší syn je povinen se postarat o své rodiče a mladší sourozence, když už k tomu má prostředky. Proto je např. běžné, že strýc platí svým synovcům za studium nebo přispívá své dospělé sestře na živobytí. Pokud někdo vydělává za hranicemi, je finanční příspěvek na zaopatření širší rodiny doma ve Vietnamu mnohem samozřejmější. Každý Vietnamec proto dělí své aktivity na uspokojení potřeb nejen svých osobních, ale především svých předků (živých i mrtvých) a svých potomků. Čechům se proto může zdát, že Vietnamec často obětuje svůj život pro život předků a budoucnost svých dětí a zcela zapomíná na svou přítomnost, ale Vietnamci to tak nevnímají. Jejich chování, tak jako to naše, vychází z kulturní tradice a je přirozenou součástí života každého z nich. Naopak z vietnamské perspektivy se může zdát, že Češi jsou sobeckými lidmi, kteří myslí pouze sami na sebe, i když my bychom to tak nevnímali.

Životní filozofie Vietnamců nese hluboký otisk různých náboženství, především buddhismu, dle kterého je život na zemi pomíjivý a nestálý a spolu s ním veškeré „pozemské“ výtvory, bohatství, pocty, pozice, atd. Vietnamci jsou si plně vědomi dočasnosti lidského osudu, a tudíž jsou se svým údělem vyrovnaní. Se svým osudem jsou spokojení i přesto, že může být tvrdý, nebo dokonce i ponižující. Tento postoj vlastní spokojenosti odráží taoistický pohled na život. Přestože se již se svým životem smířili, věří ve světlou budoucnost svých potomků, která se může změnit, a že se dostanou tam, kam oni sami nemohli. Existuje vietnamské rčení: „Slzy tečou po proudu, nikoli proti proudu.“, které říká, že vietnamský rodič by pro své potomstvo udělal cokoliv, aby nebylo v nevýhodě ve srovnání se svými kamarády a spolužáky a aby v budoucnu nemuselo vykonávat těžkou práci. Doslova by obětoval svůj život pro budoucnost svých potomků. Mnozí Vietnamci se vzdávají své práce v rodné zemi, aby přijeli do Česka, s vidinou šance na lepší život pro jejich děti.

Šanci na lepší život dávají dětem také učitelé a profesoři na školách, jelikož jen díky kvalitnímu vzdělání, které oni nabízejí, mohou děti později získat dobrou práci. Z toho důvodu se učitelé a profesoři těší velkého uznání a respektu ve vietnamské společnosti. Vztah mezi učitelem a žákem se přibližuje vztahu mezi otcem a synem/dcerou, kdy syn respektuje otcovu moudrost a otci záleží na budoucnosti svého potomka. Tento respekt je zřejmý i ze způsobu oslovení – učitel oslovuje

žáka/žákyni jako syna/dceru. Vietnamci si učitelů váží natolik, že je často zvou na rodinné oslavy nebo jim dávají dárky. Čeští učitelé nejsou na tento způsob chování zvyklí, a proto je může uvádět do rozpaků. Neví, jak se v takové situaci chovat. Mohou se dokonce i domnívat, že se je snaží rodiče uplatit. Dárky v žádném případě neznamenají úplatek nebo předplacení za nějaké nadstandardní služby. Jde pouze o projev hluboké úcty vietnamských rodičů k lidem, kteří vzdělávají jejich potomky, a tedy jim pomáhají dosáhnout důstojnějšího postavení ve společnosti.

Obdarovávání druhých

Obecně dávání dárků je důležitá a hluboce zakořeněná tradice ve vietnamské kultuře. V minulosti bylo běžné, že prostý lid chodil za králem, aby mu věnoval část své úrody jako poděkování za to, že díky jeho „moudrému" vládnutí panuje v zemi mír a lid může v klidu hospodařit. I dnes je běžné, že Vietnamci drobnými dárky vyjadřují úctu, respekt či poděkování druhým lidem. Dárky pomáhají ve vietnamské společnosti upevňovat mezilidské vztahy a dávají se jak při zvláštních příležitostech (jako jsou výročí, svatby, svátky), tak při návštěvě, před dlouhodobým loučením nebo jen tak bezdůvodně (často se například dávají peníze starším lidem a dětem pro štěstí).

Z dárků nejvíce „profitují" profesoři a učitelé a lidé na důležitých pracovních či společenských pozicích, kteří jsou navštěvováni svými žáky, studenty nebo pracovníky během svátků či jiných oslav, přičemž dostávají dárky, květiny a v mnoha případech i peníze v obálkách. Tyto dárky jsou gestem díků i nevyslovených přání budoucí harmonické spolupráce.

Druhy dárků se liší dle příležitostí. Host by měl hostiteli a jeho dětem přinést jako poděkování za pozvání malé dárky, např. ovoce, sladkosti či jiné drobnůstky. Ženám je vždy vhodné dávat květiny, mužům kvalitní víno. Vietnamcům dělá radost dárek známé zahraniční značky, neboť jsou zahraniční značky obvykle spojeny s kvalitou a nízkou dostupností, čili jedinečností a prestiží. Když se nestihne nakoupit dárek, může se dětem či starším osobám dát peníze pro štěstí. Ty by se neměly dávat pracujícím osobám, neboť by mohlo dojít k mylnému pochopení smyslu dárku. Při obdržení peněz se totiž od příjemce zpravidla čeká nějaká opětovná služba.

Jakkoli je dárek pečlivě vybraný, při předávání dárku by měl dárce zdůraznit, že jeho dárek je jen drobná pozornost. Někdy se dokonce i omlouvá, že nemohl přinést nic lepšího. Příjemce mu za to vřele poděkuje a řekne, že dárce je příliš starostlivý a že se dárkem vůbec nemusel zabývat. Zabalený dárek se otevírá až po dárcově odchodu, nebo hned, pokud k tomu dárce vybízí.

V celé řadě situací, kdy Vietnamci dávají dárky, může mezi českou a vietnamskou stranou dojít k nedorozumění, a zejména ta česká se může domnívat, že se jedná o úplatek. Především v případě vyjádření vděku za pozornost, zájem či službu Vietnamci místo slov volí dárek, jak je tomu např. v případě obdarovávání učitelů. Obdarovávání, a to i penězi, proto není ve Vietnamu považováno za negativní jev nebo střet zájmů, jak by tomu mohlo být v Česku. Naopak pokud v jistých situacích dárek nepřineseme, může to být pochopeno jako neslušné chování. Nicméně i ve vietnamské společnosti je řada „dárků" zamýšlena jako zaplacení si služby nikoliv vyjádření úcty – a to v podobě úplatku.

Úplatky mají ve vietnamské společnosti velmi dlouhou a pevnou tradici. Nicméně korupce svého vrcholu dosahuje až nyní za současného komunistického režimu. V důsledku populačního boomu a nedostatku určitých zdrojů k uspokojení všech se Vietnamci naučili za každou službu platit.

Dokonce ve vietnamské společnosti panuje obecné přesvědčení, že nezaplacená služba nemůže být dobrá služba. Lidé proto dávají (neoficiálně) peníze úředníkům, aby mohli začít stavět, ředitelům škol, aby jejich děti mohly chodit na lepší školu, ředitelům firem, aby se dostali na vysněné místo. Není se proto čemu divit, že vysněné zaměstnaní ve Vietnamu je práce ve státním úřadu, nejlépe na pozici, která má v moci nějaké kulaté razítko.

Peníze mají ve Vietnamu absolutní moc. Bez peněz nelze dělat nic, nelze změnit situaci ani zlepšit své postavení. Mnozí Vietnamci dávají peníze jiným osobám, aniž k tomu mají zvláštní důvod. Dávají je s nadějí, že díky nim dostanou od druhého lepší službu nebo že druhý pro ně odvede lepší práci. To je ve vietnamských podmínkách nutnost, neboť jen s úplatky je možné např. získat lepší nebo vůbec nějaké lůžko v nemocnici. V průměru je totiž k dispozici pouhých 20,5 nemocničního lůžka na 10 000 obyvatel. Tuto praktiku a ideu toho, že nikdo pro vás neudělá nic zadarmo, resp. nic pořádně zadarmo, si někteří Vietnamci berou s sebou do Česka a bohužel mnoho z nich ani neví, že v Česku je korupce trestná a může být důvodem k vyhoštění ze země. Zároveň je ale velmi těžké najít ostrou hranici mezi vietnamskou tradicí projevu úcty obdarováváním druhých a naprosto záměrnou korupcí, jejímž cílem je zajistit si určitá privilegia.

Společenský status a úcta ke stáří

Východoasijské pojetí „já“ je historicky podmíněno konfuciánským uspořádáním mezilidských vztahů, které vyvstalo z charakteru života čínské starověké společnosti. Nauka ve své původní podobě představovala systém přísného hierarchického uspořádání se striktně určenými rolemi a závazky každého člena každého důležitého vztahového páru, např. manžela a manželky, k tomu druhému. V dnešní době je samozřejmě konfuciánský, silně patriarchální hierarchický systém v mnoha ohledech oslaben, nicméně jeho určité hodnoty jsou doposud zachovány, například v principu nabývání společenského postavení, úcty ke starším, k učitelům a vzdělání, a také ve vietnamštině, jejíž struktura odráží tyto společenské vztahy.

V české společnosti sociální status získáváme během života na základě celé řady abstraktních hodnot (např. akademický titul, ekonomická a politická moc, společenská prestiž a sláva), o kterých věříme, že jsou aplikovatelné na kohokoliv. Věříme, že všichni mají teoreticky stejné startovní podmínky a možnosti a že naše společenské postavení vychází z našeho vlastního přičinění, a proto jej můžeme ovlivnit. Věk, pohlaví nebo pořadí narození v rodině v české společnosti zásadně neovlivňují vzájemný projev úcty. Nabitá pozice ovlivňuje podobu vzájemné komunikace a nezřídka se stává, že protistrana k nám změní přístup po té, co zjistí, že např. máme nějaký akademický titul. Ve vietnamské kultuře je společenské postavení připsané na základě společenské hierarchie dané věkem, pohlavím, generační příslušností, od vztahu k hlavě rodiny a situačním kontextem. Situačně závislý připsaný status podmiňuje podobu veškerých interakcí a úspěch, resp. neúspěch, komunikace a vyjednávání. Názorně tyto vztahy vystihuje systém osobních zájmen ve vietnamštině.

Čeština rozlišuje pouze vykání a tykání, přičemž to, komu tykáme a komu vykáme, je spíše smluvní povahy, nežli dáno pevnou strukturou vzájemných vztahů. Proto je běžné, že děti tykají svým rodičům a prarodičům nebo studenti svým učitelům i přesto, že jsou o generace mladší. Toto není ve vietnamštině možné. Vietnamský systém vykání a tykání je mnohem složitější. Závisí na celkovém kontextu pozic mluvčího a osob, o kterých se mluví.

V prvé řadě bychom ve vietnamštině marně hledali prostý výraz pro „já“, a stejně tak pro další osobní zájmena. Osobní zájmena jsou volena podle věku, pohlaví, míry známosti, vztahu dotčených osob včetně mluvčího k rodinným příslušníkům (hlavně k rodičům), pořadí v rodině podle data narození, atd. Méně nebo vůbec se nepřihlíží ke společenské prestiži nebo k titulu získanému během života. Na základě vyhodnocení těchto vztahů Vietnamci vloží před křestní jméno osoby přívlastek, např. „starší sestra“, „mladší bratr“, „teta“, „dědeček“ atd., který představuje ekvivalent českých osobních zájmen. Vztahy a způsob oslovování se paralelně přenáší i do vnějšího světa, kde se Vietnamci také navzájem oslovují jako „bratře“ nebo „strýčku“. Evropanovi se pak může zdát, že Vietnamci jsou jedna velká rodina, kde jsou všichni se všemi příbuzní. Např. pokud v češtině oslovujeme dospělou ženu, zpravidla jí vykáme. Ve vietnamštině musíme nejprve odhadnout její věk, zda je starší nebo mladší než naše matka a babička, a teprve pak můžeme pro ni a pro nás zvolit vhodné zájmeno („starší sestro“, „teto“, „babičko“). Volba vhodného přívlastku (zájmena) velmi ovlivňuje (ne)úspěch komunikace, protože jeho užitím verbalizujeme hierarchickou pozici obou osob, a také úctu, především ke starším lidem.

Úcta ke stáří a starším osobám je vedle uctívání předků a důležitosti rodiny nejcennější hodnotou vietnamské kultury a mentality, a právě struktura vietnamštiny umožňuje udržování tohoto hierarchického postavení. Např. i velmi zámožný a vlivný muž ve středním věku užitím striktně určených zájmen vyjadřuje úctu a své společensky, hierarchicky nižší postavení starému muži, který nemusí být ani tak movitý a vlivný jako on. V Česku se společenská uznání a ekonomický status jedince a rodiny z veliké části kryjí, což umožňuje i český jazyk. Ve Vietnamu jsou tyto role spíše oddělené. Dobré ekonomické zajištění nikomu nezajistí zájmeno vyššího společenského uznání, kterým by byl oslovován, nicméně to neznamená, že by mu nebyla projevena úcta.

Projev vzájemné úcty je důležitým prvkem harmonické komunikace mezi vietnamskými mluvčími. Nicméně tento hierarchický vztah se nepřímo přenáší i do komunikace s Čechy. I když čeština neumožňuje projev takto složitého systému společenských vtahů, forma, jakou spolu komunikujeme, už ano. Pokud např. Čech ve věku okolo třiceti let něco vyjednává se starším Vietnamcem arogantním a nadřazeným způsobem a neprojevuje dostatečnou úctu ke starší osobě, je velmi pravděpodobné, že spolu nic nevyjednají. A to i tehdy, kdy český mladík vyjednává z pozice zdánlivě nadřazenější, např. úředník celní správy, politik nebo policista. De facto se onen mladík jako partner v komunikaci sám sebe diskredituje. Dle vietnamské tradice i člověk v nadřazené pozici na pracovišti musí projevovat úctu tomu v podřazené. Tak je tomu i v rodinných vztazích, kdy děti projevují úctu svým rodičům a rodiče na oplátku projevují úctu svým dětem. Projev úcty je tady obousměrným procesem.

Spletitá stavba společenských vztahů vietnamské společnosti byla rozvinuta ze závazků vladaře k jeho poddaným. Paralelně byl tento systém rozšířen na další vztahy jako rodič – dítě, manžel – manželka, starší bratr – mladší bratr, a dokonce i na vztahy mezi přáteli. Hierarchické uspořádání připisuje vietnamskému člověku různorodé role nadřazené a podřazené povahy, které zastává v každodenních situacích. Např. žena, která je v práci autoritativní manažerkou, se doma stáhne do role smířlivé a snášenlivé manželky, ve škole tichý a poslušný žák, který poslouchá paní učitelku, bude doma tvrdý a neústupný ke své mladší sestře.

Je nepsaným pravidlem, že se každý Vietnamec snaží v životě najít „své“ místo, kde si může nadřazenou roli zahrát – pokud mu to neumožňuje pozice na pracovišti, bude projevovat svou

autoritu doma vůči manželce a dětem. Díky rolím má každý člověk v daném kontextu jasně stanovené závazky a za to, že je vykonává, se zpravidla neprojevuje vděčnost, jak je tomu zvykem v Evropě. Češi, kteří takto striktní systém společenských rolí neznají, jsou naopak zvyklí si děkovat téměř za všechno, např. za to, že nám prodavačka v obchodě prodá žádané zboží, že nám vrátný otevře dveře nebo že nám automechanik opraví auto. Je tomu dáno tím, že česká „děkovací" tradice vychází z přesvědčení, že tak činíme pro druhé, kdežto Vietnamci tolik neděkují, protože předpokládají, že každou činnost vykovávají pro sebe, pro naplnění své povinnosti. Vietnamská tradice pak může být Čechem vnímaná jako neurvalé a nezdvořilé chování, když nám za jemu prokázanou službu nepoděkuje.

Tento způsob chování se zdá být v rozporu s morálními hodnotami Vietnamců, jež jsou tradičně založené na uctívání učitelů, respektování morálky a prokazování vděčnosti svým předkům. Vietnamci mají rčení: "Pamatujme si na pramen, ze kterého jsme se napili." nebo "Pamatujme si na člověka, který zasadil strom, z něhož bereme ovoce.", jimiž vyjadřují vděčnost svým předchůdcům, kteří vytvořili základy jejich životů. Na druhé straně vnímají děkování přátelům či členům rodiny jako formalitu, která by mohla být překážkou pro vytváření bližších vztahů, protože pro svou rodinu a bližní se Vietnamci snaží konat dobro bez nároku na odměnu, tedy i na poděkování. Vietnamci mají ve zvyku slovně poděkovat pouze v případech, kdy určitá osoba něco udělá v jejich prospěch, a nikoliv za každé situace, jako to dělají běžně Evropané. Vietnamcům například připadá až absurdní, když kupující poděkuje prodávajícímu v obchodě za zaplacenou věc. Odůvodňuje to tím, že zákazník si věc koupil za vlastní peníze, a proto prodávajícímu nic nedluží. Naopak prodávající by měl kupujícímu poděkovat za to, že přišel do jeho obchodu.

Podobně je tomu u omluv. Ve srovnání s Vietnamci Češi věří, že každý člověk je za své vlastní chování plně zodpovědný, a proto se omlouvají doslova za kdejakou maličkost, kterou udělají chybně nebo nesprávně. U Vietnamců komplexní a vzájemně závislá povaha světa a systém rolí a připsaných společenských pozic podmiňují i míru zodpovědnosti za chybu. Východoasiaté věří, že vše rezonuje se vším. Když někdo v nadřazené roli udělá něco chybně, ovlivní to i všechny ostatní, kteří pak také mohou jednat chybně. Zodpovědnost za chybu tedy nesou všichni zúčastnění – jak ti, kteří úkoly zadávají (např. zaměstnavatelé), tak i ti, kteří je vykonávají (např. zaměstnanci). Ale také v běžném kontaktu. Např. když do sebe nabourají dva Češi, oba budou okamžitě hledat viníka a odhadovat svou vlastní míru zavinění. Zpravidla budou buď prosazovat svou pravdu, nebo se druhému hluboce omlouvat. Naopak, když do sebe nabourají dva Vietnamci, zkontrolují svůj dopravní prostředek a opět se vydají svou cestou. Nehledají viníka, neomlouvají se.

Slovní vyjádření omluvy podle Vietnamce vede ke ztrátě tváře. Verbalizovaná omluva je doprovázena hlubokým pocitem zahanbení, protože kromě vlastního ponížení slovo „omlouvám se" (*xin lỗi*) s sebou nese negativní představu, že daný člověk musel spáchat něco opravdu hrozného a neospravedlnitelného, když už se musí omlouvat. Obecně vyjadřování citů není pro Vietnamce příliš běžnou praktikou, a když o emocích mluví, velmi se stydí. Málokdy např. říkají „miluji tě" tváří v tvář. Proto např. děti zřídkakdy, ne-li vůbec, slyší od rodičů, že je milují, i když s jinými lidmi třeba rodiče o lásce ke svým dětem hovoří. Pro Vietnamce jsou mnohem důležitější činy nežli slova. Slova může říct každý, ale mohou vyznít do prázdna, kdežto činy jsou průkazné. Slovo má pro Vietnamce velkou váhu, a proto za svá slova nesou mnohem větší zodpovědnost než Češi. Nadužívání slov jako „děkuji", „omlouvám se" nebo „miluji tě" vede k tomu, že je člověk říká jen ze zvyku a nikoliv proto, že to tak opravdu cítí. Vietnamcům stačí způsob a výsledek chování, netřeba zbytečného tlachání, proti němuž dokonce mluví ušlechtilá osmidílná stezka buddhismu.

Kult předků

Další z konfuciánských zásad – kult předků, odráží touhu vietnamského člověka zůstat po své smrti v srdci a vzpomínkách svých bližních. Kult předků vyznávají všichni Vietnamci bez rozdílu náboženského vyznání a politické orientace. Naprostá většina rodin, včetně katolických věřících a komunistických předáků, má doma oltář k uctívání předků, který se vždy nachází na viditelném místě, většinou v obývacím pokoji. Oltář může být dvojího typu: oltář věnovaný obecnému uctívání a oltář určený speciálně pro uctívání osobních předků, na kterém jsou umístěny fotografie zemřelých osob a kadidelnice na vonné tyčinky. Za řádné uctívání je zodpovědná hlava rodiny.

Na výročí úmrtí každého předka, ale také při jiných příležitostech (svátky, rodinné oslavy, smutek, svatby, narození, promoce, atd.), a pravidelně každý měsíc v den novoluní a úplňku se provádějí určité rituály. Během těchto obřadů se na oltář dávají uvařená sváteční jídla (obvykle uvařené celé kuře, lepivá rýže *xôi* a ovoce), která představují oběti předkům. Představitel rodiny zapálí vonné tyčinky, ukloní se a modlí se před oltářem. Po rituálu se celá rodina, někdy i přátelé a známí, shromáždí u jídla, které již bylo obětováno předkům.

Z této tradice vychází i uctívání duší mýtických, ale i skutečných hrdinů. Každý kraj, každá obec, každá domácnost má svého ochránce ze světa duchů. S projevy uctívání předků, ale i různých duchů, se Češi setkávají téměř při každém kontaktu s Vietnamci. Ti vždy mají ve svých obchodech většinou na zemi nebo u stropu umístěný malý oltářík s obětinkami v podobě ovoce a dalšího jídla, vody, vonných tyčinek, ale i všeho dalšího, co měl jejich předek rád, např. čokoládu nebo cigarety. Při větších obřadech, jako je např. oslava lunárního roku *Tết* nebo oslava festivalu poloviny podzimu *Tết Nguyên Tiêu* (měsíční festival) obětují Vietnamci předkům a dalším duchům z papíru vyrobené zlato, oblečení nebo i dům, aby jim nic nechybělo ani v posmrtném životě. Často předkům posílají i falešné peníze. Vietnamci věří, že obětinku k předkovi vynáší kouř, proto papírové obětinky pálí. Zejména tento zvyk je českou majoritní společností často chybně chápán jako vandalismus, kdy se Češi domnívají, že Vietnamci pálí odpadky.

Pálení obětinek je pro vietnamskou kulturu stěžejní záležitostí a zpravidla tak činí velmi bezpečným způsobem. Na balkónech domů nebo na ulici pálí obětinky v malých plechových kamínkách určených přímo pro jejich pálení. Češi často tento zvyk vnímají jako znečišťování veřejného prostranství, nebo, pokud se tak děje na balkonech bytů, jako ohrožení bezpečnosti. Nicméně bezpečnostní povaha pálení obětinek by se dala přirovnat české vášni pro petardy odpalované na gregoriánský Nový rok, jejichž užití velmi znečišťuje prostranství, narušuje noční klid a mnohdy ohrožuje své okolí nejen na majetku, ale i na zdraví a životech. Přesto je narozdíl od vietnamské tradice obětních rituálů společensky akceptované a podporované z rozpočtů obcí.

S obětními rituály souvisí i výroba falešných peněz, většinou amerických dolarů, ale v současnosti jsou k sehnání už i eura. Tyto peníze jsou na první pohled jasné falsifikáty určené spíše pro hru Monopoly a nikdo by si je s pravými nemohl splést. Jsou vyrobeny pouze z náboženských důvodů a jsou určeny ke spálení jako obětinka. Nicméně i přesto, že se jedná o náboženský rituál, byla již tato tradice českou společností v minulosti několikrát chybně pochopena jako padělání peněz.

Další náboženské tradice vietnamské společnosti

Další velmi důležitou tradicí spojenou s vírou v transcendentní svět je víra v různé duchy, která má původ v animismu, a víra v prostorovou a časovou symboliku. V souladu s učením *feng shui* (vietnamsky *phong thủy*) Vietnamci věří, že uspořádání domu má dopad na celou řadu aspektů života, např. věří, že když je v domě či na pracovišti nepořádek, milostný život, zdraví i majetek majitele domu nebudou podle očekávání. Podle feng shui má každý druh zvířat či předmětů určitý význam, proto je výběr místa a jejich vhodného umístění velmi důležitý. Vlastní uspořádání prostoru je podmiňováno symbolikou čtyř světových stran: *sever* symbolizuje studený vítr (symbol vody) a reprezentuje zvuky předmětů, *jih* představuje teplé sluneční paprsky (symbol ohně), *východ* východ Slunce (symbol dřeva) a *západ* západ Slunce (symbol kovu). Podle feng shui by proto např. žádné dveře neměly vést na sever, jelikož sever představuje chladnou zimu se sněhovými vánicemi. Naopak je dobré na severní stranu ke zdi umístit krb. Jih je nejvhodnější světová strana, neboť představuje pozitivní sílu, teplo a světlo, proto chrámy a důležité strany domů většinou vedou na jih. Východ představuje jaro a jeho symbolem je drak, který reprezentuje muže. Malba či socha znázorňující draka na zdi na východní straně domu proto pomáhá majitelům překonat špatné události. Dále Vietnamci věři, že půda na východní straně domu by měla být o něco vyšší než na západě, který představuje podzim a a asociuje vodu. Proto by na tuto stranu měly být umístěny všechny předměty spojené s vodou – akvária, vodní rostliny, rybníky, potůčky, atd. Voda nacházející se v západní části domu či místnosti přináší peníze a bohatství. Tato světová strana představuje bohatství, lásku a sny, jelikož voda uvádí v chod události a vztahy. Chrámy, kostely a oltáře jsou často umístěny na západě, jelikož se říká „na západě ráj“.

Zásady feng shui jsou velmi rozšířenou tradicí ve vietnamské společnosti. Vietnamci velmi důsledně rozvažují rozmístění svých obydlí a nábytku v něm, než se nastěhují. Dokonce např. uspořádají dům jinak, když mají doma těhotnou ženu, aby se dítě mohlo narodit zdravé, nebo s příchodem nového roku. Rozmístění objektů v prostoru ve vietnamské společnosti sleduje zcela jinou logiku než úprava prostoru v Česku, která vychází především ze dvou požadavků – praktičnost a estetičnost. Češi v zásadě umisťují nábytek, dekorace atd. na základě vlastních potřeb, proto uspořádání prostoru Vietnamci může na Čechy působit velmi chaoticky, neuspořádaně až nepořádně.

Podobnou roli jako víra v sílu prostoru má i víra v sílu času. Vietnamci až perfekcionisticky dbají na to, aby přivítali jen dobré věci a aby se špatným věcem za každou cenu vyhnuli. Proto si důkladně vybírají dobré a vhodné datum pro životně důležité události jako jsou svatba, stavba domu, kolaudace či zahájení byznysu. Věří, že vše je v jejich životě předurčeno jejich narozením, a proto se před každým rozhodnutím zeptají buddhistického mnicha či věštce, který jim vypočítá dle data i hodiny jejich narození (i podle dalších kritérií) vhodný čas pro danou činnost. Např. výběr vhodného data svatebního obřadu je ponechán na buddhistickém mnichovi, který ho vybere na základě propočtů z dat narození obou budoucích manželů i jiných kritérií. Mnohdy se svatba musí odložit na další rok, jelikož jeden z manželů má rok „sucha“, kdy by se neměl pouštět do velkých plánů.

Víra v moc dat může významně zasáhnout i do osobního života. Např. někteří rodiče přikazují svým dětem si vybrat životního partnera dle vhodnosti let, kdy se oba narodili. Každému člověku je přisuzován jeden z dvanácti zvířecích symbolů a některá zvířata jsou neslučitelná. Například muž ve znamení psa by si neměl vybrat za partnerku ženu ve znamení draka, neboť dva lidé narození v „neslučitelných“ letech mohou sobě přinést neštěstí. Podle stejného pravidla by si měli lidé vybírat své obchodní partnery. Nicméně občas jsou okolnostmi přinuceni udělat výjimku, např. z důvodu stáři. Někteří lidé, a hlavně ženy, kteří nemají partnera v určitém věku (pro ženy je to přibližně 30 let

a pro muže 35 let), proto toto kritérium mírní, protože je lepší být s někým ne příliš vhodným, než s nikým.

Časová symbolika ovlivňuje i rozhodování u událostí, u kterých by se zdálo, že je velmi těžké je ovládat, jako je např. narození. Čas pro narození dítěte je vybrán tak, aby se znamení dítěte a rodičů k sobě hodila, jelikož dítě narozené ve správném roce nepřinese štěstí jen sobě, ale také své rodině. Vietnamci proto rodičovství velmi rozvážně plánují, a někdy aby se trefili do správného datu, nechávají si porod uměle vyvolat. Z toho důvodu prudce stoupá počet narozených dětí ve Vietnamu v dobrých letech. Baby boom nastal například v roce 2007, v roce zlatého prasete, a předpokládá se, že nastane i v letošním roce 2012 – roce zlatého draka.

Nadměrná pověrčivost může být také připisována nedostatečné znalosti či nedůvěře ve vědecké metody u Vietnamců, kteří se proto často spoléhají na pověry, emoce a slova svých předků. V jednu dobu byla pověrčivost vietnamskými lidmi považována za důležitý kulturní produkt, ale po srpnové revoluci roku 1945, kdy vietnamská vláda zavedla politiku "svobody náboženského vyznání a odstraňování pověrčivosti", pověrčivost získala negativní nádech. Nicméně i dnes hrají pověry důležitou roli v životě mnohých Vietnamců. Velké množství věštců a astrologů vydělává díky vietnamským pověrám jmění. Dokonce i ti nejchudší se snaží ušetřit malý peníz na občasné návštěvy renomovaných věštců. Mnozí Vietnamci toto však nevnímají jako pověrčivost, ale jako tradici předávanou z generace na generaci.

V mnohých případech se hranice mezi náboženským vyznáním a pověrčivostí velmi těžce rozlišuje. Stejný jev, jenž je z určitého úhlu považován za projev náboženského vyznání, může být z jiného úhlu považován za pověrčivost, kterou i Vietnamci odsuzují. Nicméně obojí, pověry i náboženské víry, vychází ze společného kořenu - idealismu, jenž je založený na uznání víry v nadpřirozené, mystické a rozumem nevysvětlitelné síly, které mají schopnost rozhodovat o vzniku, změně a zániků pozemských bytostí, dějů a věcí. Pověry jdou ruku v ruce s náboženstvím, a někdy se dokonce pro snadné fungování skrývají pod názvem náboženství. Například původním smyslem pálení vonných tyčinek v rodině je uctívání památky předků, avšak mnozí lidé to dnes dělají za účelem toho, aby získali štěstí v obchodování, práci, zkoušce či v lásce.

Ve vietnamské společnosti můžeme nalézt celou řadu dalších pověr, které velmi determinují chování Vietnamců. Jako např.:

- Mezi nejvýznamnější patří zejména víra v „prvního návštěvníka Nového roku“. Vietnamci věří, že první návštěvník Nového roku lunárního kalendáře udává tón pro následujících dvanáct měsíců, a proto si rodina pozve k sobě domů člověka zdravého, úspěšného, šťastně ženatého, aby jí přišel zaklepat na dveře v noci na 1. ledna lunárního kalendáře.
- Člověk, který zamete podlahu během prvních tří dní Nového lunárního roku, může „vymést“ i svůj majetek.
- První návštěvník obchodu daného dne ovlivňuje úspěšnost a celkový chod celého dne daného obchodníka, proto se obchodník snaží prvnímu návštěvníkovi vnucovat nákup. Totéž platí pro prvního návštěvníka v týdnu, v měsíci a v roce.
- Ve dni zkoušky, pracovního pohovoru či jiné důležité události by se člověk, když vyjde ven z domu, měl snažit nepotkat jako prvního člověka ženu. Tato pověra je paralelní s pověrou o černé kočce přes cestu v evropské společnosti.
- Zaměstnanec nechodí do práce 3. den v lunárním měsíci, protože se domnívá, že tento den přináší smůlu.

- Houkání sovy je považováno za špatné znamení oznamující smrt nebo nemoc. Proto musí být pták vyhnán a ti, kteří slyšeli jeho houkání, musí hodně dbát na svou osobní bezpečnost a zdraví.
- Ranní odchod z domu levou nohou může člověku přinést neštěstí po celý zbytek dne.
- Studenti by neměli před zkouškou jíst banány, protože „neuspět ve zkoušce“ se ve vietnamštině řekne „truot mon thi“, což se doslova překládá jako „uklouznout při zkoušce“ – Vietnamci tedy věří, že mohou při zkoušce uklouznout jako po slupce od banánu). Také by se neměli jíst černé fazole. Fazole se vietnamsky řekne „đỗ“, což také znamená „udělat zkoušku“, ale jelikož černá barva přináší smůlu, měli by se vyhnout černým fazolím. Zato se doporučuje před zkouškou jíst červené fazole, neboť červená barva přináší štěstí.

Spotřebitelské chování a preference Čechů a Vietnamců

Evropský důraz na jedinečnost se odráží i do každodennosti našeho života, ve kterém usilujeme o získání unikátních a originálních věcí, které můžeme mít pouze my. Koneckonců tohoto kolektivně zděděného nahlížení na svět hojně využívají především tvůrci reklam pro evropský trh, kteří nám nabízejí limitované série a jedinečné zážitky. Naproti tomu Vietnamci dávají přednost chovat se jako jejich okolí, resp. velmi ve svém jednání podléhají vnějšímu tlaku. Nicméně toto jednání není možné zjednodušit na pouhou konformitu. Má mnohem hlubší základ, který vyvstává z naprosto odlišného pojetí „já“, které nevychází z idey vlastní nezávislosti na svém okolí, ale na sebedefinování se ve vztahu vůči němu.

Toto nastavení se významně odráží do spotřebitelského chování členů obou skupin. Zatímco Češi svůj sociální status nabývají vlastnictvím jedinečných a originálních věcí, které mají vést k uspokojení jejich individuální touhy, Vietnamci (především ti movití) si pořizují to, co mají ostatní a co jim pomůže upevnit postavení ve společnosti, bez ohledu na skutečnost, že pak mohou mít všichni tutéž věc. Nejde jim ani tak o uspokojení svých osobních jedinečných potřeb, ale spíše o prezentaci své osoby a rodiny navenek. Vietnamci se rádi předhánějí v tom, kdo má dražší věc, proto si často kupují drahá auta, mobilní telefony a oblečení, i když na to mnohdy ani nemají prostředky. Jelikož je pro ně velmi klíčové to, jak je společnost vnímá, jsou ochotni si na koupi reprezentativních věcí půjčit. Pro Vietnamce je typické také to, že není důležitý způsob, jakým se k výsledku dopracovali, ale výsledek samotný. Např. pokud se někdo dostane na vysokou pracovní pozici, nikoho nezajímá, jak se tam dostal, i kdyby při tom uplácel, ale pouze to, že tam je.

Snahou vyrovnat se těm, kteří uspěli, se mezi Vietnamci řetězovou reakcí šíří nápady, byznys plány, trendy zboží atd. Aktivity Čecha jsou z podstatné části určené tím, co naše izolované „já“ baví. Hledáme práci, která nás rozvíjí a často se jednomu oboru věnujeme i celý život s nadějí kariérního růstu. Dáváme přednost vidině práce, která nás bude bavit, i za cenu nižšího příjmu, proti dobře placené práci, která je pro nás nezajímavá, až nudná. Asiat je motivován ani ne tak osobními aspiracemi, jako ziskem a vidinou zvýšení společenské prestiže jeho a jeho rodiny. Proto je schopný ze dne na den změnit obor zaměstnání, pokud to druhé slibuje vyšší zisk. Často ve svých obchodních strategiích kopírují ty, kteří již uspěli – čemuž říkáme osvědčené taktiky. Když vidí, že někdo před ním uspěl s večerkou v určité lokalitě, je to pro něj znamení, že ta lokalita je vhodné místo a večerka dobrý nápad pro jeho byznys, tím pádem si otevře prakticky stejný obchod hned vedle toho původního. Evropský podnikatel naopak vyhledává takové obchodní místo, kde bude jeho byznys jediný svého druhu, a své zákazníky naláká na exkluzivně nabízené zboží.

Kuchyně

Z vietnamských tradic a zvyků se nejblíže Čechům dostala právě vietnamská kuchyně, která má velmi výraznou chuť, lákavý vzhled a typickou vůni po kardamonu a rybí omáčce. A jelikož obsahuje poměrně nízký obsah tuku a vysoký obsah sacharidů, obecně je i zdraví prospěšná. Vietnamci si velmi potrpí na dobré jídlo v dobré společnosti. Jídlo provází každou společenskou i pracovní událost, například k probrání obchodních záležitostí je vždy vhodné zvolit nějakou lepší restauraci. Člověk na vysoké pozici může dostat řadu pozvánek na „obchodní schůzku“ spojenou s večeří, které samozřejmě nemůže odmítnout.

Stejně tak jako ostatní oblasti života Vietnamců ani konzumace pokrmů není záležitostí jedince a zpravidla je jídlo podáváno v mnoha mističkách, ze kterých si všichni nabírají. Vietnamská večeře je opravdu kulinářský zážitek. Často je totiž vedle již hotového jídla servírována i řada příloh a ochucovadel, kterými si každý sám dolaďuje svou porci dle své chuti, nebo si dokonce jídlo připraví na stole úplně sám, jak je tomu u *lẩu* (horký hrnec). Jídla jako jsou *nem, phở* nebo *bún* už se pro mnoho Čechů stala známými termíny a rostoucí oblibu vietnamské kuchyně dokládá počet nových vietnamských restauracích, které během posledních let vznikly. Díky vietnamskému vlivu se k Čechům dostala i asijská specialita tofu, kterou v Česku vyrábí právě Vietnamci.

Pro vietnamskou a českou kuchyni je společná výrazná chuť a obliba v „nevoňavé“ pochutiny. Tak jak Češi milují česnek nebo syrečky, které většině cizincům navštěvující Česko smrdí, Vietnamci milují rybí omáčku (*nước mắm*), kvůli které stále více Čechů vyhledává vietnamské restaurace. Na druhou stranu to, co někteří považují za delikatesu, jiným může smrdět, a tak je tomu i u rybí omáčky, na jejíž pronikavý zápach si někteří čeští sousedé Vietnamců stěžují.

Z těch voňavějších pochutin, které jsou synonymem Vietnamu, je káva. Vietnamci jsou velmi hrdí na svou produkci kávy, která svou chutí patří ke světové špičce. Velmi oblíbená je na hrubo namletá překapávaná káva druhu arabica nebo robusta tradičně podávaná s kondenzovaným mlékem. Kouzlem vietnamské kávy je nejen ona samotná, ale i příprava nápoje, který není zpracováván mechanizovaným strojem, ale je překapán skrze malý soukromý plechový překapávač přímo do mléka. Pití kávy se v posledních letech stalo módní příležitostí mezi vietnamskou mládež.

Vietnamci se stravují velmi vydatně. Vietnamská snídaně je sytá, slaná a zpravidla vařená. Podávají se teplá (kuřecí či hovězí nudlová polévka pho, lepkavá rýže xoi nebo omeleta) nebo studená jídla (rohlík s paštikou). Oběd nemá ve vietnamské rodině velký význam, neboť v čase oběda se členové rodiny nacházejí na různých místech - v práci či ve škole. Žáci a studenti jedí většinou ve školní jídelně nebo menze, tedy oběd je často jejich jediným českým jídlem dne. Pracující si jídlo k obědu buď uvaří předem doma (večer nebo brzy ráno) nebo si ho koupí v restauraci blízko pracoviště. Vietnamská večeře je důležitou denní událostí, kdy se sejde celá rodina, proto nemůže začít bez přítomnosti některého z členů rodiny. Pokud se ví, že chybějící člen přijde, i když se zpožděním, rodina počká na jeho příchod, než se začne jídlo podávat. U večeře se podává najednou několik druhů jídel - polévka, která se jí společně s rýží, (smažené či uvařené) maso, rybí omáčka atd. Jako dezert se často konzumuje sezónní ovoce.

Jako všude jinde i ve Vietnamu má i pití svou vlastní etiketu. Vietnamci jsou doslova posedlí přípitky na neformálních i formálních společenských akcích. Členové obcházejí stůl a připíjejí s ostatními se slovy: "Cụm ly!", „Trăm phần trăm!“ („Na sto procent“) či "Chúc sức khỏe!" (ekvivalence

českého: "Na zdraví!"). Nebo zvednou svou sklenici a zakřičí: "Một, hai, ba, dô!" ("Jedna, dva, tři, pít!") S každým douškem se znova připíjí. Na svatbách či jiných oslavách se oslavenec musí připít se všemi pozvanými hosty.

Na pozvání do vietnamské rodiny na jídlo je vhodné přijít s malým dárkem. Nejvhodnější je hostiteli přinést ovoce, sladkosti či malou pozornost pro hostitelovy děti. Neměly by se přinést černé věci, kapesníčky nebo žluté květiny. Také by měl host dát pozor na sadu obsahující šest nebo deset předmětů, neboť tato čísla jsou Vietnamci považována za nešťastná. Při čekání na jídlo se konverzuje u stolu v obývacím pokoji, na němž se zpravidla nachází čajová konvice s malými šálečky, které jsou určeny pro návštěvu. Návštěvníkovi se připraví zelený čaj, který se pije během konverzace u stolu. Když je jídlo uvařeno a naservírováno, host je přizván k jídelnímu stolu. Jelikož má každý člen rodiny obvykle své dané místo u stolu (u hrnce s rýží a nejblíže ke kuchyni sedí žena-kuchařka nebo jiný, mladší člen rodiny, který postupně naplňuje ostatním misku), host čeká, než mu hostitel přidělí místo u stolu. Nejstarší člověk by si měl sednout jako první a také mu je jako prvnímu podáváno jídlo.

Před jídlem popřejí mladší členové starším členům rodiny a hostu na znamení úcty dobrou chuť: „Chúc ăn ngon.“ Následuje fráze: „Mời (jméno) ăn cơm“, což se do češtiny překládá jako: „Prosím, (jméno), račte jíst.“ Nejstarší člověk začne jíst jako první.

Host by neměl odmítnout kus masa či jiného jídla, který mu podává jeho hostitel. Pokud už ale má dost, zdvořile zakryje svou misku jednou rukou. Pokud chce přidat rýži, neodchází od stolu, ale poprosí člověku sedícího vedle rýžového hrnce o přídavek. Měl by dojíst všechno ve své misce, aby naznačil, že je spokojen s jídlem. Když je s jídlem hotov, postaví obě hůlky na svou misku.

I vietnamské stolování má svá daná pravidla:

- Jí se lžící a hůlkami. Lžící se jí rýže s polévkou, i když i ta se dá jíst také s hůlkami. U nudlových polévek podávaných v hluboké misce se drží lžíce v levé a hůlky v pravé ruce.

- Je neslušné "kousat" jídlo, a proto se maso, zelenina či jiné jídlo nakrájí na malé kousky, které se dobře vejdou do úst.

- Nejdříve se z poloviny naplní mísa jasmínovou rýží, která je většinou uvařená ve speciálním hrnci na rýži. Podle výběru se dále do misky přenášejí kousky masa, ryby či jiného jídla nebo se nalévá polévka.

- Nejlepší kousky se nechávají pro nejstarší či nejmladší členy rodiny a také pro hosta.

- U dobrého jídla se mlaská a když se jí hůlkami, společensky akceptované je také srkání jídla z misky do úst.

Závěrem

Je naprosto přirozené, že Češi a Vietnamci mají jiné zvyky, mentalitu a způsob přístupu k sobě i okolnímu světu. Stejně tak je přirozené, že se občas neshodnou nebo nepochopí. Dokonce je přirozené, i když se někdo rozhodne, že se nechce s jinou kulturou setkávat, a také se tomu tak děje. Nicméně když budeme stát na několik kroků od sebe a tuto vzdálenost místo sbližovaní zvětšovat, ochudíme nejen jeden druhého o to, co nás naše mateřská kultura naučila a vložila do naší podstaty, ale i můžeme ohrozit harmonické fungování české společnosti jako celku, jejíž nedělitelnou součástí

jsou už více jak půl století i lidé s vietnamským původem. Rozdílnosti mezi Čechy a Vietnamci by neměly být překážkou ve vzájemné komunikaci a proces vzájemného poznávání by měl být rovnoměrně rozložen na obě strany.

Mohlo by se zdát, že sbližování české a vietnamské kultury je nadlidský úkol, ale když se blíže podíváme na českou mentalitu, a především na česká přísloví, zjistíme, že máme na čem stavět. Např. vietnamský způsob řešení konfliktů odchodem odráží české přísloví „moudřejší ustoupí“ nebo nelpět na napravení křivd „chybovat je lidské, odpouštět božské“. Obdobně vietnamská tradice vážit slova a nést zodpovědnost ze jejich sílu vystihuje české „dvakrát měř a jednou řež“. Stejně tak úcta k rodičům a starším osobám povědomě připomíná páté přikázání biblického desatera „cti otce svého a matku svou“. Ani pověrčivost není Čechům cizí. Málo kdo se cítí naprosto klidně v pátek třináctého nebo když mu přeběhne černá kočka přes cestu. Kdybychom hledali dál, určitě bychom našli celou řadu dalších příkladů hodnot vietnamské společnosti, které jsou velmi podobné těm českým, ale možná už dávno zapomenutým nebo potlačeným do pozadí našich zájmů.

Hodně Vietnamců už přejalo mnoho z českých, resp. evropských, tradic. Např. slavení Vánoc je dnes běžnou součástí života Vietnamců žijících v Česku, a to včetně kapra a bramborového salátu. Nebo ti, co mluví česky, přejímají i takové návyky jako je česká „děkovací“ a „omlouvací“ tradice nebo český způsob řešení problémů. Češi a Vietnamci si k sobě pomalu nacházejí cestu a v současnosti jako velmi funkční akcelerátor sbližování slouží společná láska k jídlu a především pak k masu, bez kterého by vietnamská kuchyně nebyla vietnamskou kuchyní a ani ta česká českou. Jak Češi, tak Vietnamci, si neumí bez vepřového a hovězího představit jídelníček. Stejně tak ani jedni život bez piva a zábavu bez fotbalu. Právě fotbal je další oblastí, která má vysoký sbližovací potenciál. Vietnamci jej mají tak rádi, že dokonce chodí podporovat český národní tým přímo na fotbalové stadiony.